

СТАРОСАМБІРСЬКА РАЙОННА РАДА
СТАРОСАМБІРСЬКА РАЙОННА ДЕРЖАВНА
АДМІНІСТРАЦІЯ

**СТРАТЕГІЯ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ
СТАРОСАМБІРСЬКОГО
РАЙОНУ
НА 2008 - 2017 РОКИ**

*Затверджено рішенням районної ради
від 11 грудня 2007 р. № 193*

Стратегія сталого розвитку Старосамбірського району на 2008 - 2017 роки напрацьована творчим колективом (Горбовий Святослав, Желем Ігор, Копач Ніна, Литвин Галина, Тербух Андрій, Терлецька Тетяна, Тижбірак Віталій, Шак Ігор) під загальним керівництвом **Горбового Володимира**.

Висловлюємо щиру подяку партнерам за надання інформаційних матеріалів для написання Стратегії:

Борковському В.М. (Старосамбірська РДА)

Матковському С.О. (Головне управління статистики у Львівській області)

Войту Т.Г. (Управління статистики у Старосамбірському районі)

Литвину З.Л. (Відділ економіки Старосамбірської РДА)

Курію Я.П. (Відділ АПП Старосамбірської РДА)

Березовському І.С. (Управління земельних ресурсів у Старосамбірському районі)

Малецькому І.В. (Державна податкова інспекція у Старосамбірському районі)

Гриценко С.І. (Старосамбірський районний центр зайнятості)

Мрочку Ю.М. та Цегеньку В.Д. (Старосамбірське ДМЛГ)

Куцю С.І. (Старосамбірське ДЛГП «Галсільліс»)

Лесіву М.М. (Головне управління економіки Львівської ОДА)

Терлак О.М. (Фінансове управління Старосамбірської РДА)

Зумеру С.Я. (Інспекція з ОНПС Державної екологічної інспекції у Львівській області)

Костирку І.Й. (Державна санітарно-епідеміологічна станція у Старосамбірському районі)

Медведю І.В. (Відділення №16 філії ВАТ КБ «Надра» ЛРУ)

Волощаку А.Р. (Старосамбірський РЕМ)

Дрозду М.В. (Старосамбірське УЕГГ)

Бонку О.Е. (Відділ освіти Старосамбірської РДА)

Терлецькому В. (Відділ охорони здоров'я Старосамбірської РДА)

Дуді В.П. (Відділ соціального захисту населення Старосамбірської РДА)

Тижбіраку В. (Прикарпатська Асоціація Розвитку Краю)

Зиблікевич Л.П. (Управління Державного казначейства у Старосамбірському районі)

Козаку Б., Баран Н. (Відділ культури і туризму Старосамбірської РДА)

Малецькому С.М. (Відділ майна спільної власності громади Старосамбірського району)

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	8
ЧАСТИНА 1.СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ СТАРОСАМБІРСЬКОГО РАЙОНУ	13
I. Зовнішнє оточення та зовнішні взаємовідносини	13
1.1 Територіальний масштаб аналізу.....	13
1.2 Вплив розвитку сусідніх центрів.....	18
1.3 Зовнішні конкуренти.....	25
1.4 Розбудова кордону.....	29
1.5 АВС-аналіз зовнішнього оточення та зовнішніх взаємовідносин Старосамбірського району.....	32
II. Просторовий лад та урбаністика	33
2.1 Аналітичний звіт про передумови та напрямки господарювання простором Старосамбірського району.....	33
2.2 Генеральна схема планування території. Графічне представлення інформації про просторове розміщення Старосамбірського району.....	35
2.3 Територія Старосамбірського району.....	37
2.4 Структура використання території Старосамбір- ського району.....	50
2.5 АВС-аналіз просторового ладу та урбаністики.....	51
III Зовнішнє середовище Старосамбірського району	51
3.1 Ресурси і привабливість навколишнього середовища.....	51
3.1.1 Охорона природи.....	51
3.1.2 Привабливість зовнішнього середовища.....	55
3.1.3 Природні багатства і ресурси, придатні для господарського використання.....	63

3.2 Антропогенні загрози для зовнішнього середовища та способи протидії цим загрозам.....	67
3.2.1 Негативний антропогенний вплив на окремі елементи навколишнього середовища.....	67
3.2.2 Актуальні форми протидії небажаним наслідкам впливу людини на зовнішнє середовище.....	78
3.3 АВС-аналіз зовнішнього середовища Старосамбірського району.....	80
IV. Місцева громада.....	82
4.1 Демографічна характеристика.....	82
4.2 Якість життя.....	91
4.3 Освіта.....	94
4.4 Культура і спорт.....	99
4.5 Туризм.....	101
4.6 Охорона здоров'я та соціальна допомога.....	106
4.7 Ринок праці.....	111
4.8 АВС-аналіз місцевої громади.....	114
V. Місцева економіка.....	115
5.1 Зовнішні умови, в яких функціонує економіка району.....	115
5.2 Характеристика місцевого сектора економіки.....	117
5.2.1 Галузева структура економіки.....	117
5.2.2 Клімат для підприємництва.....	130
5.2.3 Тіньовий сектор.....	131
5.3 Умови функціонування економіки.....	131
5.3.1 Місцевий ринок нерухомості.....	131
5.3.2 Місцевий ринок праці.....	132
5.3.2.1 Функціональний анальфабетизм.....	132
5.3.2.2 Самокерованість.....	133
5.3.3 Інституції підтримки підприємців.....	133

5.3.3.1 Інституції комерційного ринку.....	133
5.3.3.2 Громадські організації, що реалізують програми підтримки бізнесу.....	134
5.3.4 Орган місцевого самоврядування як учасник місцевих економічних відносин.....	134
5.3.4.1 Участь органу місцевого самоврядування у місцевій економіці.....	134
5.3.4.2 Орган місцевого самоврядування створює перешкоди місцевій економіці.....	134
5.3.5 Енергетична незалежність району.....	135
5.4 ABC-аналіз місцевої економіки.....	135
VI. Бюджет.....	136
6.1 Структура бюджету.....	136
6.2 Принцип формування бюджетів в Україні.....	137
6.3 Формування доходів.....	139
6.3.1 Принцип формування доходів районного бюджету.....	139
6.3.2 Принцип формування доходів бюджетів міст, селищ, сіл району.....	141
6.4 Аналіз дохідної частини бюджету району.....	143
6.4.1 Аналіз надходжень до районного бюджету протягом 2005-2007 років.....	143
6.4.2 Доходи від майна, яке належить до спільної власності територіальних громад району.....	148
6.4.3 Аналіз надходжень до бюджету міст, селищ та сіл району протягом 2005–2007 років.....	149
6.5 Основні чинники, що впливають на окремі види надходжень до зведеного бюджету Старосамбірського району.....	152

6.6 Формування політики органів влади та органів місцевого самоврядування щодо збільшення надходжень до місцевого бюджету.....	156
6.7 Формування видатків.....	156
6.7.1 Принцип формування видатків районного бюджету.....	157
6.7.2 Принцип формування видатків бюджету міст, селищ та сіл району.....	159
6.8 Фіскальна політика органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.....	160
6.9 АВС-аналіз бюджету Старосамбірського району.....	162
VII. Стратегічний баланс – АВС-аналіз	
Старосамбірського району.....	163
ЧАСТИНА 2. СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ, ПРІОРИТЕТИ ТА НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ.....	165
2.1 Місія стратегії.....	165
2.2 Основне бачення розвитку Старосамбірського району на 2008 – 2017 роки.....	165
2.3 Стратегічні та операційні цілі.....	165
2.3.1 Стратегічна ціль 1: Створення умов для всебічного гармонійного розвитку мешканців Старосамбірщини.....	165
2.3.2 Стратегічна ціль 2: Створення сприятливих умов для розвитку місцевої економіки.....	167
2.3.3 Стратегічна ціль 3: Старосамбірський район – ворота Європи в Україну.....	169
2.3.4 Стратегічна ціль 4: Збереження автентичної культурної та історичної спадщини. Довкілля як запорука розвитку туризму у районі.....	171

ЧАСТИНА 3. РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СТАРОСАМБІРСЬКОГО РАЙОНУ НА 2008–2017 РОКИ.....	173
3.1 Інструменти реалізації Стратегії.....	173
3.1.1 Фінансові інструменти.....	173
3.1.2 Планові інструменти – визначення конкретних проектів та стратегічних програм.....	174
3.2 Зв’язок Стратегії сталого розвитку Старосамбірського району на 2008-2017 роки із стратегічним національними та регіональними документами.....	201
3.3 Моніторинг та оцінка реалізації Стратегії.....	206
БІБЛІОГРАФІЯ.....	212

ВСТУПНЕ СЛОВО

Проголошений Президентом курс України на інтеграцію в євроатлантичні структури, діяльність демократичного уряду змінює пріоритети та акценти соціально-економічного розвитку у регіонах, на місцях. Добре функціонуючий механізм на локальному рівні – у районах, місцевих радах, сприятиме реалізації обраного державою вектору, завдань, які ставлять перед Україною глобалізація та вимоги часу. Усі органи місцевого самоврядування прикордонних територій повинні відповідно приготуватися до того, аби використовувати можливості сусідства з Європейським Союзом та, у перспективі, членства у євроатлантичних структурах та можливості отримання фінансової і технічної підтримки Європейського Союзу. Одним із найважливіших інструментів такої взаємодії є вдало опрацьована Стратегія розвитку. У 2003 році Старосамбірська районна рада прийняла Стратегію розвитку Старосамбірського району. Однак з того часу змінилися пріоритети та акценти, частину поставлених перед районною владою завдань було виконано, частково відпала потреба у реалізації інших. Підготовлена Стратегія сталого розвитку Старосамбірського району на 2008-2017 роки – це спроба удосконалення попередніх програмних документів, орієнтир, що визначає напрямки розвитку району на наступні десять років.

Стратегія виступає документом, який формуватиме політику розвитку району, виражатиме прагнення громадськості та буде формулювати завдання для органів влади. Напрацьована Стратегія сталого розвитку Старосамбірського району на 2008-2017 роки покликана виконувати декілька засадничих функцій.

По-перше, є важливим інформаційним матеріалом для

інвесторів, що презентує напрямки розвитку району, його громадськості та господарського комплексу.

По-друге, Стратегія як план дій слугуватиме основою визначення напрямків удосконалення управління для органів влади та місцевого самоврядування, інструментом формулювання місії та стратегічних цілей, вихідним пунктом до напрацювання щорічних програм соціально-економічного розвитку, а також підставою для управління розподілом визначених матеріальних та фінансових засобів. Крім того, Стратегія дає шанс для ефективного отримання фінансових засобів з Європейського Союзу та інших міжнародних фінансових та донорських інституцій.

По-третє, Стратегія повинна сприяти розвитку громадських ініціатив, діяльності не «згори», а «знизу», що зміцнюватиме локальні громадські стосунки, результатом чого у майбутньому може стати створення інституції, яка займатиметься реалізацією певних цілей, визначених у Стратегії.

Основним критерієм оцінки реалізації Стратегії є реальний і конструктивний вплив на розвиток районної громадськості. Стратегія виступає у формі своєрідної громадсько-інституційної «угоди», підготовка, реалізація і необхідні зміни до якої відбуватимуться у міру зміни умов соціально-економічного розвитку.

Керуючись підвалинами напрацювання Стратегії, зазначеними вище, Старосамбірська районна рада та Старосамбірська районна державна адміністрація дійшли висновку, що найефективнішим способом формування Стратегії стане співпраця незалежних структур, представницької та виконавчої влад з громадськістю шляхом постійного

ознайомлення з процесом робіт.

Для цього була відібрана група експертів, що працювали над аналізом про сучасний стан розвитку Старосамбірського району, проведенням ABC-аналізу для кожного з шести напрямків розділу про сучасний стан розвитку Старосамбірського району – зовнішнього оточення та зовнішніх взаємовідносин, просторового ладу та урбаністики, зовнішнього середовища, місцевої громади, місцевої економіки, бюджету. У процесі роботи експертів було визначено найбільш суттєві проблеми розвитку району. Аналітичні звіти, аналізи і проведені консультації дозволили сформулювати місію, бачення та стратегічні цілі розвитку району, а також фінансові та планові інструменти реалізації Стратегії.

Варто зазначити, що при аналізі сучасного стану розвитку району використовувався не SWOT-аналіз, який широко використовується у фінансовій діагностиці, а ABC-аналіз. Назва „ABC-аналіз” є абрєвіатурою, що складається з перших букв слів: ADVANTAGE (перевага), BARRIER (бар’єр) та CONTROVERSIAL (спірний). Техніка його застосування полягає у групуванні того, що ми знаємо про ситуацію, за вказаними трьома критеріями. Щодо кожного з аналізованих фактів експерти задавали зазначені нижче питання:

А. Чи аналізований факт з реальної ситуації є ПЕРЕВАГОЮ для району з точки зору його розвитку? Чи завдяки тому, що даний факт має місце, розвиток району буде легшим, його використання є реальним для втілення в життя в короткі терміни, розвиток піде кращим шляхом? Якщо так – даний фактор відносимо у групу „А”.

В. Якщо ні, якщо це не козир, можливо, це БАР’ЄР для розвитку району? Чи через існування даного факту розвиток буде важчим, повільнішим, невизначенішим, можливо, піде

у небажаному напрямку? Якщо так – аналізований факт опиняється у групі „В”.

С. Якщо ні, якщо наш факт не є козирем, не є бар’єром, то можливо це СПІРНЕ ПИТАННЯ, тема для додаткового аналізу. Адже буває так: знаємо, що даний факт явно вплине на розвиток подій, але не знаємо, яким буде його вплив. Тому такий фактор відносимо до групи „С”.

Щоб матеріал сучасного стану розвитку Старосамбірського району був впорядкований, АВС-аналіз проводився експертами у всіх шести галузях дослідження, і за його підсумками на громадських слуханнях було представлено загальний АВС-аналіз розвитку Старосамбірського району.

При аналізі експерти використовували документи і матеріали, надані структурними підрозділами Старосамбірської районної державної адміністрації, районним відділом статистики, управліннями міністерств та відомств України тощо. Це дозволило продіагностувати рівень соціально-економічного розвитку району в контексті можливостей використання його потенціалу.

Стратегія сталого розвитку Старосамбірського району на 2008-2017 роки відповідає усім методологічним вимогам до документів такого типу. У ній не міститься жодних цілей, що суперечать цілям розвитку окремих територій району, а також цілям розвитку Львівської області.

Цей документ повинен слугувати інструментом отримання фінансування (як національного, так і з міжнародних джерел), а також бути проявом економічного розвитку та зміни свідомості мешканців району, а, отже, ототожнення його з „малою батьківщиною”.

Дана версія Стратегії є відкритим документом, який

у міру змін внутрішніх та зовнішніх умов розвитку району актуалізуватиметься.

Насамкінець, варто зазначити, що Стратегія як самостійний документ не може бути гарантією розвитку району і покращення умов проживання його мешканців. Не буде вона також „адресом, на який висилатимуться фінансові засоби донорів”. Кінцеві результати Стратегії залежатимуть від знань, вмінь, підприємницького хисту громадськості району, динамізму і ефективності керівництва, а також їх вміння організовуватися для реалізації спільних для району завдань. Стратегія повинна слугувати всьому переліченому вище допомогою.

*Голова районної ради
Володимир Горбовий*

ЧАСТИНА I. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ СТАРОСАМБІРСЬКОГО РАЙОНУ

Розділ I. Зовнішнє оточення та зовнішні взаємовідносини

1.1. Територіальний масштаб аналізу

Старосамбірський район розташований в південно-західній частині Львівської області. В сучасних межах район займає загальну площу 1245,17 км², в тому числі гірська частина району – 965 км². За розмірами район займає 5-те місце в області. З півночі на південь район простягнувся на 52 км., а з заходу на схід – на 28 км. Його сусідами є: на півночі – Мостиський район, на сході – Самбірський та Дрогобицький райони, а на півдні – Турківський район. На

Мал.1. Зовнішнє оточення Старосамбірського району

заході його межі збігаються з державним кордоном України з Республікою Польща. Протяжність державного кордону у Старосамбірському районі становить 70 км.

Старосамбірський район займає надзвичайно вигідне геополітичне становище, чому сприяє його прикордонне розташування, близькість до центральноєвропейських держав, в першу чергу Польщі, Чехії та Австрії. Цьому слугує і розміщення на території району двох пунктів пропуску через державний кордон, а саме: залізничного (Хирів – Кросценко) та автомобільного (Смільниця – Кросценко). Іншою перевагою розташування Старосамбірського району є те, що його територію можна вважати «воротами Українських Карпат». Саме з південної частини Старосамбірського району географічно розпочинаються Карпати – Верхньодністровські Beskidi.

Старосамбірський район Львівської області утворений у 1944 році. До складу району входять три міста районного підпорядкування (Старий Самбір, Добромиль, Хирів), два селища міського типу (Нижанковичі, Стара Сіль), 39 сільських рад. Кількість населених пунктів району – 115.

Адміністративно-територіальний поділ Старосамбірського району Львівської області станом на 1 січня 2007р.

Добромиська м/р – м. Добромиль

Старосамбірська м/р – м. Старий Самбір

Хирівська м/р – м. Хирів

Нижанковицька сел/р – смт. Нижанковичі

*Старосолянська сел/р – смт. Стара Сіль, с. Стара Рона,
с. Тварі*

Білицька с/р – с. Біличі

Болозівська с/р – с. Болозів, с. Нижня Вовча

Боршевицька с/р – с. Боршевичі, с. Библо

Мал.2. Адміністративна карта Старосамбірського району

- Великолінинська с/р – с. Велика Лінина, с. Лаврів
Великосільська с/р – с. Великосілля, с. Потік, с. Соснівка,
с. Тиха
Великосушицька с/р – с. Велика Сушиця, с. Буньковичі,
с. Заріччя
Верхньолужоцька с/р – с. Верхній Лужок, с. Бусовисько
Волошинівська с/р – с. Волошиново, с. Росохи
Волянська с/р – с. Воля
Головецька с/р – с. Головецько, с. Бабино, с. Гвіздець
Грозівська с/р – с. Грозьово, с. Виців
Грушатицька с/р – с. Грушатичі, с. Дешичі, с. Саночани,
с. Чижки
Дроздовицька с/р – с. Дроздовичі, с. Вілюничі, с. Пацьковичі
Княжпільська с/р – с. Княжпіль, с. Велике, с. Кропивник,
с. Мігово
Конівська с/р – с. Конів, с. Товарна
Лютовиська с/р – с. Лютовиська, с. Биличі, с. Буково,
с. Раково
Міженецька с/р – с. Міженець, с. Зоротовичі, с. Стороневичі
Мурованська с/р – с. Муроване, с. Березів, с. Тарнавка,
с. Шумина
Мшанецька с/р – с. Мшанець, с. Галівка, с. Плоске
Новоміська с/р – с. Нове Місто, с. Боневичі, с. Городисько,
с. Грабівниця, с. Комаровичі, с. Посада - Новоміська
Ріп'янська с/р – с. Ріп'яна, с. Дністрик, с. Смеречка
Скелівська с/р – с. Скелівка, с. Глибока, с. Засадки
Слохинівська с/р – с. Слохині, с. Городовичі, с. Поляна-
Хирівська, с. Сливниця
Солянуватська с/р – с. Солянуватка, с. Губичі
Стар'явська с/р – с. Стар'ява, с. Катина, с. Лопушиниця

Страшевицька с/р – с. *Страшевичі*, с. *Кобло*, с. *Созань*
Стрільківська с/р – с. *Стрільки*, с. *Лопушанка – Хомина*
Стрільбицька с/р – с. *Стрільбичі*
Сусідовицька с/р – с. *Сусідовичі*, с. *Надиби*
Терлівська с/р – с. *Терло*, с. *Лібухова*
Тернавська с/р – с. *Тернава*, с. *Поляна – Добромільська*,
с. *П'ятниця*, с. *Рожеве*
Тершівська с/р – с. *Тершів*, с. *Завадка*, с. *Спас*, с. *Сушиця*
Тисовицька с/р – с. *Тисовиця*
Топільницька с/р – с. *Топільниця*, с. *Недільна*
Торчиновицька с/р – с. *Торчиновичі*, с. *Бачина*,
с. *Морозовичі*, с. *Торгановичі*
Трушевицька с/р – с. *Трушевичі*, с. *Передільниця*,
с. *Підмостичі*
Тур'ївська с/р – с. *Тур'є*
Чаплівська с/р – с. *Чаплі*, с. *Гуманець*, с. *Іванів*, с. *Павлівка*,
с. *Райнова*
Ясенице - Замківська с/р – с. *Ясениця - Замкова*, с. *Велика*
Волосянка.

Варто зробити висновок, що саме розташування Старосамбірського району як прикордонної адміністративно-територіальної одиниці, повинно визначати пріоритети його розвитку. Можливостями, які виникають із розташування району, повинні керуватися у визначенні цілей розвитку економіки, інфраструктури, туризму представники органів влади. Однак варто зазначити, що південна гірська частина району має гірші передумови розвитку транспортної та технічної інфраструктури саме через природні умови, про що йтиметься детальніше у Розділі III.

1.2. Вплив розвитку сусідніх центрів

Як було зазначено вище, Старосамбірський район межує із 4 адміністративно-територіальними одиницями України – Мостиським, Самбірським, Дрогобицьким та Турківським районами, а також із двома повітами Підкарпатського воєводства Республіки Польща – Перемишльським із центром у м. Перемишль та Бещадським із центром у м. Устрики Дольне.

У першу чергу варто проаналізувати вплив розвитку польських адміністративно-територіальних одиниць, що безпосередньо межують із Старосамбірським районом – Бещадського та Перемишльського повіту на розвиток Старосамбірського району.

Тут варто зробити короткий екскурс в історію налагодження та розвитку транскордонної співпраці між вище вказаними суб'єктами, яка значною мірою впливає на соціальну складову розвитку Старосамбірського району.

Першу Угоду про транскордонне співробітництво між Старосамбірським районом та гміною Устрики Дольне було підписано у 1993 році. Згодом дія цієї Угоди поширилась на гміни Чорна і Лютовиська (1998 рік). Після адміністративної реформи у Польщі утворився Бещадський повіт, з яким і була підписана чергова Угода про транскордонну співпрацю у 2003 році. Результати такої співпраці не забарилися – це і 12-річне функціонування залізничного міждержавного сполучення „Хирів – Кросценко”, і побудова та успішне 5-річне функціонування автомобільного пункту пропуску через державний кордон „Смільниця – Кросценко”, і низка угод між сільськими та селищними радами Старосамбірського району та гмінами Бещадського, Леського, Сяноцького та Перемишльського повітів (угоди між Старим Самбором та

Устриками Дольними, Верхнім Лужком та гміною Чорна, Великою Сушицею та гміною Лютовиська, Дроздовичами, Боршевичами та гміною Тісна, Міженцем, Тарнавою та гміною Бялігруд і т.д.), а також між організаціями та установами згаданих адміністративно-територіальних одиниць.

Досвід показує, що підписання таких первинних документів, як Угоди про співпрацю на базі Договору між Україною і Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини і співробітництво від 18 травня 1992 року є першим кроком до налагодження конструктивних відносин як між органами влади та місцевого самоврядування по обидва боки кордону, так і між суб'єктами господарювання, школами, спортивними установами, закладами охорони здоров'я, а також між мешканцями прикордонних територій.

Однією із найважливіших перепон на шляху співпраці з іншими повітами Підкарпатського воєводства була відсутність інституціонального її оформлення, а саме підписаних угод про співпрацю та опрацьованої програми реалізації такого співробітництва, скажімо, у формі Виконавчого протоколу до цих Угод.

Такий стан речей спричиняв певні труднощі у досягненні цілей, що є спільними для громад по обидва боки кордону. Ситуація покращилася наприкінці 2006 року, коли було підписано Угоду про транскордонну співпрацю з гмінами Бірча і Фредрополь Перемишльського повіту Підкарпатського воєводства. У результаті співпраці між гмінами Бірча та Фредрополь та Старосамбірським районом у вересні 2006 року було створено перше на українсько-польському прикордонні транскордонне товариство «Мікрорегіон Долина Вігра». Воно діє на території Старосамбірського району (Україна) та гмін Бірча

і Фредрополь Перемишльського повіту (Республіка Польща) та виступає своєрідним мостом між гмінами Підкарпаття у Польщі та Старосамбірським районом Львівської області України. Мікрорегіон має необмежені можливості щодо розробок та реалізації проектів, які слугуватимуть сталому розвитку місцевих громад, освіти та економіки. На даний час розроблена „Стратегія розвитку мікрорегіону „Долина Вігра”, якою усі його учасники керуватимуться до 2013 року, визначено пріоритети його розвитку, враховуючи потреби мешканців мікрорегіону по обидва боки кордону.

На сьогодні найважливішим рушійним елементом для активізації транскордонної співпраці є відкриття пункту пропуску через державний кордон „Нижанковичі – Мальховіце”. Без підписання Угоди про співпрацю між Старосамбірським районом та Перемишльським повітом реалізувати ці наміри було вкрай важко. Тому 8 червня 2007 року повноважними представниками органів місцевого самоврядування та виконавчої влади Старосамбірського району та Перемишльського повіту було підписано Угоду про транскордонну співпрацю. На підставі Угоди було напрацьовано Виконавчий протокол до даної Угоди на 2007-2008 роки. Дана Угода та Виконавчий протокол на 2007-2008 роки до неї були затверджені XIII сесією районної ради.

Заходи, які реалізуються з адміністративно-територіальними одиницями-партнерами з Республіки Польща у попередніх роках та матимуть продовження у майбутньому:

- вивчення польського досвіду європейської інтеграції на регіональному рівні;
- співпраця у рамках Інструменту Добросусідства „Польща – Україна – Білорусь”, визначення пріоритетів для Старосамбірщини в його рамках, підготовка спільних проектів та їх промоція.

Безперечно, у зв'язку із існуванням міжнародного пункту пропуску через державний кордон «Смільниця – Кросценко» на території Старосамбірського району та Бещадського повіту, співпраця, а отже і вплив даної адміністративно-територіальної одиниці є більшим, ніж вплив Перемишльського повіту. З іншого боку, така співпраця триває вже 14 років, отже, мешканці цих територій вже мають значний досвід користання з її результатів, у той час, коли співпраця із Перемишльським повітом налагоджена лише у 2007 році. Перспективою вважається відкриття пункту пропуску через держаний кордон «Нижанковичі – Мальховіце», яке, безперечно, призведе як до зміни акцентів у транскордонній співпраці, так і до зміни пріоритетів для підприємців та мешканців низинної частини Старосамбірського району.

Що стосується впливу на розвиток Старосамбірського району сусідніх українських адміністративно-територіальних центрів, то найбільшу увагу варто зосередити на впливі міста обласного підпорядкування – Самбора, яке розташоване за 18 км. від м. Старий Самбір і є економічно більш розвиненим. Спостерігається значний відтік фінансових ресурсів із Старосамбірського району до м. Самбір. Причиною цього є більш розвинена інфраструктура, мережа навчальних закладів та закладів охорони здоров'я, торгівельна мережа, система закладів сфери послуг, тощо. У результаті, спостерігається міграція працездатного населення Старосамбірського району до м. Самбір, купівля житла мешканцями Старосамбірського району у Самборі.

Подібна тенденція спостерігається і у відношенні до м. Дрогобич. Однак масштаби її є значно меншими у зв'язку із більшою відстанню до цього міста. Завдяки наявності

у м. Дрогобич розвиненої мережі навчальних закладів, у першу чергу Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка та інших вищих навчальних закладів спостерігається відтік туди населення у віці 17-23 років, більшість з яких, однак, не залишається у м. Дрогобич на постійне місце проживання.

Варто також проаналізувати вплив міста Мостиська на низинну частину Старосамбірського району, у першу чергу на жителів населених пунктів, які підпорядковані Міженецькій, Дроздовицькій, Боршевицькій сільським радам. Так, с. Міженець було збудовано як місце проживання для працівників газодобувної галузі, що знаходиться у Мостиському районі. Звичайно, цей вплив не є визначальним з точки зору соціально-економічного розвитку району, однак про нього не варто забувати, бо частково Мостиський район є місцем праці для значної частини працездатних мешканців вищезазначених населених пунктів.

На південному заході район межує з Турківським районом. Помітного впливу у напрямку відтоку трудових і фінансових ресурсів не спостерігається, оскільки Турківський район є депресивним, гірським, із слабо розвинутою дорожньою та технічною інфраструктурою. У зв'язку із наявністю подібних проблем у розвитку обох районів, а також гірського Сколівського району та гірських частин Дрогобицького і Самбірського районів, у лютому 2007 року було створено Добровільне Об'єднання Рад, Асоціацію гірських районів Львівщини «Бойківські Бескиди». Метою створення організації стало об'єднання зусиль цих територій для вирішення спільних проблем. Однак слід зазначити, що крім проблем, ці території об'єднує і ряд переваг, які є характерними лише для них – це гірська місцевість із

красивими краєвидами, що сприяє розвитку туризму, в першу чергу агротуризму, а також екологічно чиста територія, оскільки у цій місцевості практично відсутні промислові підприємства та ін.

Найближчим обласним центром до Старосамбірського району є м. Львів (відстань від м. Старий Самбір до м. Львів становить 92 км). Львів є однією із визнаних загальнодержавних освітніх, культурних, інноваційних та туристичних метрополій, відтак – одним із важливих ринків праці для населення Старосамбірського району, особливо у віці від 20 років, тобто молодь, яка навчаючись у м. Львів, працевлаштовується там і залишається на постійне місце проживання. Очевидно, що вплив м. Львів насамперед як мегаполісу з розвиненою кон'юктурою ринку, в тому числі і ринку праці, а також як самобутнього фундаментального культурно-освітнього центру є сильнішим на стан розвитку району та щодо процесу трудової міграції, ніж вплив менших міст – Самбора та Дрогобича.

Другим важливим центром-метрополією, яка справляє значний вплив на південну частину району, є м. Ужгород – обласний центр Закарпатської області. Подібно, як і у випадку зі Львовом, Ужгород слугує освітнім центром для молоді Старосамбірського району, для частини з них стає місцем постійного працевлаштування.

Якщо розглядати використання мешканцями Старосамбірського району ринку праці сусідніх адміністративно-територіальних центрів, то тут найбільший вплив на район справляють м. Самбір, Дрогобич та, безперечно, найближча „метрополія” – місто Львів. Саме відтік працездатного населення у ці міста становить реальну загрозу для майбутнього розвитку нашого району. Помилкою було б

не згадати відтік трудової міграції за кордон, а саме у ближню сусідську державу – Польщу.

Що стосується використання населенням Старосамбірського району ринку освітніх послуг сусідніх адміністративно-територіальних одиниць, то у першу чергу тут йтиметься про навчання молоді віком 17-23 роки у вищих навчальних закладах (у першу чергу Львова, а також Самбора, Дрогобича та Ужгорода). Завдяки загальноновизнаному статусу м. Львова як освітнього центру Західної України, вищу освіту у місті здобувають студенти практично з усіх куточків Старосамбірського району, тоді як у м. Ужгород навчаються переважно студенти південної, гористої частини району.

У зв'язку із відсутністю низки спеціалізованих відділень центральної районної лікарні, населення району користується медичними послугами, що надаються закладами охорони здоров'я міст Самбір, Дрогобич та Львів. Щороку із Старосамбірського району поступають кошти для оплати медичних послуг, наданих мешканцям Старосамбірського району у медично-лікувальних закладах м. Львів (сума коштів, передбачених на 2008 рік, становить 97 765 грн.) та Самбірського району (сума коштів – 268 500 грн.)

Отже, найбільший вплив на Старосамбірський район, його соціально-економічний розвиток справляють районні центри Самбір та Дрогобич, а також обласний центр Львів. Саме до цих міст спостерігається значний відтік населення працездатного віку, що безперечно становить загрозу для подальшого розвитку району. З іншого боку, важливим є розуміння, що така ситуація зумовлена відсутністю на території району вищих навчальних закладів, а також спеціалізованих медичних відділень, тому населення району користується

освітніми та частково медичними послугами міст Львів, Самбір, Дрогобич та Ужгород.

1.3. Зовнішні конкуренти

Для визначення потенційних зовнішніх конкурентів Старосамбірського району у першу чергу слід проаналізувати, у яких сферах соціально-економічного розвитку наявні такі конкуренти. Аналізуючи перспективи розвитку району, можна вирізнити такі аспекти:

- розвиток ринку соціальних послуг;
- розбудова кордону, використання переваг прикордонного розташування;
- розвиток туризму, в першу чергу гірського.

У попередньому параграфі увага приділялась характеристиці впливу сусідніх центрів на розвиток Старосамбірського району, зокрема соціальній складовій його розвитку. Йдеться про систему вищої освіти, охорони здоров'я, а також інші заклади, створені для забезпечення комфортних умов проживання населення.

Якщо говорити про мережу закладів вищої освіти, то очевидними конкурентами для Старосамбірського району виступатимуть центри вищої освіти Львівської області – м. Львів, м. Дрогобич, м. Самбір, а також м. Ужгород. Очевидним є факт, що Старий Самбір як центр району ніколи не набуде статусу своєрідного освітнього центру, який, як відомо, формується протягом століть. Але йдеться про інше. Важливо, аби студенти, здобувши якісну вищу освіту в інших містах, все ж поверталися на постійне місце проживання до Старосамбірського району. Що стосується конкурентів у галузі охорони здоров'я, то найперше слід зазначити, що районна система охорони здоров'я

не в повній мірі забезпечує потреби мешканців району. У лікарняній мережі Старосамбірщини відсутні відділення урології, онкології, неврології, травматології, отоларингології, гематології, нейрохірургії, офтальмології, опікове. Хворі з відповідними діагнозами скеровуються у Львівську обласну лікарню. Ургентні хворі скеровуються у Самбірську лікарню, хворі з нейрохірургічною патологією – у Дрогобицьку лікарню тощо. Угоди про лікування хворих укладені з обласною клінічною лікарнею, Самбірською районною лікарнею та Дрогобицькою міською лікарнею.

Відповідно, можна визначити і основних конкурентів у галузі охорони здоров'я. Очевидно, що конкурентами Старосамбірського району у цьому напрямі не може бути м. Львів, який є базовим центром розвитку медицини. Однак заклади охорони здоров'я міст Самбір та Дрогобич дійсно складають конкуренцію Старосамбірщині. Подолати її можна шляхом будівництва нової сучасної районної лікарні, а також створення у ній нових необхідних відділень, які на сьогодні відсутні.

Що стосується інших послуг населенню, органи влади району повинні проводити чітку політику, спрямовану на те, аби значна їх частина надавалася у районі (йдеться про створення власного Бюро технічної інвентаризації, самостійної установи з експлуатації автомобільних доріг тощо).

Як зазначалося вище, Старосамбірський район знаходиться на кордоні з Республікою Польща, довжина кордону України з Європейським Союзом на території Старосамбірського району становить 70 км. Найбільшою перспективою, а водночас і проблемою для мешканців району залишається обмежена відкритість кордону, можливість вільно, комфортно та у найоптимальніший для них спосіб перетинати

Конкуренти щодо розбудови кордону

- Яворівський р-н
- Сокальський р-н
- Турківський р-н
- Великоберезнянський р-н

Мал.3. Конкуренти Старосамбірського району щодо розбудови кордону

кордони України. Для цього на території Старосамбірського району у перспективі планується розміщення трьох пунктів пропуску – „Нижанковичі – Мальховіце”, „Мшанець - Бистре” та „Трушевичі – Нове Сади”. Безперечно, схожі проблеми існують на усьому українсько-польському прикордонні. Очевидно, що органи влади районів, що межують з Польщею, також ставлять собі завдання сприяти розміщенню на їх території нових пунктів пропуску. З іншого боку, навряд чи є можливим знайти джерела фінансування цих усіх амбітних планів. Якщо певні пункти пропуску будуть збудовані у Старосамбірському районі, інші адміністративно-територіальні одиниці матимуть менше шансів отримати додатковий пункт пропуску на власній території. Таким чином, зовнішніми конкурентами для Старосамбірського району у плані розбудови кордону залишаються прикордонні,

що межують з Польщею, адміністративно-територіальні одиниці України – в першу чергу, Яворівський, Турківський, Сокальський, Великоберезнянський райони, на території яких у перспективі планується будівництво нових пунктів пропуску через державний кордон, а також у меншій мірі прикордонні адміністративно-територіальні одиниці Волинської та Закарпатської областей.

Варто також проаналізувати конкурентів у галузі розвитку гірського туризму. Насамперед слід зазначити, що у Західній Україні сформувалися вже явні лідери у цьому напрямі, скажімо Яремче Івано-Франківської області, Рахів Закарпатської області. На Львівщині найпопулярнішим місцем гірського туризму та відпочинку є Сколівський район. Безперечно, Старосамбірський район у силу об'єктивних причин не зможе створити їм конкуренцію.

Мал.4. Конкуренти Старосамбірського району у галузі туризму

Однак варто зазначити, що на українсько-польському прикордонні (Старосамбірський, Турківський, Великоберезнянський, Перечинський райони) ще не сформований туристичний продукт, який має шанс користуватися попитом, в тому числі в іноземних туристів. Відповідно, яка із зазначених вище адміністративно-територіальних одиниць перехопить ініціативу у цьому напрямку, та і здобуде відповідні бонуси (розвиток інфраструктури, малого та середнього підприємництва тощо). У зв'язку з цим, саме Турківський, Великоберезнянський і Перечинський райони є конкурентами Старосамбірщини у галузі розвитку туризму.

Крім того, конкурентами Старосамбірського району у галузі розбудови кордону і розвитку туризму є сусідні прикордонні польські адміністративно-територіальні одиниці.

Підсумовуючи викладене у попередньому параграфі, можна дійти висновку, що найбільшим конкурентом для Старосамбірського району в сенсі соціально-економічного розвитку є м.Самбір, який маючи кращу інфраструктуру і вигідніші пропозиції для населення у плані якості життя, становить реальну загрозу демографічній ситуації та підприємницькій активності у Старосамбірському районі. З іншого боку, аналізуючи туристичну привабливість і наближеність до кордону території Старосамбірщини, можна зробити припущення про зміну цієї тенденції у майбутньому.

1.4. Розбудова кордону

На сьогодні на території району функціонують 2 пункти пропуску через державний кордон – міжнародний автомобільний пункт пропуску «Смільниця – Кросценко»

та залізничний міждержавний пункт пропуску «Хирів – Кросценко».

Сервісна зона міжнародного автомобільного пункту пропуску (МАПП) „Смільниця”, що знаходиться на території Терлівської сільської ради Старосамбірського району, є привабливою в інвестиційному плані для вітчизняних суб’єктів господарювання, а для іноземних громадян служить своєрідною візитівкою нашої держави, зокрема і Старосамбірського району. Така територія повинна відповідати усім вимогам європейської спільноти щодо забезпечення стандартів перебування наших співвітчизників та іноземців на цій території. Найперше це стосується екологічної та санітарно-епідеміологічної безпеки на території сервісної зони МАПП „Смільниця”.

Варто зазначити, що згідно зі стандартами Європейського Союзу, пункти пропуску повинні розміщуватися кожні 30 км. вздовж державного кордону. Загальна довжина кордону України з Республікою Польща становить 542 км, вздовж нього розміщено 10 пунктів пропуску через державний кордон та 2 пункти контролю, тобто фактично пункти пропуску розміщені кожні 45 км. Для порівняння, на українсько-угорському кордоні загальною довжиною 135 км. розміщено 7 пунктів пропуску, тобто вони розміщені кожні 19 км. На території Старосамбірського району розташовано один автомобільний пункт пропуску через державний кордон „Смільниця – Кросценко”. З найближчого пункту пропуску на півночі – „Шегині” - до „Смільниці – Кросценко” – 46 км, а з півдня вже нема жодного українсько-польського пункту пропуску через державний кордон.

У зв’язку з цим сьогодні на міждержавному рівні розглядаються можливості будівництва двох нових пунктів пропуску через державний кордон на території

Старосамбірського району – «Нижанковичі – Мальховіце» та «Мшанець – Бистре».

У зв'язку з підписанням Угоди про транскордонну співпрацю між Старосамбірським районом та Перемишльським повітом виникла ідея будівництва ще одного пункту пропуску через державний кордон «Трушевичі – Нове Сади» як найближчого шляху доступу до Кальварії Пацлавської. Кальварія Пацлавська – місцевість у південно-східній Польщі, за 34 км від Перемишля, майже при кордоні з Україною. Це місце паломництва тисяч католиків з сусідніх країн, які щороку приїжджають до цього святого місця, названого „польським Єрусалимом”.

Історично склалося і паломництво українців з прикордонних територій до Кальварії Пацлавської. До 2004 року, часу вступу Польщі до Європейського Союзу, практично усі охочі громадяни України могли брати участь у прощах. Однак з того часу безперешкодне просування українців до Кальварії припинилось у зв'язку із введенням нових процедур перетину українсько-польського кордону. Як наслідок, зменшилася кількість відвідувачів Кальварії Пацлавської з боку України, а відповідно, зменшилася і кількість туристів.

Повноважні представники органів місцевого самоврядування Старосамбірського району та Перемишльського повіту дійшли висновку, що найоптимальнішим варіантом у цій справі було б будівництво пункту пропуску через державний кордон „Трушевичі – Нове Сади” неподалік Кальварії.

Існування цього пункту пропуску забезпечило б безперешкодне просування через державний кордон українців і поляків з довколишніх територій у релігійних (зокрема, паломницьких) та туристичних цілях.

1.5. АВС-аналіз зовнішнього оточення та зовнішніх взаємовідносин Старосамбірського району.

Наведемо результати аналізу ситуації у галузі зовнішнього оточення та зовнішніх взаємовідносин Старосамбірського району. У цьому розділі, як і у всіх наспунних, з цією метою використано метод АВС-аналізу.

Переваги:

- вигідне геополітичне становище району;
- значна протяжність кордону на території району сприяє можливостям його соціально-економічного розвитку.

Недоліки:

- наявність зовнішнього конкурента: відтік фінансових ресурсів, людського капіталу із Старосамбірського району до більш економічно розвинутих міст Самбір, Львів, Дрогобич, а також зарубіжжя;

– відсутність залізничного сполучення між Україною та Європейським Союзом, що проходило б через Старосамбірський район і виступало б найкоротшим шляхом зі Львова до країн Центральної Європи.

Суперечливі питання:

– Чи відсутність основних транспортних коридорів на території Старосамбірського району є перевагою чи перешкодою для його подальшого соціально-економічного розвитку?

– Чи віддаленість від основних “метрополій” – міст Львів, Ужгород та м. Київ є загрозою для перспектив розвитку району?

Розділ II. Просторовий лад та урбаністика

2.1. Аналітичний звіт про передумови та напрямки господарювання простором Старосамбірського району

Використання території району характеризується значними диспропорціями, зокрема:

- надзвичайно високим, економічно та екологічно необґрунтованим рівнем господарського (передусім сільськогосподарського) освоєння території;

- нераціональним розміщенням виробничих та житлових територій;

- малою часткою територій природоохоронного, рекреаційного, оздоровчого, історико-культурного призначення;

- наявністю значних територій, використання яких законодавчо обмежується та вимагає спеціального охоронного режиму господарювання (території транспорту та зв'язку, об'єкти природо-заповідного фонду та історико-культурного призначення, річки, озера, водосховища та інші водойми, водозабори);

- деформованою структурою господарського комплексу при переважанні виробництв з ресурсозатратними, екологічно небезпечними технологіями та значним зношенням основних фондів.

До недоліків функціонування системи розселення належать:

- неузгодженість соціально-економічного, містобудівного та екологічного аспектів розвитку населених пунктів та прилеглих територій;

- високий рівень забруднення навколишнього природного середовища багатьох регіонів, недостатній розвиток екологічної інфраструктури;

- концентрація виробництва у містах;
- сповільнений розвиток більшості малих міст, селищ та сіл;
- недостатній розвиток об'єктів соціально-культурного обслуговування населення прилеглих територій та транспортних зв'язків, що не дає змоги забезпечити створення для кожного громадянина (незалежно від місця його проживання) рівних умов доступу до цих послуг;
- недостатній рівень розвитку соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури населених пунктів.

Основною причиною цих недоліків є відсутність науково обґрунтованої загальнорайонної стратегії ефективного використання території району.

До передумов оптимізації, активізації використання переваг території району, що сприяють його соціально-економічному розвитку належать:

- вигідне геополітичне розташування в центрі Європи, на перетині комунікаційних зв'язків «захід-схід» та «північ-південь» (але не при основних магістралях);
- достатньо сприятливі природо-кліматичні умови;
- наявність територій з природним станом ландшафтів;
- якісний стан та висока продуктивність земельних угідь у північній та низинній зонах району;
- значні запаси мінеральних вод, нафти та будівельних ресурсів;
- на жаль, недостатньо розвинутий інтелектуальний та науково-технічний потенціал;
- розвинута мережа населених пунктів;
- наявність територій з високим потенціалом соціально-економічного розвитку;

– унікальний історико-культурний, туристичний та рекреаційний потенціал.

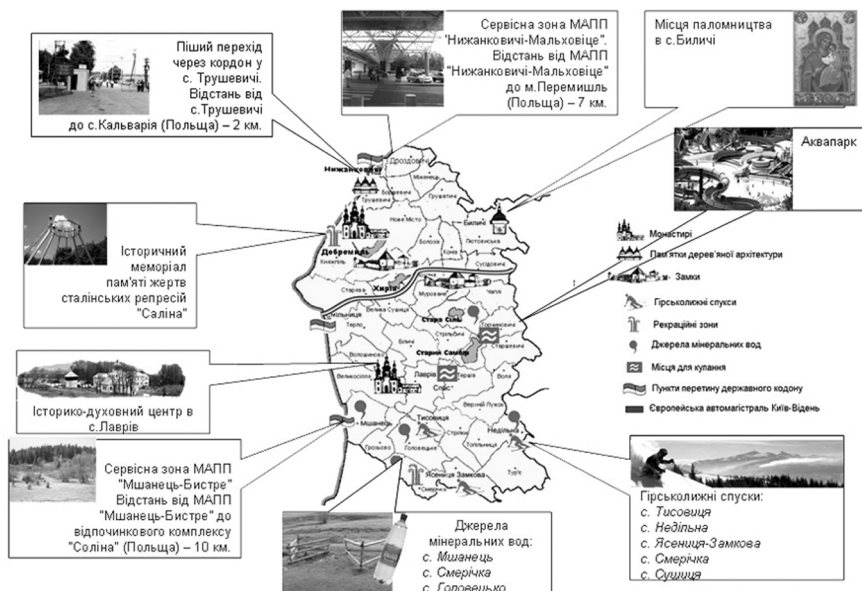
2.2. Генеральна схема планування території. Графічне представлення інформації про просторове розміщення Старосамбірського району

Мал.5. Концепція просторового планування Старосамбірського району

У першу чергу варто зазначити, що у Старосамбірському районі відсутня Генеральна схема планування території. Відповідно, на локальному рівні неузгоджено відбуваються процеси загосподарювання території. Виготовлення генеральної схеми планування території вимагає значних фінансових

затрат. У зв'язку з цим за обмежених ресурсів найближчим часом сформувані її буде складно. Однак у фазі розробки знаходиться Концепція просторового планування території Старосамбірського району, у якій визначені пріоритетні території, що наведені нижче (мал.6).

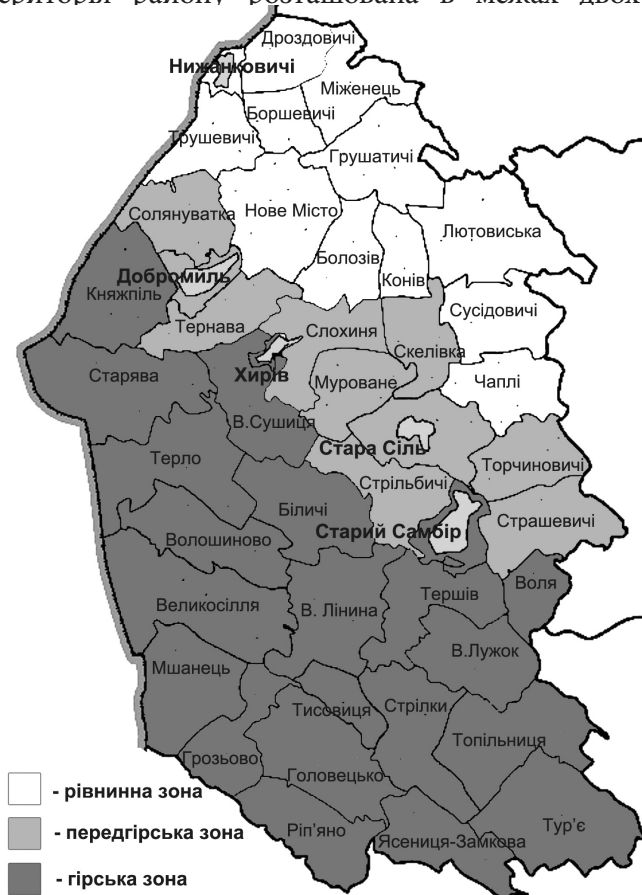
Мал.6. Пріоритетні території розвитку Старосамбірського району

Серед пріоритетних зон розвитку району – сервісні зони планованих пунктів пропуску через державний кордон „Нижанковичі -Мальховіце”, „Мшанець – Бистре” та „Трушевичі – Нове Сади”, курортні та відпочинкові зони у гірській частині району, зони релігійного паломництва та території історичного значення. На сьогодні розроблені схеми планування сервісних зон „Смільниця”, „Нижанковичі”, „Мшанець”, „Смерчка”, „Лаврів”.

2.3. Територія Старосамбірського району

При аналізі території Старосамбірського району варто розглянути функціональні сфери району, урбаністичні та комунікаційні системи, елементи технічної інфраструктури.

Територія району розташована в межах двох фізико-

Мал.7. Районування території Старосамбірського району

географічних зон: Прикарпаття і Українських Карпат. Таке географічне розташування умовно ділить район на 3 зони – рівнинну, передгірську та гірську (найбільшу за розмірами). Воно ж і визначає можливості господарювання у районі.

Так, якщо у рівнинній зоні одним із пріоритетів розвитку у зв'язку із сприятливими умовами вважається сільське господарство, то у гірській зоні основними перспективами розвитку є туризм та рекреація.

Основними планованими функціональними сферами району, визначеними у програмних документах діяльності Старосамбірської районної ради є:

- плановані пункти пропуску через державний кордон та сервісні зони навколо них („Нижанковичі – Мальховіце” – відстань до м. Перемишль (Республіка Польща) – 9 км; „Мшанець – Бистре” - відстань від даного пункту пропуску до відпочинкового комплексу „Соліна” (Республіка Польща) – 10 км; „Трушевичі – Нове Сади” – відстань до відпустового місця у Кальварії (Республіка Польща) – місця паломництва прочан з України – 2 км);

- гірськолижні спуски у селах Тисовиця, Недільня, Смеречка, Ясениця-Замкова, Сушиця;

- рекреаційні зони у місцевостях з наявними джерелами мінеральних вод – села Смеречка, Головецько, Мшанець;

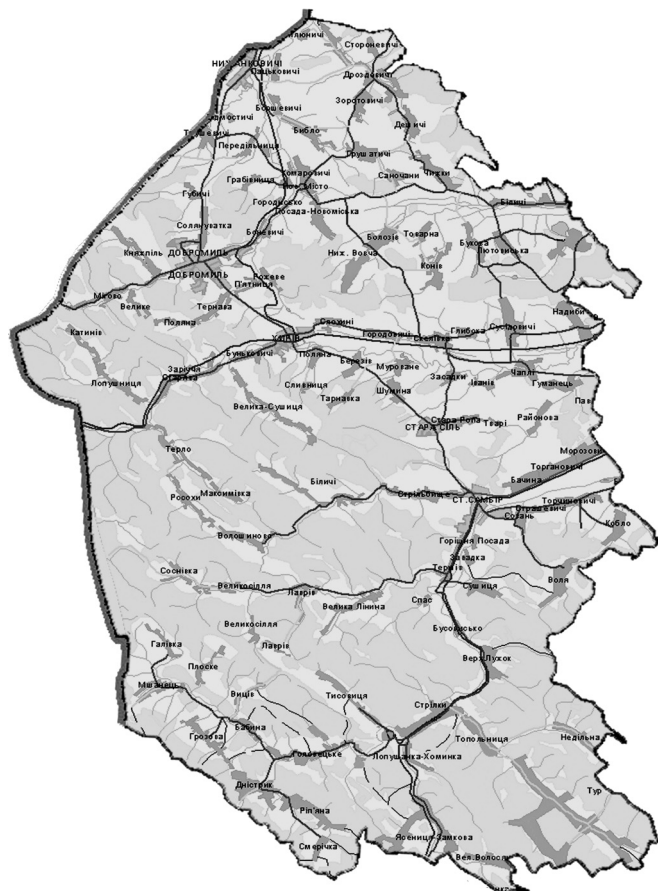
- місця історичного та релігійного значення – історико-духовний комплекс у с. Лаврів, історичний меморіал пам'яті сталінських репресій „Саліна”, місце паломництва в с. Биличі;

- відпочинкові місця – аквапарк (Торчиновицьва сільська рада) тощо.

Нижче коротко розглянемо урбаністичні, комунікаційні системи району, технічну інфраструктуру, наявні на території

району ресурси та районування територій для розвитку сільського господарства.

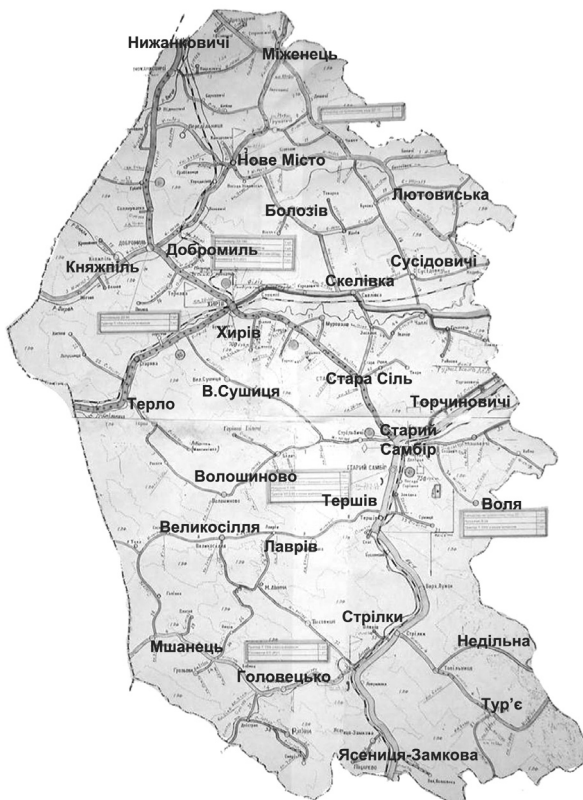
Територія району поділяється на 44 адміністративно-територіальні одиниці – 3 міські ради, 2 селищні, 39 сільських. У Старосамбірському районі – 3 міста районного підпорядкування

Мал.8. Урбаністичні системи Старосамбірського району

(Старий Самбір, Хирів, Добромиль), 2 селища міського типу – Стара Сіль та Нижанковичі. Як уже зазначалося вище, частина району знаходиться у гірській території, а тому, 57 населеним пунктам району відповідно до Закону України „Про статус гірських населених пунктів” надано статус гірських.

На карті (Мал.9) схематично зображено дорожнє господарство Старосамбірського району. Довжина

Мал.9. Дорожнє господарство Старосамбірського району

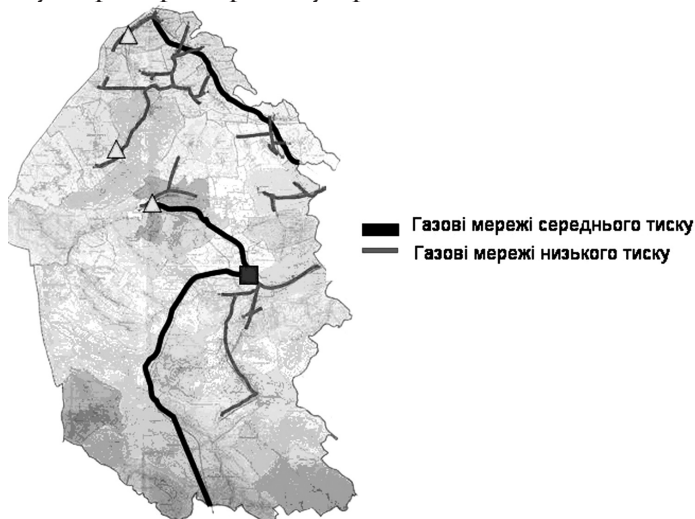
автомобільних доріг району становить 522,3 км., у тому числі:

- 275,44 км. – дороги з асфальтобетонним покриттям;
- 219,9 км. – дороги з гравійним покриттям;
- 27 км – ґрунтові дороги.

Загальна довжина доріг державного значення, що проходить через район (на карті – зеленим) становить 35,4 км., територіальних доріг (на карті зображені блакитним) – 70,6 км. На території Старосамбірського району знаходяться 183 мости, більшість з яких у незадовільному технічному стані. Основними проблемами розвитку дорожнього господарства є :

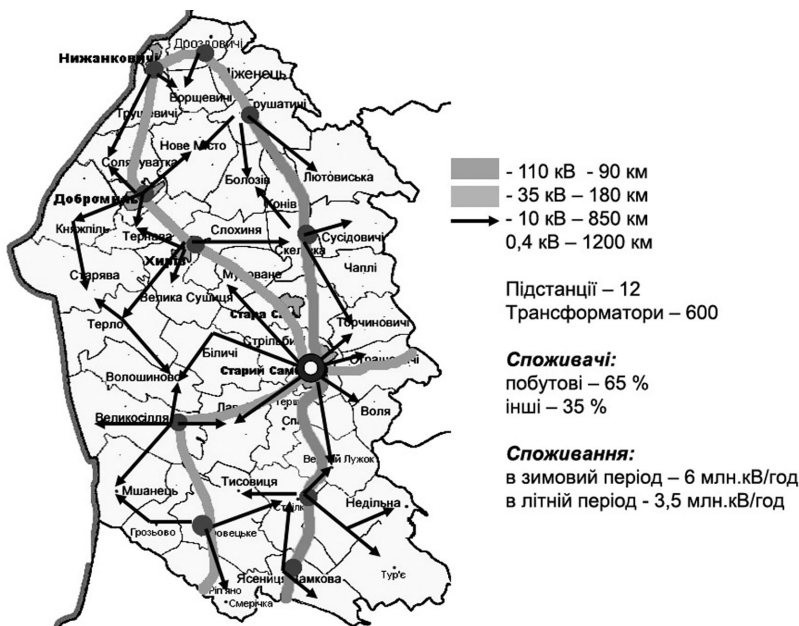
- проблема власності дорожньої комунікаційної мережі; технічний стан доріг;
- потреба у інвестиціях на розвиток дорожнього господарства.

На малюнку 10 зображено газові мережі Старосамбірського району. Територією району проходить 83,517 км газових мереж

Мал.10. Газові мережі Старосамбірського району

високого тиску, 345,7 км мереж середнього тиску та 149,3 км газових мереж низького тиску. У районі знаходиться 37 газових розподільних пунктів, 55 шкафних газових розподільних пунктів, 4515 регуляторів газу середнього тиску, 40 станцій катодного захисту. Серед усіх споживачів газу 70% становлять мешканці району, що використовують його в побутових цілях. Об'єм споживання газу у зимовий період становить 3,5 млн. кубометрів, а у літній – 0,7 млн. кубометрів.

Мал.11. Електромережі Старосамбірського району

На мал. 11 зображено електромережі району, серед яких:

- 110 кВ - 90 км (на малюнку – помаранчевим);
- 35 кВ - 180 км (на малюнку – блакитним);

– 10 кВ – 850 км (на малюнку – чорними стрілками);

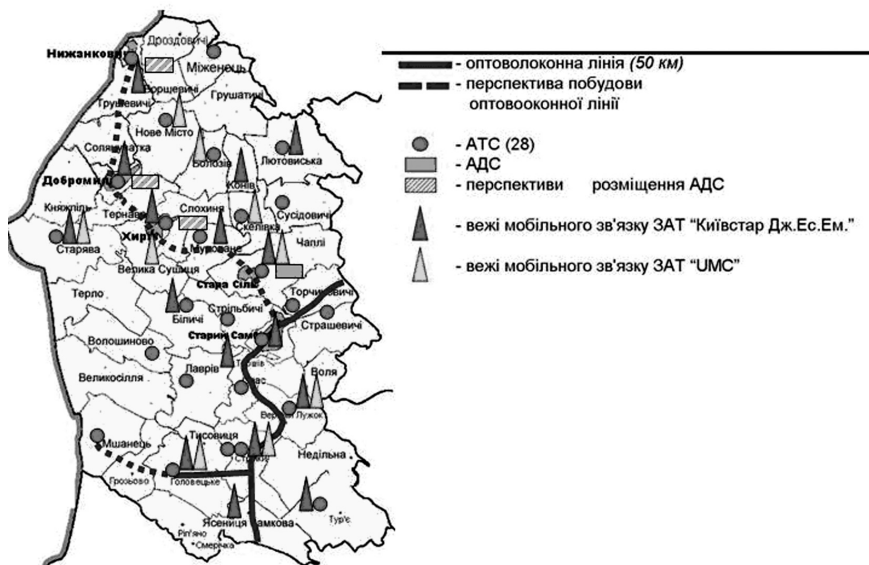
– 0,4 кВ – 1200 км

На території району функціонують 12 підстанцій, 600 трансформаторів. Серед усіх споживачів електроенергії 65 % становлять мешканці району, що використовують її у побутових цілях. Об'єми споживання електроенергії становлять 6 млн.кВ/год. у зимовий період та 3,5 млн.кВ/год. – у літній.

Варто також зосередити увагу на телефонізації Старосамбірського району (мал.12). На сьогодні довжина телефонних ліній у районі становить:

796 км – кабельних;

509 км – повітряних.

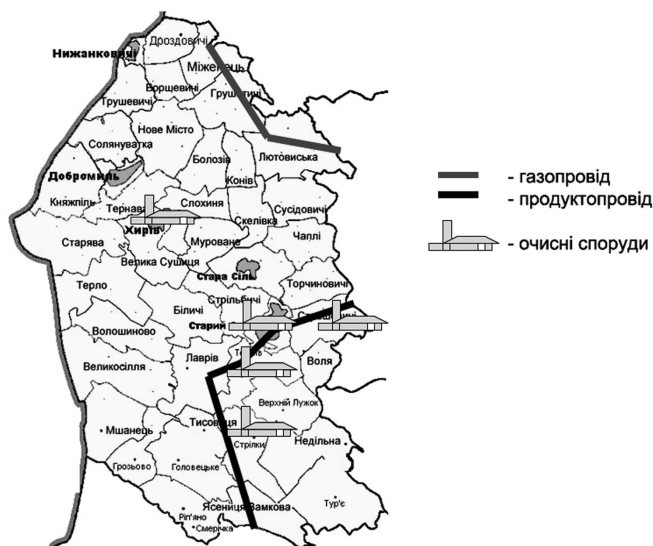
Мал.12. Конкуренти Старосамбірського району у галузі туризму

Кількість телефонних абонентів району – 7365, у тому числі міських – 3880, сільських – 3485. Кількість телефонних апаратів та 100 осіб по району складає 9,26, у тому числі по містах – 21,68, а по селах – 5,65.

Територією району проходить 50 км оптоволоконної лінії (по трасі Львів - Ужгород з відгалуженням Стрілки - Головецько). У перспективі планується продовження відгалуження Стрілки - Головецько до с. Мшанець, а також будівництво відгалуження Старий Самбір - Нижанковичі.

Слід також зазначити, що понад 80% території району покрито стільниковим зв'язком (оператори ЗАТ „Київстар Дж.Ес.Ем” та ЗАТ „МТС”).

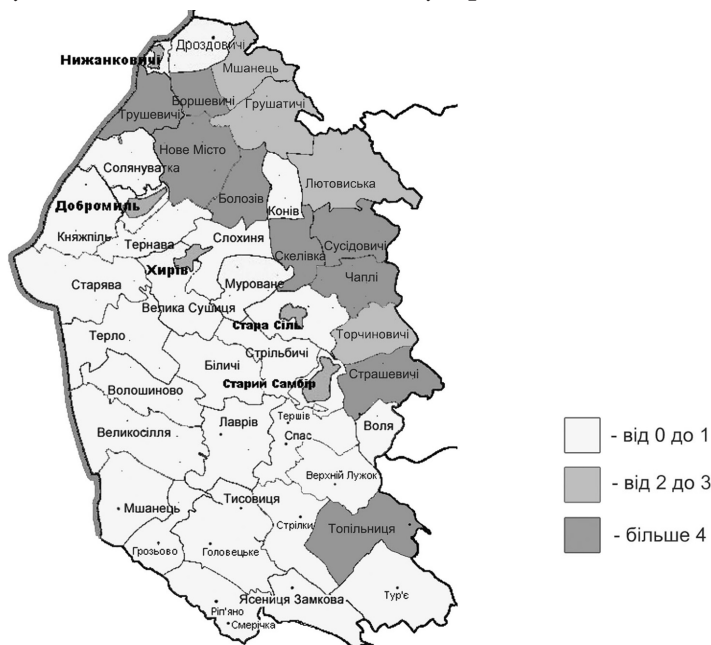
Іншими елементами технічної інфраструктури, розташованої на території району, є очисні споруди на території Старосамбірської та Хирівської міських рад та Тершівської,

Мал.13. Елементи технічної інфраструктури Старосамбірського району

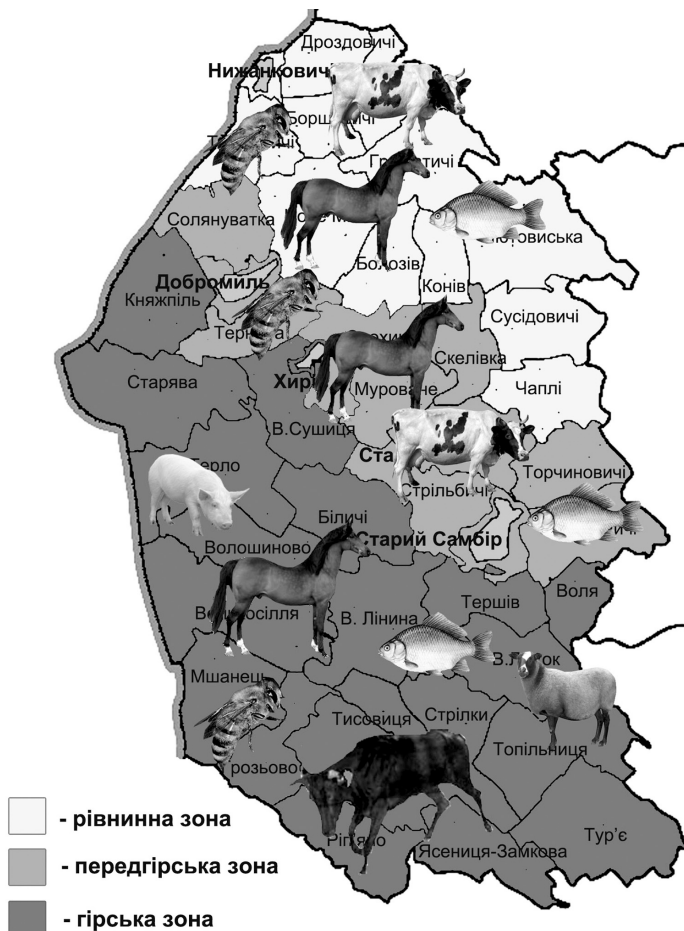
Страшевицької та Стрільківської сільських рад, які, однак, перебувають у крайне незадовільному технічному стані. Територією району проходить газопровід (Лютовиська, Грушатицька, Міженецька сільські ради) та продуктопровід (Страшевицька, Тершівська, Великолінінська, Тисовицька, Стрільківська, Ясенице-Замківська сільські ради та Старосамбірська міська рада).

Особливу увагу слід зосередити також на розвитку сільського господарства відповідно до районування території Старосамбірщини. Якщо проаналізувати кількість сільськогосподарських підприємств на території сільської ради, то, безперечно, найбільше їх знаходиться у низинній частині району (від 2 до 4), значно менше – у гірській (0-1).

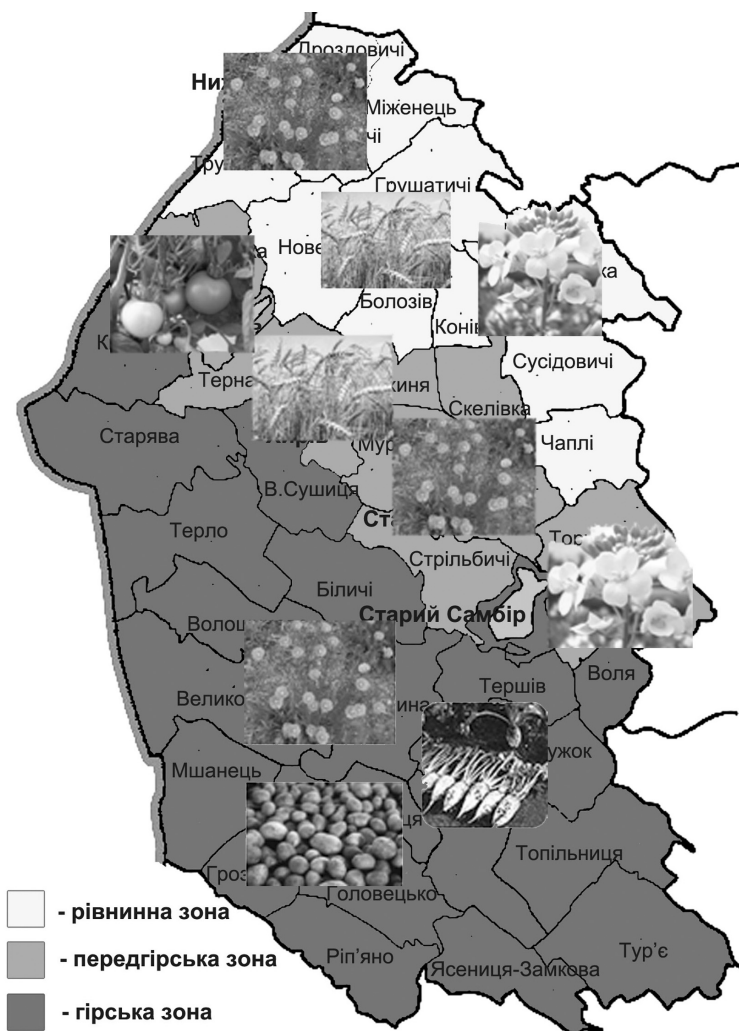

Мал.14. Кількість сільськогосподарських підприємств у межах однієї місцевої ради

Районування таких напрямків сільського господарства як тваринництво, рослинництво та садівництво наочно зображено відповідно на малюнках 15, 16 та 17.

Мал.15. Тваринництво Старосамбірського району

Мал.16. Рослинництво Старосамбірського району

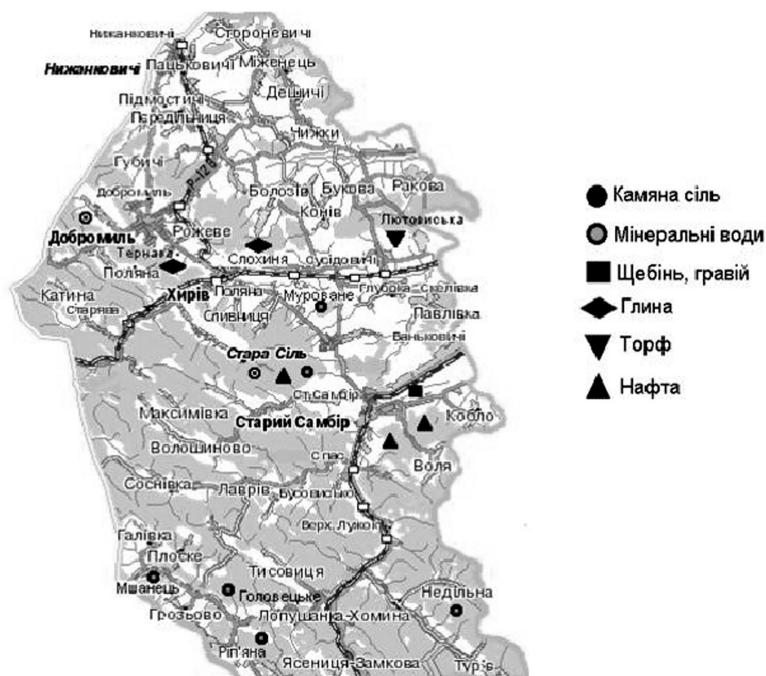
Мал.17. Садівництво Старосамбірського району

Слід також коротко охарактеризувати наявні у районі корисні копалини та водні ресурси.

Отже, серед водних ресурсів району варто виділити:

- великі ріки (Дністер) - 1 (44 км);
- малі ріки – 16 (270 км);
- потоки – 102 (392 км);
- канали – 316, 4 км;
- ставки – 60 (193,9 км.кв).

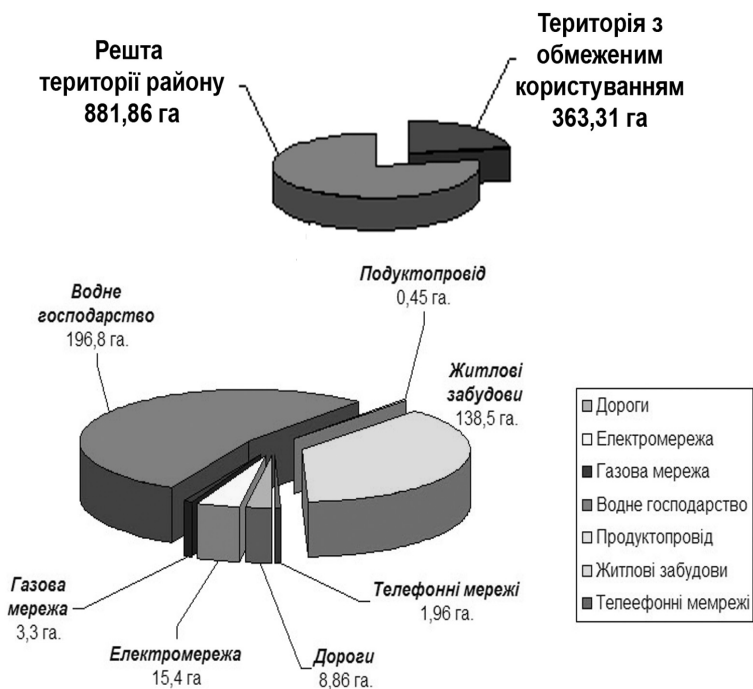
На території району наявні також такі ресурси як кам'яна сіль, мінеральні води, щебінь, гравій, глина, торф та нафта.

Мал.18. Садівництво Старосамбірського району

2.4. Структура використання території Старосамбірського району

В сучасних межах район займає загальну площу 1245,17 км². Найбільшою проблемою використання території району є те, що практично 25% (363,31 км².) займає територія з обмеженим користуванням. Відповідно, ні районний бюджет, ні місцеві ради не отримують з цієї території жодних доходів, а також не можуть її використовувати. На малюнку зображено структуру земель за категоріями їхнього користуванням:

Мал.19. Територія Старосамбірського району з обмеженим користуванням

- 196,8 км² – водне господарство району;
- 138,5 км² – житлові забудови;
- 15,4 км² – електромережі;
- 8,86 км² – дороги;
- 3,3 км² – газова мережа;
- 1,98 км² – телефонні мережі;
- 0,45 км² – продуктопровід.

Основним завданням на перспективу повинно стати напрацювання механізму отримання коштів за використання земель з обмеженим користуванням.

2.5. АВС-аналіз просторового ладу та урбаністики

Переваги:

- густа мережа доріг;
- значний розвиток електромережі;
- позитивні тенденції розвитку газової мережі.

Недоліки:

- відсутність генеральної схеми планування території району і генеральних планів населених пунктів;
- велика площа земель з обмеженим користуванням;
- нерозвинута екологічна інфраструктура.

Суперечливі питання:

- неефективна робота сільськогосподарського сектору економіки.

Розділ III. Зовнішнє середовище Старосамбірського району

3.1. Ресурси і привабливість навколишнього середовища

3.1.1. Охорона природи

*«Ми не володарі Землі,
Ми лише її опікуни»*

В основі програми покращення еколого-економічної

ситуації в районі повинна бути концепція органічної єдності еколого-економічних проблем і включення в усі ланки господарського механізму та систему управлінських структур екологічних імператив.

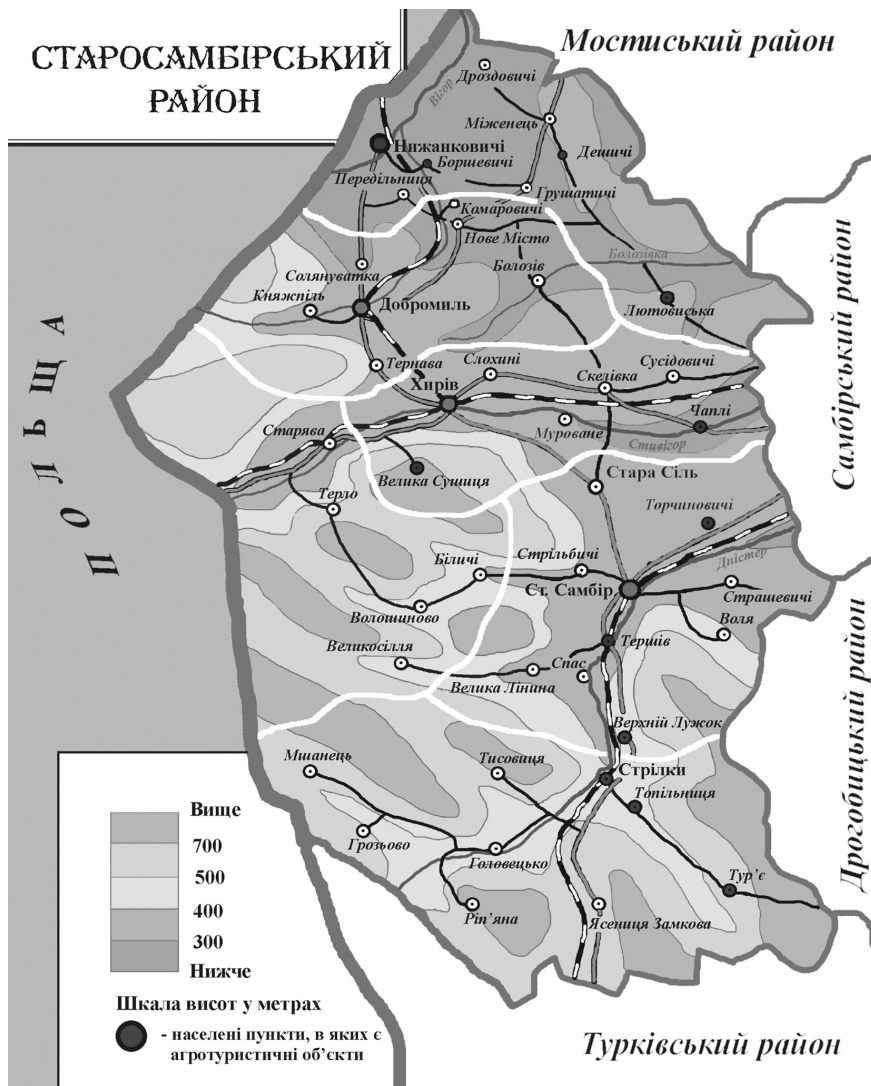
В усьому світі доходять висновку, що знищуючи чи порушуючи навколишнє середовище, суспільство втрачає своє майбутнє. Варто зазначити і те, що потреби людини безмежні, а ресурси Землі – обмежені. Все більше життя людини охоплює екологічну нішу, це проявляється в надмірному вирубуванні лісів, розораності земель, занедбанню прибережних смуг та скидання у водойми неочищених або неефективно очищених стічних вод.

Стале розвинуте суспільство – це суспільство, яке задовольняє свої потреби і не ставить під загрозу потреби майбутніх поколінь. Кожне покоління відповідатиме за те, щоб наступне за ним покоління отримало в спадок нерозтрачені природні і економічні ресурси. Сучасне суспільство порушує принцип рівноваги між поколіннями. Очевидно, що економічні системи, які негативно впливають на зміни клімату, від якого залежать умови існування людини, не можна вважати стійкими. Не є такою і економіка, яка базується на надмірній вирубці лісів для промисловості. Щоб досягнути такого розвитку суспільства, кожна держава на макро- та мікрорівнях повинна розробити свою стратегію сталого розвитку.

Для того, щоб всесторонньо провести збалансований аналіз еколого-економічного розвитку Старосамбірського району, пропонується його коротка географічна характеристика.

Географічне розташування району.

Територія Старосамбірського району охоплює низькогір'я

Мал. 20. Фізична карта Старосамбірського району

Зовнішніх Карпат (Верхньодністровські Бескиди) і Сансько-Дністровське водорозділове підвищення та знаходиться в басейнах Чорного і Балтійського морів. Найвища вершина – гора Магура Ломнянська біля с. Грозьово – 1022 м над рівнем моря.

Географічне розташування Старосамбірського району визначається такими координатами: крайня західна точка – село Мігово (22° 43' східної довготи і 49° 31' північної широти), крайня східна точка – село Кобло (23° 0' східної довготи і 49° 27' північної широти, 321 м над рівнем моря), крайня північна точка – село Дроздовичі (22° 51' східної довготи і 49° 42' північної широти, 205 м над рівнем моря, крайня південна – село Смеречка (22° 54' східної довготи і 49° 15' північної широти, 546 м над рівнем моря).

Клімат – атлантико-континентальний. Він характеризується низьким тиском, високою вологістю повітря, а також прохолодним літом. Середньорічна температура – 7,5°С, найбільш прохолодні січень і лютий, а найбільш теплі – липень і серпень, пізні весняні заморозки бувають у червні, ранньоосінні – в серпні. Середня кількість опадів коливається у межах 800 мм. Такі умови сприяють утворенню аномальних природних явищ (повені та паводки, сніговали та вітровали, ожеледі та снігові заноси, поверхневу та глибинну ерозію земель та інші).

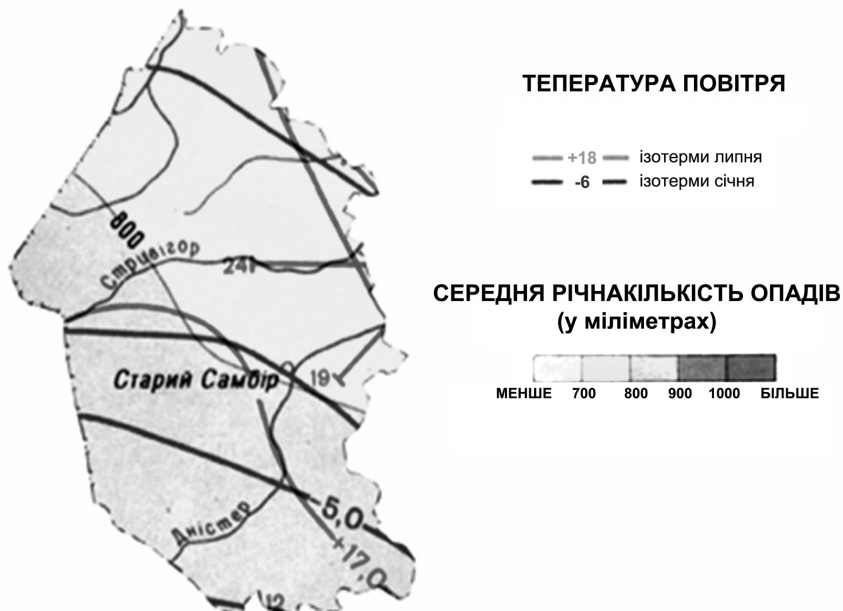
Високий натуральний потенціал району створює передумови переваг екологічних функцій у порівнянні з іншими регіонами держави, зокрема в засобах охорони чистої води, унікальних пам'яток природи та господарського використання екологічного потенціалу. Значно більша, ніж у середньому по країні, кількість лісів. Наявні потенційні умови для розвитку різноманітних форм оздоровчого лісівництва.

3.1.2. Привабливість зовнішнього середовища.

Кліматичні умови.

Природні умови Старосамбірського району – різноманітні. Територія району розташована в межах двох фізико-географічних зон: Прикарпаття і Українських Карпат. Поверхня зони Прикарпаття – це хвиляста рівнина, порізана ярами і річковими долинами. Південна частина району лежить в Карпатських горах, які в цій частині мають назву Бескиди. Вони сформовані з флішу, пісковиків, сланців, різних гірських порід. Тверді породи, які менше піддаються руйнуванню, утворюють тут підвищені гострі форми рельєфу, а менш стійкі породи, що швидко руйнуються, утворюють м'які, округлі форми рельєфу, внаслідок чого в горах району є багато вершин і западин. Північна частина району лежить в межах Дністро-Санської низовини, яка переходить в Прикарпатське передгір'я. Центральна та південна частини – у Верхньодністровських Бескидах. Гірський рельєф характеризується круглими формами Карпатських хребтів, вершини яких досягають 800 і більше метрів над рівнем моря. Найвища вершина Старосамбірщини – гора Магура Ломнянська, що знаходиться в її південно-західній частині, поблизу села Грозьово, і здіймається на 1022 м над рівнем моря.

Територія району характеризується атлантико-континентальним кліматом, для якого характерні низький тиск, висока вологість повітря та прохолодне літо. Найбільш холодними є січень, лютий і перша половина березня, найбільш теплими – липень і серпень місяці. Характерна наявність туманів. Середньорічна кількість опадів 790-800 мм, найбільша їх кількість випадає влітку у вигляді сильних злив.

Мал. 21. Кліматична карта Старосамбірського району

Сніг лежить 128 днів протягом року, в тому числі суцільний покрив – 61 добу. Найбільша висота снігового покриву має місце в січні – 59 см.

Детальнішу інформацію щодо кліматичних показників Старосамбірського району зображено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Кліматичні показники Старосамбірського району.

№ п/п	Назва показників	Одиниця виміру	Значення
1	Температура повітря	градус	
	середньорічна	градус	+7,5
	абсолютна температура	градус	+3,5
	абсолютна мінімальна	градус	-34
2	Кількість опадів за рік	мм	742
3	Протяжність вегетативного періоду	днів	195-214
4	Останні заморозки весною	дата	16-20.05
5	Перші заморозки осінню	дата	10-15.09
6	Середня дата замерзання рік	дата	1-5.01
7	Середня дата початку паводку	дата	20.03
8	Сніговий покрив		
	Товщина	см	25.0
	час появи		20.11-25.12
	час сходу в лісі		15-30.03
9	Глибина промерзання ґрунту	см	40-60
10	Напряма переважаючих вітрів	румб	Пн./Зх.
11	Середня швидкість вітрів по сезонах	м/сек.	
	зима	м/сек.	4.8-5.0
	весна	м/сек.	3.5-4.5
	літо	м/сек.	2.0-2.5
	осінь	м/сек.	3.0-3.5
12	Відносна вологість повітря	%	67

Природо-заповідний фонд

Природо-заповідний фонд місцевого і державного значення у Старосамбірському районі визначено на площі 8641 га, або 6,9% від загальної площі. Він налічує 18 об'єктів, а саме:

1. Державний парк – пам'ятка садовопаркового мистецтва “Міженецький” – 11 га.

2. Державні пам'ятки природи:

а) ботанічні – декоративний бук червонолистої форми – 0,1 га, група вікових лип і ясенів – 0,07 га, вікова липа – 0,05 га, алея стародавніх лип – 0,23 га;

б) геологічні – скеля “Соколів” (Чортів камінь) – 5,5 га;

в) комплексні – скеля, на якій був розташований замок князя Лева Галицького – 1 га;

г) гідрологічні – джерела мінеральної води – 2 га.

3. Державні парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва: парки XVIII століття в селах Муроване і Раково.

4. Регіональний ландшафтний парк Верхньодністровські Бескиди, 8536 га.

5. Державні заповідні урочища: “Скельний дуб”, “Катина” і “Міженець”.

Ведеться робота щодо створення пам'яток природи і заповідних урочищ сосни кедрової, тюльпанового дерева, замок Гербуртів, колоній бобрів, сірих чапель, гніздувань чорного журавля, плаунів, відкашників і зозулинців та інших рослин, занесених до Червоної книги України.

Мал. 22. Природоохоронні зони Старосамбірського району

Рослинний покрив та лісова система

Старосамбірщина – мальовничий куточок. Дивовижне поєднання горбистих межиріч і широких річкових долин, край контрастів гірського і рівнинного рельєфу, мереживо річок і потоків – таким постає перед нами цей край.

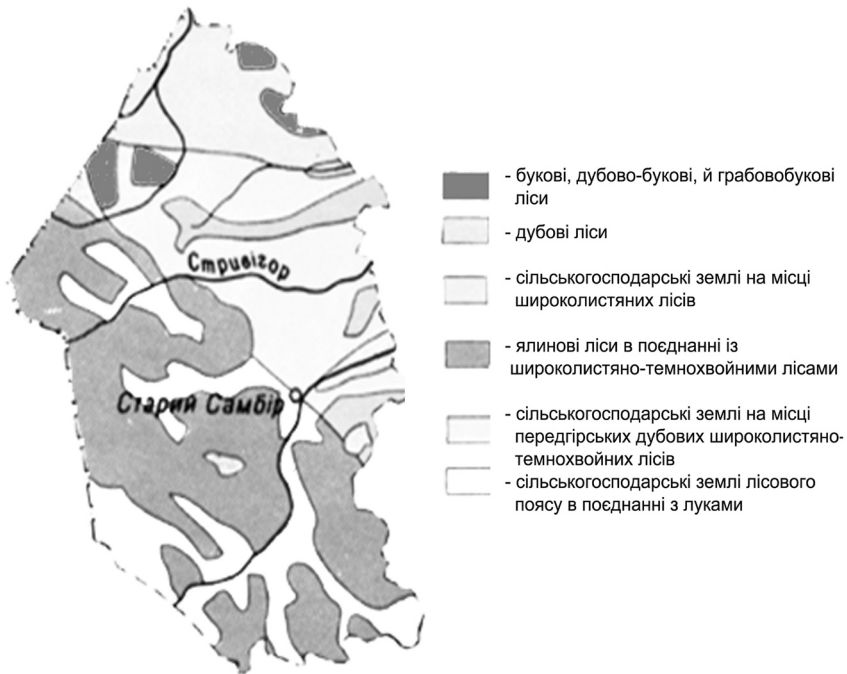
Рослинність району формувалася під впливом кліматичних умов, рельєфу місцевості, ґрунтів та господарської діяльності людини. У далекому минулому на території, що тепер займає район, більшість площі була зайнята лісом. Проте в XIV-

XVIII ст. багато лісів було вирубано в процесі освоєння території під посівні площі та випас худоби. Рослинність представлена тут головним чином лісами, луками і в низинній частині – заболоченими сіножатями. Ліси цього району мають острівне розміщення. Основні лісоутворюючі породи: дуб, ялиця, в домішках – бук, граб, ясен, липа, клен, модрина, смерека, сосна. Найпоширеніші типи лісу: грабово-буковий ялинник, вологий буково-смерековий суялинник, волога грабово-ялицева бучина.

На галявинах та узліссях поодинокі ростуть дикі плодові дерева: яблуня лісова, груша, черешня. В долинах гірських потоків і на заболочених ділянках зеленіють вільхи та гіллясті верби, а в трав'яному покритті помітно виділяється папороть.

У зоні Українських Карпат найпоширенішими є ялицеві насадження. Ялиця біла карпатська утворює в нас як чисті, так і змішані деревостани, в які входять смерека, сосна звичайна, зрідка веймутова, бук європейський, дуб звичайний, явір, ясен звичайний, клен гострий, берест, липа, інші породи. В підліску і в чагарниках зустрічаються ліщина, крушина ламка, бузина чорна і кривавочервона, бересклет бородавчастий, ялина, вільха біла, верби, малина, чорниця, вереск, шипшина і ін.

Важливе місце займає лісова деревно-чагарникова і трав'яниста рослинність – це державний лісовий фонд і чагарники ґрунтозахисного значення, площа яких складає 553,25 км², лісистість становить 44,4%.

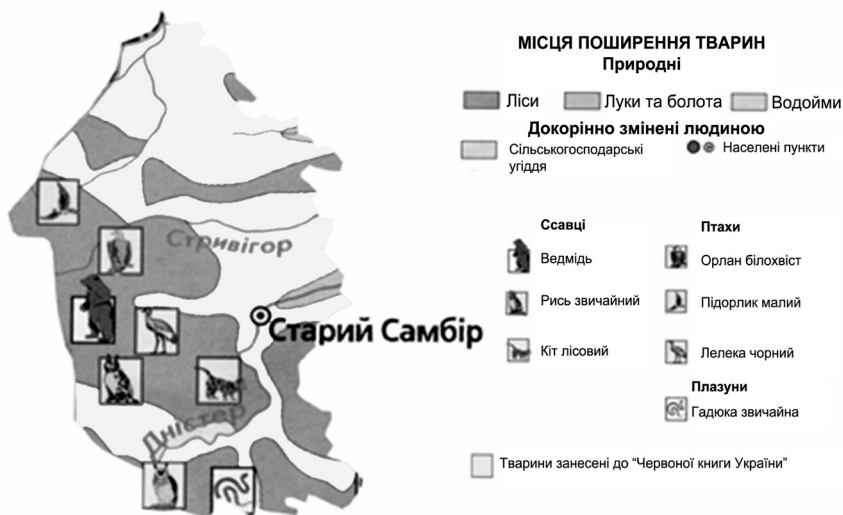

Мал. 23. Рослинний світ Старосамбірського району

Тваринний світ

Тваринний світ Старосамбірщини тісно пов'язаний перш за все з умовами клімату і рослинним покривом, а також з рельєфом та наявністю води. Фауну території району представляють ссавці, птаці, риби та комахи. З копитних тварин на території району зустрічаються дикі свині, козулі, олені, а з хижих – куниці, видри, борсуки, вовки, лисиці, тхори, ведмеді, норки, рисі, дикі коти.

Водяться також бобри, куниці, тхори лісові, ондатри, качки, лебеді - шипуни, голуби, білки, тритони і саламандри, чорні журавлі і підорлики, рисі і борсуки, видри і горностаї.

Мал. 24. Тваринний світ Старосамбірського району

У зв'язку із зменшенням чисельності мисливських тварин знижується і добування їх окремих видів. Великою проблемою розвитку мисливського господарства є браконьєрство.

Таблиця 3.2

Добування мисливських тварин у Старосамбірському районі.

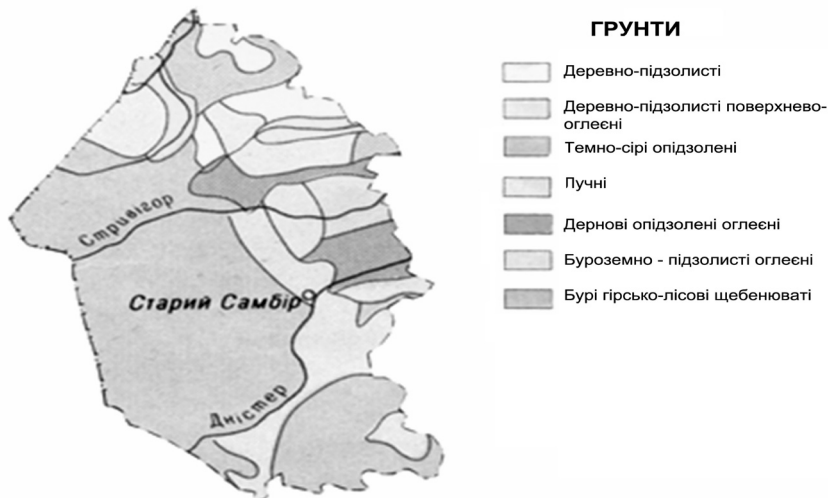
	Одиниця вимірювання	ДОБУТО (відстріляно)				
		2002	2003	2004	2005	2006
Копитні звірі	голів	4	3	3	--	--
Хутрові звірі	штук	271	155	101	--	102
Перната дичина	штук	410	327	308	247	261

3.1.3. Природні багатства і ресурси, придатні для господарського використання

Земельні ресурси

Головним природним ресурсом є земля і її найважливіший компонент – ґрунт, бо вона не тільки годує, вбирає, але в той же час є просторовим базисом розміщення продуктивних сил. Вона є основою атмосферного повітря, поверхневих вод, корисних копалин і підземних вод, а також рослинного і тваринного світу.

Ґрунти як гірської, так і рівнинної частини району характеризує підзолиста стадія. Наслідком цього процесу ґрунтоутворення є бурі і підзолисті ґрунти. Ці ґрунти доповнюють ще дернові і болотні.

Мал.25. Карта ґрунтів Старосамбірського району
Серед найбільш поширених ґрунтів є такі:
– бурі гірсько-лісові щебенюваті;

- дерново-підзолисті поверхнево оглеєні;
- світло-сірі й сірі опідзолені;
- темно-сірі опідзолені;
- дерново опідзолені оглеєні.

Надра

Надра району багаті на різноманітні корисні копалини. Переважають серед них поклади кухонної солі. Є тут будівельні та вогнетривкі глини, щебінь та нафта. Особливим багатством району є великі запаси лікувальних мінеральних вод, які зовсім не використовуються.

Мал. 26. Карта корисних копалин Старосамбірського району

З розвіданих запасів корисних копалин є Страшевицьке і Старосолянське нафтові родовища, на яких проводиться промислове добування, біля села Солянуватка і смт. Стара Сіль

є поклади кухонної солі (в сучасних умовах не розробляються). Загальнопоширені ресурси представлені глинами, піском, галькою, каменем, вапняком, трапляються незначні запаси торфу.

Водні ресурси

Кажуть, що вода – дзеркало нашого здоров'я, що вона здатна до самоочищення і відновлення, а також вбирати і зберігати інформацію з навколишнього середовища. Так, – це дійсно життєдайне диво природи, недарма з водою в багатьох народів пов'язані релігійні обряди й традиції, а українці бажають один одному з роси і води.

Гірська частина, на південний захід від автодороги Старий Самбір – Хирів, – визнана санаторно-курортною, тут знаходиться 16 джерел мінеральних вод типу “Нафтуса”, чотири з них визнані гідрологічними пам'ятками природи, по двох родовищах є лабораторні дослідження і висновок про їх лікувальну придатність.

Територія району загальною площею 124, 5 тис. га вкрита сіткою рік, що належать до басейнів Чорного та Балтійського морів. Загальна протяжність річок і струмків складає 610 км, в середньому на 1 км² площі припадає 0,49 км. річок. У районі є 11 малих річок басейну р. Дністер, 5 малих річок басейну р. Вісла та 57 водоймищ. Всього під водою обліковано 196,8 га, в тому числі під річками і струмками – 1412 га, каналами і канавами – 137 га і під водоймищами – 187 га.

Характеристику рік, які протікають територією Старосамбірського району зображено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3
Характеристика рік, які пролігають по території Старосамбірського району

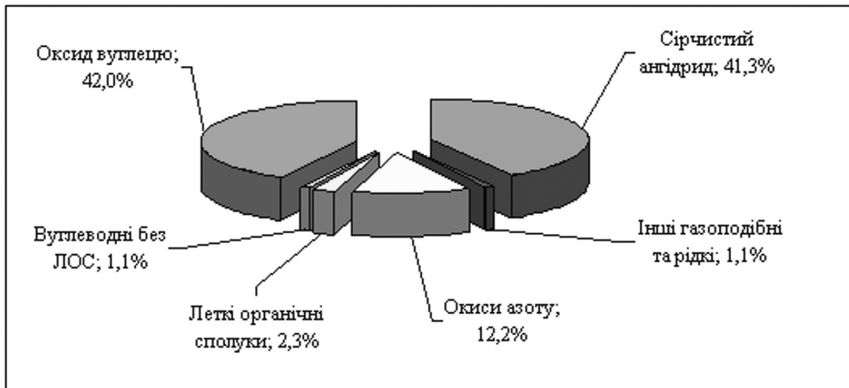
Назва річки	Куди впадає	Протяжність, км	Швидкість течії, м/сек	Середня ширина, м	Середня глибина, м	Ширина обмежувальних смуг, м		Придатність до водного транспорту
						за нормативам	Фактична	
Дністер	Чорне море	37	2,0-2,5	35	1,0-3,0	1000	1000	Не придатна
Стрвях	Дністер	32	2,0-2,5	20	0,5	-	-	Не придатна
Вирва	Вігор	22	2,0-2,5	8	0,5-1,0	-	-	Не придатна
Мпанка	Дністер	11	2,0	10	0,5	-	-	Не придатна
Ясениця	Дністер	9	2,0	6	0,5	-	-	Не придатна
Тисовиця	Дністер	5	2,0	6	0,5	-	-	Не придатна

3.2. Антропогенні загрози для зовнішнього середовища та способи протидії цим загрозам

3.2.1. Негативний антропогенний вплив на окремі елементи навколишнього середовища

Стан забруднення повітря та ґрунтів

У 2006 році стаціонарні джерела забруднення в атмосферне повітря викинули 241,0 тонн шкідливих речовин, що на 99,4 тонни або на 1,7% більше, ніж у 2005 році, причому твердих речовин викинуто 150,3 тонн (62,4% від загального обсягу), газоподібних та рідких – 90,7 тонн (37,6 %).

Мал. 27. Викиди шкідливих речовин в атмосферу за окремими інгредієнтами, %

Із загальної кількості шкідливих речовин, що надійшли від усіх джерел забруднення, 0,4 тонни було утилізовано. З розрахунку на одного мешканця району протягом року від усіх джерел забруднення потрапило в повітря 2,86 кг шкідливих речовин, на 1 км² території району – відповідно 0,25 тонни.

Проблемним залишається питання уловлення газоподібних і рідких речовин, які переважають серед викидів.

З розрахунку на одного мешканця району протягом року від усіх джерел забруднення потрапило в повітря 1,67 кг шкідливих речовин, на 1 км² території району – відповідно 0,1 тонни. Дані проілюстровані в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення

Райони	Одиниці виміру	Роки							
		1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Старосамбірський	тисяч тонн	0,3	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2

Найбільшими забруднювачами атмосферного повітря є такі підприємства, як: ТзОВ “Слохинівський цегельний завод”, ВАТ льонокомбінат „Старосамбірський”, Старосамбірське державне лісомисливське господарство, Райавтодор, КП “Старий Самбір теплокомуненерго”, Добромільська райлікарня, Старосамбірська центральна лікарня.

За даними райсанепідемстанції, в 2006 році було проведено дослідження 700 проб атмосферного повітря, із них нестандартних проб – 24 (3,43%). В тому числі у санітарно-захисній зоні (СЗЗ) промислових підприємств (ВАТ льонокомбінат „Старосамбірський”, меблевий цех в м. Хирів), досліджено 100 проб на запиленість і 50 проб на формальдегід – порушень

не виявлено. В СЗЗ тваринницьких ферм досліджено 100 проб (аміак, сірководень) атмосферного повітря. Результати досліджень показали, що гранично допустимих концентрацій шкідливих речовин не виявлено.

На автотрасах (міст Старий Самбір, Добромиль, Хирів) досліджено 300 проб атмосферного повітря.

Обсяги викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря від автотранспорту можна наочно представити в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від автотранспорту у 2006 році

Райони	Обсяг викидів, всього, тонн	у тому числі					Частка у загальному обсязі викидів в області, %	Викинуто у розрахунку на одну особу, кг	Щільність викидів на 1 км ² , тонн
		оксидів азоту	сажі	сірчистого ангідриду	оксиду вуглецю	вуглеводнів			
Старосамбірський	692	65	9	7	521	90	0,8	8,7	0,6

Дослідження проводилося за такими інгредієнтами: двооксид азоту, сірчистий ангідрид. Перевищень гранично допустимих норм не виявлено. Досліджено 150 проб повітря на запиленість, 24 проби перевищують гранично допустимі норми.

Важливою екологічною проблемою є забруднення

навколишнього середовища відходами виробництва і споживання, виснаження запасів природних ресурсів і погіршення їх якості.

У Львівській області загалом відсутній централізований полігон для розміщення і утилізації промислових токсичних відходів. Тому в господарствах району відходи зберігаються в пристосованих приміщеннях. Не завжди місце зберігання відходу відповідає класові його небезпеки. Питання обліку, віднесення до класу небезпеки і знешкодження токсичних відходів стало пріоритетним для підприємств, де утворилися токсичні відходи.

Так, у сільськогосподарських підприємствах району станом на 01.01.2002 р. утворилося 6,1 тонни непридатних для використання препаратів (отрутохімікати і пестициди), які підлягають утилізації і затарені на ВАТ “Старий Самбір Агросервіс”.

Небезпеку становлять відпрацьовані люмінесцентні лампи в кількості 0,002 кг, які утворилися в Добромильському ДОКу.

Не вирішено питання утилізації (складування) і повторного використання господарсько-побутових відходів комунгоспами міст Старого Самбора, Хирова і Добромиля на сміттєзвалищах. Внаслідок порушення санітарних правил їх експлуатації, забруднюються і засмічуються води, атмосферне повітря, земельні ресурси. Потребує покращення стан утилізації (зберігання) та повторного використання відходів у сільських населених пунктах.

Радіаційна безпека населення

Державний санітарно-епідеміологічний нагляд з розділу радіаційної гігієни здійснюються згідно плану основних

організаційних та санітарно-технічних заходів відповідно до вимог чинного законодавства. Забезпечено контроль за радіологічними об'єктами в ЛПЗ, ввезення продуктів харчування, сільгосппродукції, лікарських трав із забруднених регіонів, контроль за зменшенням впливу на здоров'я населення дії природних джерел іонізуючого випромінювання (будівництво, питна вода), при реалізації будматеріалів та будсировини, при проведенні операцій з металобрухтом.

У ході поточного санітарного нагляду виявлено низку порушень вимог санітарного законодавства виробниками продукції з деревини та лісоматеріалів, ними не забезпечено проведення відповідного радіаційного контролю продукції радіонуклідів штучного походження. За фактом виявлених порушень до адміністративної відповідальності в поточному році притягнуто 6 підприємців.

На охоплених перевіркою підприємствах будівельної промисловості ВАТ «Слохнівський цегельний завод», ВАТ «Старосамбірський гравійний кар'єр» проведено радіаційний контроль, в наявності паспорти радіаційної якості на сировину та будматеріали. Забезпечено радіаційний контроль при проведенні об'єктів в експлуатацію.

Стан забруднення води

На території району функціонує 5 комунальних водопроводів, 19 відомчих, 1 сільський. Низка об'єктів централізованого водопостачання експлуатуються з порушенням вимог санітарного законодавства. У зв'язку з передислокацією військових частин, у комунальну власність міст Старий Самбір та Хирів передано водозабори у містах Старий Самбір по вул. Дністровій, у м. Хирів по вул. Січових Стрільців, але коштів для забезпечення їх належного функціонування

недостатньо. Вимагають ремонту приміщення павільйонів свердловин, складські приміщення, кімната чергового персоналу, відсутні чи не функціонують установки для знезараження води, частина глибинних насосів вимагає заміни чи ремонту.

На Старосамбірському комунальному водозаборі по вул. Зарічній не вирішується питання ремонту приміщень павільйонів свердловин, хлораторної, щитової. До цього часу не вирішено питання огорожі ЗСО I поясу свердловин на Добромильському комунальному водозаборі. Знезараження води здійснюється за допомогою застарілої системи «3-ох бочок». Обслуговування водозабору с. Стрілки здійснюється працівниками школи. Питання фінансування робіт, пов'язаних з експлуатацією, не вирішено. На завершені роботи по доведені до належних санітарних норм водозабору Хідновицького «Газпрому» в с. Міженець.

Залишаються невирішеними питання винесення в натуру других і третіх поясів зон санітарної охорони, санітарно-захисних смуг водопроводів. Відсутній відомчий контроль за якістю води. На території району наявна велика кількість свердловин, частина яких підлягає санітарно-технічному тампонажу і є джерелом забруднення водоносних горизонтів.

Є загроза руйнації споруд комунальних водозаборів в м. Старий Самбір (вул. Зарічна) та м. Хирів (вул. Січових Стрільців) під час повеневих ситуацій. Частина шахтних криниць на території району перебуває в незадовільному санітарно-технічному стані, прилягаючі до них території – забруднені. Сьогодні в районі функціонують тільки очисні споруди м. Старий Самбір, ремонт яких не проводився з часу введення їх в експлуатацію. Для покращення їх санітарно-технічного стану необхідно виконати низку заходів, які

потребують значних капіталовкладень. Споруди – застарілі, не мають автоматизованих систем підтримання технічних параметрів, регулювання та контролю, внаслідок чого працюють нестабільно і не забезпечують якісного очищення стічних вод, вимагають постійної присутності обслуговуючого персоналу. Не вирішується питання будівництва очисних споруд в м. Доброміль, ревізії каналізаційного колектору та за діяння в роботу очисних споруд в м. Хирів.

Заданими Львівського регіонального відділу Дністровського басейнового водогосподарського об'єднання, із природних джерел району забрано всього 1175 тис. м³ питної води (в 2005 р. аналогічно 1332 тис. м³), в тому числі з поверхневих водоймищ – 218 тис. м³ води, підземних – 957 тис. м³ води. Використано свіжої води всього 1152 тис. м³, що на 130 тис. м³ (або на 10.2%) менше, ніж у 2004 р., в тому числі для виробництва – 6 тис. м³, для господарсько-питних потреб – 863 тис. м³, для сільськогосподарських потреб – 283 тис. м³. Потужність очисних споруд становить 1028 тис. м³

Очисними спорудами було очищено і скинуто у поверхневі водні об'єкти 183 тис. м³ (у 2004 р. аналогічно 201 тис. м³) нормативно очищених стічних вод; у відведені стічні місця – 13 тис. м³ (у 2004 р. аналогічно 158 тис. м³).

Погіршенню екологічного становища сприяють ливневі повені. Повені викликають глибинно-водну ерозію ґрунтів на гірських річках і потоках, знищують захисні чагарники в заплавах річок, що приводить до руйнування інженерно-гідротехнічних споруд.

За даними райсанепідемстанції, у 2005 р. проведено дослідження 574 проб питної води (у 2004 р. – 509 проб) із комунальних, відомчих водопроводів та криниць громадського користування, із них нестандартних проб – 19, що становить 3,3%

від загальної кількості проведених досліджень (при середньо обласному показнику 9,7%). Із комунальних водопроводів досліджено 233 проби, нестандартних – 2 проби, що становить 3,5 %. Із відомчих водопроводів досліджено 201 пробу, із них – 7 нестандартних, що становить 3,5%. Із криниць громадського користування досліджено 140 проб, із них – 10 нестандартних, що становить 7,1 %.

За 2005 р. проведено дослідження 17 проб річкової і 3 проби стічної води (в 2004 р. – 27 проб), нестандартних проб не було.

Забруднення річкової води спостерігалось стосовно загальної мінералізації.

У 2005 році забруднення питної води та води відкритих водоймищ нафтопродуктами та іншими хімічними речовинами не спостерігалось. Дослідження річкової води проводилось за 30 інгредієнтами: запах, колірність, мутність, твердість, хлориди, сухий залишок, азот аміачний, нітрити, залізо, сульфати, розчинний кисень, біологічна потреба кисню, нафтопродукти, синтетичні поверхнево-активні речовини, феноли, мідь, марганець, цинк, прозорість, окислювальність та ін.

Через призупинення та повне зупинення роботи підприємств, випусків у водойми господарсько-побутових та промислових стічних вод, які не відповідають санітарним вимогам, не було.

Погіршенню екологічної ситуації сприяють залпові аварійні викиди, виливи забруднюючих речовин в поверхневі водойми. У зв'язку з розкраданням нафтопродуктів з нафтопроводу допущено один аварійний скид дизельного палива, внаслідок чого було забруднено поверхневі водойми і

ґрунт, чим завдано збитків на суму 2,1 тис. грн. (продуктопровід експлуатується „Прикарпаттранснафтопродукт ‘Майданчик-1 К’” в селі Страшевичі).

Промислові токсичні відходи та поводження із ними

Важливою екологічною проблемою є забруднення навколишнього природного середовища відходами виробництва і споживання, виснаження запасів природних ресурсів і погіршення їх якості.

В області відсутній централізований полігон для розміщення і утилізації промислових токсичних відходів. Тому в господарствах району відходи зберігаються в пристосованих приміщеннях. Не завжди місце зберігання відходу відповідає класові його небезпеки. Питання обліку, віднесення до класу небезпеки і знешкодження токсичних відходів стало пріоритетним для підприємств, де утворилися токсичні відходи.

У районі є 6 сміттєзвалищ, що відведені для міст і селищ, та 39 – для сіл району. Міські комунальні господарства не мають проектів їх експлуатації і дозволів на складування, порушують санітарні норми і правила, що призводить до забруднення довкілля. Підприємства не дотримуються Закону України „Про відходи” в питанні обліку, повторного використання та їх знешкодження. У 2004-2005 роках проведено контейнеризацію заборонених і непридатних до використання засобів захисту рослин на території ВАТ „Агросервіс” у кількості 6118 кг (5 залізобетонних контейнерів). У 2005 році проведено інвентаризацію СЗЗ та виявлено в СГК „Тур’є” та с. Тур’є 725

кг, СК „Саліна”, с. Губичі – 5740 кг, ВАТ „Агросервіс” – 2800 кг суміші, що непридатні до використання, всього – 9765 кг, (з врахуванням 500 кг, виявлених в 2005 році в ПАФ ім. Л. Українки). Необхідно 11 залізобетонних контейнерів для їх складування і зберігання.

Господарсько-побутовими відходами засмічуються землі прибережних смуг малих річок і струмків басейнів річок Дністер і Вісла. Це стосується майже всіх населених пунктів. Землі під смітниками, що експлуатуються комунгоспами міст Хирів і Добромиль, використовуються нераціонально, не проводиться рекультивация, сміття складається по всій площі хаотично, немає проектів підприємства, організації, а громадяни не укладають угод на розміщення відходів, вивозять їх самотужки без дозволу, засмічують прилеглі території. На сміттєзвалищах відсутні очисні споруди та спостережні свердловини, не відрегульовані ливневі стоки, відсутні попереджувальні знаки, немає сторожів, під'їзди часто занедбані. В містах і селах часто утворюються стихійні, безгосподарні смітники. Кожної весни і осені трапляються випалювання сухої трави, стерні або навіть болотної рослинності, часто це приводить до пожеж в лісах і чагарниках, що примикають до угідь. Цим забруднюється повітря, поверхневі води, зменшуються вміст гумусу в ґрунті, відтак це приводить до загибелі корисної мікрофлори і тваринного світу. Дані про наявність токсичних відходів у сховищах організованого складування у Старосамбірському районі наведені в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

**Наявність відходів I-III класів небезпеки
у спеціально відведених місцях чи об'єктах на території підприємств**

Райони	Одиниці виміру	Роки						
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Старосамбірський	тонн	0	-	12	12	12	15	15

За результатами перевірки санітарного стану населених пунктів виявлено порушення вимог санітарного законодавства фактично на всіх охоплених перевіркою адміністративних територіях місцевих рад. Незавершено впорядкування територій підприємств, установ, організацій, об'єктів торгівлі. Неналежним чином облаштовано території під сміттєві контейнери для збору відходів, мають місце випадки потрапляння у стоки, струмки та придорожні канали з непорядкованих гноєсховищ. Існує також проблема засмічення смуги відведення автомобільних доріг, вулиць, тротуарів, не проводиться очистка придорожніх каналів, не утримуються в належному санітарному стані громадські туалети. Незавершеною є ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ в прибережних смугах річок.

Стан лісового господарства

Лісовий фонд району становить 48 тис. га, або 39,3% від

її території, де загальна площа лісів державного лісового фонду – 31913 га, станом на 01.01. 2007 р. , в т. ч. ліси І групи – 14193 га, ліси II групи – 17720 га. В табл. 3.7 наведена інформація щодо розподілу земель за напрямками використання.

Таблиця 3.7

Землі за напрямками використання станом на 1 січня 2007 року

	Всього земель, тис. га	З них, тис. га			
		Землі сільськогосподарського призначення	Ліси та лісовкриті площі	Забудовані землі	Землі під водою
Старосамбірський	124,5	59,6	57,3	3,7	1,7

Природний склад лісів станом на 01.01.2007 р. такий: сосна – 4142 га (14,1%), смерека – 2079 га (7,15%), ялиця – 12931 га (43,9%), дуб – 3696 га (12,6%), бук – 5371 га (18,3%), модрина – 160 га (0,5%), решта припадає на граб, клен-явір, вільху липу та інші породи. Середній вік насадження станом на 01.01.2007 р. – 63 роки, середній запас на 1 га – 305 м³. Середній річний приріст на 1 га – 4,99 м³, найбільш продуктивна порода – ялиця.

3.2.2. Актуальні форми протидії небажаним наслідкам впливу людини на зовнішнє середовище
Аналізуючи зміст цього питання, недаремно ставиться

під сумнів доцільність функціонування теперішньої економічної системи. Розглядаючи менеджмент природних ресурсів у різних соціально-економічних системах, варто звернути увагу на особливості використання ресурсів довкілля. Тобто наскільки екологічні важелі враховуються в процесі прийняття політичних, економічних чи іншого роду рішень. Адже, однією з основних актуальних форм протидії небажаним наслідкам є застосування економічних чинників покращення використання природних ресурсів, а саме плата за використання природних ресурсів і «зелені» податки.

Отже, найефективнішим інструментом економічних систем, які прагнуть до створення стійкого навколишнього середовища, є оподаткування. Платежі за використання природних ресурсів та податки на продукцію та діяльність, які сприяють забрудненню, створюють умови, коли кожна людина враховує можливі наслідки своїх власних рішень стосовно довкілля, наприклад, чи їздити на роботу на автомобілі чи на велосипеді, виробляти електроенергію шляхом спалювання вугілля чи використовувати сонячну енергію.

Податки на викиди шкідливих речовин в повітря швидко примушують підприємства встановити очищувачі повітря, внести зміни у виробничі процеси або змінити асортимент продукції, яка виробляється з метою зменшення забруднення. Надходження до бюджету таких платежів дозволяє місцевій владі скерувати розвиток економіки в екологічно безпечному напрямку. Запровадження усіма країнами податку на викиди вуглецю при спалюванні палива необхідне для сповільнення темпів глобального потепління та попередження інших негативних змін клімату (основна мета підписання Кіотського протоколу).

Ще одним важливим інструментом може стати політизація екологічних рухів, виховання екологічної свідомості у людей, дітей ще змалку, прививання їм бережливого ставлення до природи, реклама екологічно чистих продуктів, демонстрація фільмів, які виховують екологічно свідомих громадян, що несуть відповідальність за свої вчинки перед майбутнім поколінням, а також підтримка реалізації проектів, які не наносять шкоди довкіллю.

3.3. АВС-аналіз зовнішнього середовища Старосамбірського району

Проблема охорони навколишнього середовища багатоаспектна і в кінцевому результаті торкається здоров'я і життєдіяльності людини. Зрозуміло, що в нинішніх соціально-економічних умовах комплекс заходів щодо докорінного поліпшення навколишнього середовища повністю здійснити не можна, потрібні заходи, щоб не допустити подальшого погіршення. Потрібно посилити економічну відповідальність всіх забруднювачів навколишнього середовища за заподіяну шкоду довкіллю, розробити строгу систему плати за створення несприятливих екологічних ситуацій.

Необхідно задіяти всі можливі важелі впливу, щоб реалізувати стратегію сталого розвитку району, а саме передбачити кошти при формуванні районних бюджетів наступних років на реконструкцію існуючих очисних споруд, будівництво нових, відведення ділянок для організованого складування відходів.

Насамперед основним і недорогим засобом впливу буде популяризація екологічної ідеї серед молоді, дітей та людей зрілого віку. Адже людина, яка змалку виховуватиметься

на засадах сталого розвитку, стане запорукою для втілення успішних ідей збалансованого соціо-еколого-економічного розвитку.

Переваги:

- велика ймовірність позитивної кон'юнктури для глобального туризму;
- досить розвинена сітка водних артерій району;
- сприятливі природнокліматичні умови для розвитку сезонного туризму;
- порівняно низький рівень забруднення атмосферного повітря у районі;
- наявність лікувальних джерел мінеральних вод.

Недоліки:

- відсутність каналізаційної мережі в сільській місцевості району;
- існуючі очисні споруди міст Старосамбірського району підлягають реконструкції (заміна фільтрів, повітродувів, відсутність підігріву у зимовий період);
- низька свідомість громадян, що виявляється у самовільному неорганізованому складуванні побутових та інших відходів;
- відносно висока забрудненість придорожніх та прибережних смуг;
- роздрібненість сільськогосподарських земель, неефективне їх використання;
- відносна мала кількість площ, відведених під природо-заповідний фонд.

Суперечливі питання:

- Чи є причиною відносно низького рівня забрудненості водних ресурсів атмосфери закриття фабрик, заводів, промислових підприємств?

- Що можна зробити для росту екологічної свідомості мешканців?
- Чи є можливість промислової експлуатації родовищ торфу, піску, пісковика, солі, чи стане це конфліктом з туристичною функцією району?

Розділ IV. Місцева громада

4.1. Демографічна характеристика

Територія Старосамбірського району становить 1245 кв. км – це 5,7% території області. Станом на 1 січня 2007 року в районі проживало 79,3 тис. осіб, що становить 3,1% від загальної чисельності населення області, що на 0,4 тис. осіб менше у порівнянні з 2006 роком та на 6,1 тис. осіб менше у порівнянні з 1999 роком – роком, з якого почалося різке зменшення чисельності населення у районі.

За кількістю населення Старосамбірський район посідає 5-е місце у області після Яворівського, Пустомитівського, Жовківського та Сокальського районів.

Для району з 1999 року є характерним послідовне зменшення чисельності населення, причому зменшується кількість і міського, і сільського населення у районі. На підтвердження зазначеного, подаємо таблицю динаміки чисельності населення Старосамбірського району за період 2000 – 2007 рр.

Таблиця 4.1

**Динаміка чисельності міського та сільського населення
Старосамбірського району за період 2000 – 2007 рр**

Роки	Кількість наявного населення	Міське населення	Сільське населення	% до наявного у районі населення	
				Міське населення	Сільське населення
2000	85.4	20.3	65.1	23.8	76.2
2001	83.6	18.7	64.9	22.4	77.6
2002	82.2	18.4	63.8	22.4	77.6
2003	81.5	18.2	63.3	22.3	77.7
2004	80.8	18.1	62.7	22.4	77.6
2005	80.3	18.1	62.2	22.5	77.5
2006	79.7	18.0	61.7	22.6	77.4
2007	79.3	18.0	61.3	22.7	77.3

Таблиця 4.2

**Динаміка чисельності основних вікових груп населення
Старосамбірського району за період 2002 – 2006 років**

Роки	Загальна кількість населення	Діти (0-14 років)	підлітки	Дорослі		Особи працездатного віку	
				жінки	чоловіки	Жінки (16 – 54 роки)	Чоловіки (16 – 59 років)
2002	82135	16443	3914	32772	29006	19734	23501
2003	82135	16443	3914	32772	29006	190734	23501
2004	80805	15086	3839	32792	29088	20135	23927
2005	80263	14985	3813	32572	28893	20000	23767
2006	79671	14013	3586	32923	29149	20357	24162

Якщо порівняти динаміку чисельності населення по Львівській області загалом, та у Старосамбірському районі зокрема, можна дійти висновку, що характерною є тенденція до загального скорочення населення як області, так і району. За період з 2000 по 2006 роки чисельність населення району зменшилась на 4.3 тис. осіб, тобто 5.1% (по області – на 83,2 тис осіб, або 3.1% відповідно), за рахунок зменшення сільського населення на 3.8 тис. осіб та міського населення на 2.3 тис. осіб.

Серед населення району 22,7 % (18 тис. осіб) становлять міські жителі та 77,3 % (61,3 тис. осіб) становлять сільські мешканці. По Львівській області співвідношення міського та сільського населення – 60, 3% до 39,7 %. Порівнюючи з сусідніми районами – Самбірським та Турківським, питома вага міського населення у структурі чисельності населення у Старосамбірському районі є вищою.

Основним чинником зменшення чисельності населення району, як міського, так і сільського, є природне скорочення, про що свідчать дані наведеної нижче таблиці.

Таблиця 4.3

**Основні показники природного руху населення
Старосамбірського району**

Показники природного руху населення	1999 рік	2003 рік	2004 рік	2005 рік	2006 рік
Кількість народжених осіб	817	764	765	783	804
В т.ч. у міській місцевості	157	165	194	186	176
В т.ч. у сільській місцевості	660	599	571	597	628
Кількість померлих осіб	1150	1304	1180	1266	1225
В т.ч. у міській місцевості	223	242	221	226	237
В т.ч. у сільській місцевості	927	1062	959	1040	988
Природний приріст населення	-333	-540	-415	-483	-421
В т.ч. у міській місцевості	-66	-77	-27	-40	-61
В т.ч. у сільській місцевості	-267	-463	-288	-443	-360
Показники природного руху населення, на 1000 осіб					
Кількість народжених осіб	9.5	9.4	9.5	9.8	10.1
В т.ч. у міській місцевості	7.7	9.1	10.7	10.3	9.8
В т.ч. у сільській місцевості	10.1	9.5	9.1	9.6	10.2
Кількість померлих осіб	13.4	16.1	14.6	15.8	15.4
В т.ч. у міській місцевості	10.9	13.3	12.2	12.5	13.2
В т.ч. у сільській місцевості	14.2	16.9	15.3	16.8	16.1
Природний приріст населення	-3.9	-6.7	-5.1	-6.0	-5.3
В т.ч. у міській місцевості	-3.2	-4.2	-1.5	-2.2	-3.4
В т.ч. у сільській місцевості	-4.1	-7.4	-6.2	-7.2	-5.9

Варто зазначити, що з кожним роком знижується ріст народжуваності. У 2006 році народилося на 21 особу більше, ніж 2005 року, але на 13 осіб менше, ніж у 1999 році. На кожну тисячу осіб населення народилося 10,1 немовлят. Найнижча народжуваність спостерігається у Боршевицькій, Дроздовицькій, Конівській, Грозівській та Волошинівській сільських радах району.

Середня кількість народжених за один день у 2006 році склала 2,2 особи.

У порівнянні з 2005 роком смертність населення зменшилася на 41 особу (3,2%), порівняно з 1999 роком (з якого розпочалося природне зменшення чисельності населення району) – зросла на 75 осіб (6,5%). У 2006 році у районі померло 1225 осіб. Рівень смертності становив 15,4 особи на тисячу осіб (цей показник по Львівській області становить 13,5).

Загальний рівень смертності у сільській місцевості у 1,2 рази вищий, ніж у міській. Підвищення смертності у сільській місцевості порівняно з міською пояснюється в основному більшою чисельністю сільського населення в районі, а також збільшенням питомої ваги осіб похилого віку серед сільських жителів. Крім того, інтенсивна міграція здебільшого молодого населення із сільської місцевості у міста та закордон теж призвела до відповідної деформації вікової структури сільського населення – старіння населення.

У Старосамбірському районі має місце дитяча смертність. За період 1999 – 2005 років рівень дитячої смертності у районі знизився з 30,1 дітей до 1 року на 1000 новонароджених до 9,2, а у 2006 році зріс до 14,8. Тенденція до зниження цього показника характерна і для Львівської області у цілому (з 14,7 у 1999 році до 8,3 у 2005 році).

Зростання смертності, зменшення народжуваності негативно впливають на статеву-вікову структуру населення. Після перепису населення 2001 року в районі не відбулося суттєвих змін у статеву-віковій структурі населення.

У 2005 році кількість чоловіків становила 38,2 тис. осіб (47,9%) – у той час, як у 2001 році – 47,8%, жінок – 41,5 тис. осіб (52,1%) – на 2001 рік – 52,2%. На кожну тисячу жінок припадає 920 чоловіків (у 2001 році – 916 чоловіків). Найвищий цей показник у віковій групі від 45 до 49 років – 1156 чоловіків на 1000 жінок. Починаючи з вікової групи від 50 років він поступово зменшується – від 969 чоловіків на 1000 жінок у групі від 50 до 54 років до 432 осіб у групі від 70 років і вище. Детальніше вікова структура відображена у поданій нижче таблиці.

Таблиця 4.4

**Статеву-вікова структура населення
Старосамбірського району станом на 1 січня 2007 року**

Вік (років)	Міське та сільське населення (разом)			Міське населення			Сільське населення		
	обидві статі	чоловіки	жінки	обидві статі	чоловіки	жінки	обидві статі	чоловіки	жінки
всього	79270	37954	41316	17804	8588	9216	61466	29366	32100
0-2	2322	1186	1136	550	290	260	1772	896	876
3-5	2164	1122	1042	504	244	260	1660	878	782
0-6	5289	2722	2567	1211	822	589	4078	2100	1973
6-9	3453	1736	1717	699	349	350	2754	1387	1367
6-17	12591	6391	6200	2711	1398	1313	9880	4993	4887

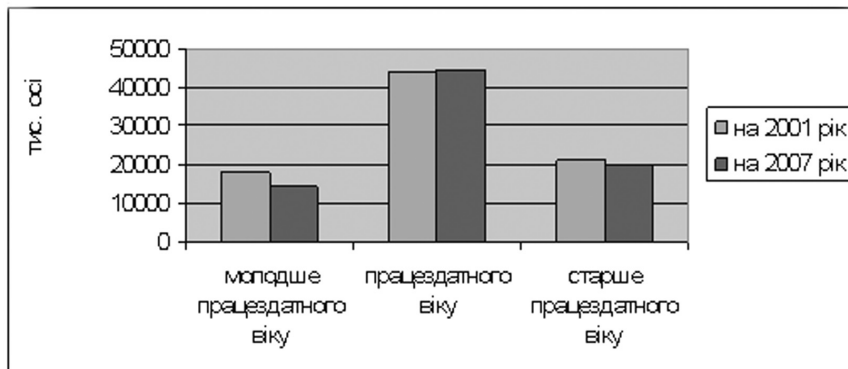
0-14	13499	6901	6598	2960	1507	1453	10539	539	5145
0-15	14762	7551	7211	3233	1659	1574	11529	5892	5637
0-17	17077	8699	8378	3765	1932	1833	13312	6767	6545
0-29	31305	16253	15052	7504	4035	3469	23801	12218	11583
16-29	16543	8702	7841	4271	2376	1895	12272	8326	5946
15-49	40029	21086	18943	9546	4985	4561	30483	16101	14382
15-54	44381	23251	21110	10728	5523	5205	33633	17728	15905
15-59	47952	24963	22989	11689	5999	5690	36263	18964	17299
15-64	51037	28241	24796	12349	6279	6070	38688	19962	18726
16-54	43098	22601	20497	10455	5371	5084	32643	17230	15413
16-59	46689	24313	22376	11416	5847	5569	35273	18466	16807
16 і старше	64508	30403	431-5	14571	6929	7642	49937	23474	26463
18 і старше	62193	29255	32938	14039	6656	7383	48154	22599	25555
всього працездатного віку	44810	24313	20497	10931	5847	5084	33879	18466	15413
55 і старше	21410	7802	13608	4116	1558	2558	17294	6244	11050
60 і старше	17819	6090	11729	3155	1082	2073	14664	5008	9656
всього старше працездатного	19893	6090	13808	3640	1082	2558	18058	5008	11050
65 і старше	14734	4812	9922	2495	802	1693	12238	4010	8229

За віковими групами населення станом на 1 січня 2007 року розподілилось таким чином:

14567 осіб (18,37%) – молодше працездатного віку

44810 осіб (56,5%) – працездатного віку

19893 особи (25,09%) – старше працездатного віку

Мал. 28. Розподіл населення Старосамбірського району за основними віковими категоріями на 2001 та 2007 роки

У 2006 році на Старосамбірщині з розрахунку на 1000 осіб працездатного віку припадала 661 особа непрацездатного віку, у тому числі: дітей – 298 осіб, у віці старшому за працездатний – 363 особи. Варто також зазначити, що за офіційними даними населення працездатного віку становить 55 % від загальної кількості мешканців району, в той час, як за неофіційними даними (без осіб, що нелегально перебувають за кордоном) цей показник становить 43%.

Особливо напруженість демографічної ситуації відчутна на селі. Кожний четвертий житель села – пенсійного віку. Село обезлюднюється і старіє. У 2005 році у Старосамбірському районі в сільській місцевості на 1000 осіб працездатного віку

припадала 481 особа пенсійного віку і 353 особи молодшого працездатного віку.

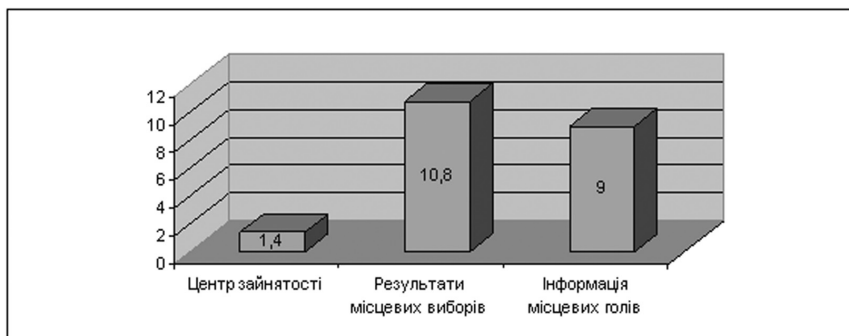
Середній вік населення району на 1 січня 2006 року становив 38 років.

На природний приріст населення вплив мають і такі демографічні процеси, як шлюби і розлучення. У 2006 році в районі зареєстрували шлюб 537 пар, з них у містах – 140, у сільській місцевості – 397 пар. Поступово, у порівнянні з 1999 роком, рівень шлюбності зростає. Водночас, порівняно з 1999 роком, у 2006 році зріс також і рівень розлучень. У містах рівень як шлюбності, так і розлучуваності вищий, ніж у сільській місцевості.

Для характеристики демографічної ситуації в районі важливим показником також є рівень міграції, як у межах області, так і зовнішньої. Відразу варто наголосити, що статистичні дані не повністю відображають реальної ситуації з міграцією, оскільки у районі, зрештою і в Україні загалом, має місце нелегальна міграція.

В районі спостерігається високий рівень зовнішньої трудової міграції. За даними центру зайнятості населення – це 1,4 тис. осіб, які, в основному, здійснюють міграційні поїздки в Росію та країни Західної Європи. Згідно цих даних, трудова міграція в Росію складає 657 осіб, в європейські країни – 662 особи. Порівнюючи цю інформацію з даними про результати виборів до місцевих рад, можна констатувати той факт, що рівень трудової міграції є набагато вищим за офіційний, позаяк різниця між кількістю виборців, включених до списків виборців на виборчих дільницях, та кількістю виборців, що взяли участь у голосуванні у 1998 році складала 6 759 осіб, у 2002 році – 8 684 особи, а у 2006 році відповідно становила 10 875 осіб. Враховуючи

той факт, що явка на вибори в західних областях України завжди була і залишається високою, можна стверджувати, що показник різниці між кількістю осіб включених у виборчі списки та реальною явкою на вибори і є показником кількості мігрантів.

Мал. 29. Рівень трудової міграції у Старосамбірському районі

Можна зробити висновок, що демографічна ситуація, що склалася на Старосамбірщині впродовж останніх років, характеризується здебільшого негативними процесами – низькою народжуваністю, високим рівнем смертності, старінням та еміграцією населення.

4.2. Якість життя

При аналізі якості життя у Старосамбірському районі варто зупинитися на двох ключових аспектах: по-перше, це переваги та недоліки проживання у районі, по-друге, це доходи населення району та його структурування за цим показником.

Перевагами проживання у Старосамбірському районі є:

- оплата гірських працівникам бюджетних сфер;
- чисте природне середовище;

- у перспективі – розповсюдження на мешканців всього району Угоди про місцевий прикордонний рух;
- порівняно невисокий рівень злочинності;
- достатньо розвинений рівень фінансових та соціальних послуг;

- радше позитивний суспільний клімат.

Варто також зазначити низку недоліків проживання на Старосамбірщині:

- відсутність необхідної інфраструктури;
- непривабливе, хаотичне планування територій під забудову у зв'язку із відсутністю генеральних планів забудови;
- руйнація унікальних пам'яток матеріальної культурної спадщини;

- незадовільний ринок товарів, побутових та культурних послуг;

- алкоголізм, соціальне сирітство як наслідок нелегальної трудової міграції.

Що стосується структури населення району за рівнем доходів, то в першу чергу варто зазначити, що її схематично можна зобразити у вигляді трикутника (як у районі, так і в Україні загалом), в той час, коли у розвинутих країнах світу вона матиме вигляд ромба.

Основним стрижнем розвитку будь-якого суспільства є середній клас. Тому слід визначити, чи існує середній клас у Старосамбірському районі, хто його формує. Після цього, можна буде схематично зобразити структуру населення Старосамбірщини за рівнем доходів.

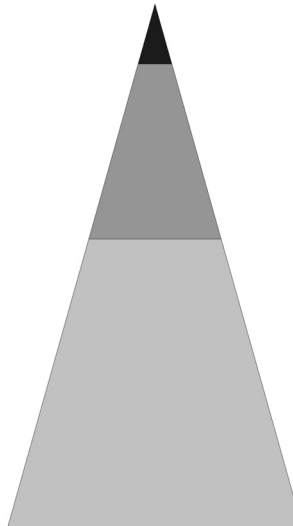
У результаті проведених досліджень, аналізу основних чинників віднесення певних осіб до середнього класу, можна дійти висновку, що у Старосамбірському районі середній клас практично не сформований. До нього можна віднести:

Мал.30. Структура населення Старосамбірщини за рівнем доходів

Підприємців району – (600 осіб) та членів їх сімей (всього – 2400 осіб);

Трудових мігрантів - (10 000 осіб) та членів їх сімей (всього – 20 000 осіб);

Мал.31. Структура населення Старосамбірського району за рівнем доходу

Представників духовенства – (200 осіб) та членів їх сімей (всього – 1000 осіб).

Суперечливим є питання, чи відносити до середнього класу працівників бюджетних сфер (5000) та членів їх сімей (всього – 20 000 осіб). Якщо віднесемо їх до середнього класу, то його загальна чисельність у районі становитиме 33 400 осіб, тобто 42,1 % від загальної чисельності наявного населення. Не враховуючи працівників бюджетних сфер – 13 400 осіб, тобто 16,9 % від загальної чисельності наявного населення. Дослідники схиляються до того, що більш реальною є остання цифра. Відповідно, можна схематично зобразити структуру населення Старосамбірського району за рівнем доходів:

- 1% населення – з доходами вище середнього;
- 17 % – середній клас;
- 82 % – з доходами нижче середнього.

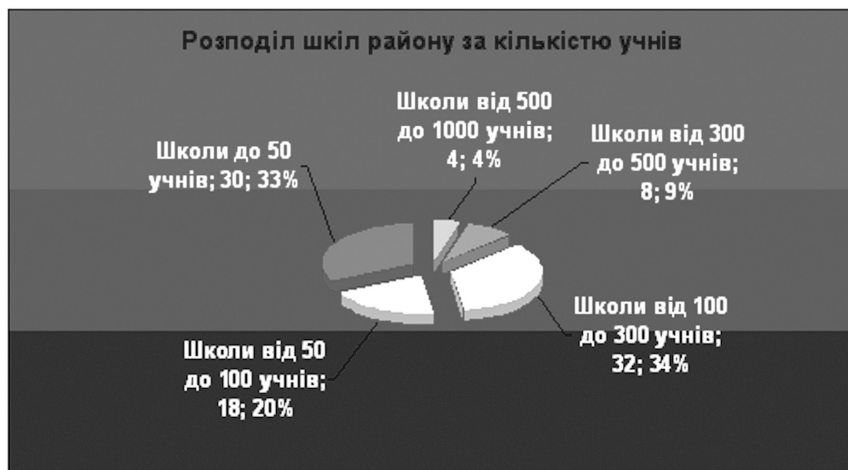
4.3. Освіта

Визначальним чинником політичного, соціально-економічного, культурного та наукового життя є освіта. Основними напрямками розвитку освітньої галузі у Старосамбірському районі є:

- створення умов для рівного доступу усіх учнів до здобуття якісної освіти;
- утвердження національного змісту освіти;
- впровадження сучасних інформаційних технологій в освітній процес;
- забезпечення якості освітніх послуг;
- професійний розвиток педагогічних працівників.

У Старосамбірському районі функціонує 92 школи, з них 29 ЗСШ – I ступеня, 45 ЗСШ – II ступеня, 18 ЗСШ – III ступеня,

в яких навчаються 11432 учнів, 10 дошкільних установ, в яких виховується 515 дітей, 2 позашкільні установи. У сільській місцевості функціонує 87 загальноосвітніх закладів, що складає 94,6% від їх загальної кількості.

Мал.32. Розподіл шкіл району за кількістю учнів

У школах навчається 10442 учні, з них в міській місцевості навчається 3072 учні, в сільській – 7370 учнів. Середня наповнюваність по класах становить 15,1%.

Усі діти, що підлягають охопленню навчанням – здобувають освіту; 15 дітей за станом здоров'я охоплені індивідуальним навчанням.

У школах району налічується 1689 педагогічних працівників. Всі вони мають належну фахову підготовку. З них 1192 мають вищу педагогічну освіту, 341 освітянин має вищу кваліфікаційну категорію, 34 – вчителі-методисти, 1 – заслужений вчитель України, 174 – старші вчителі.

Окрім цього в районі функціонує 10 дошкільних установ,

які відвідують 515 дітей. У дошкільних закладах працює 58 вихователів, з них 17 – з вищою освітою.

Таблиця 4.5

Мережа дошкільних закладів по району

№ п/п	Назва установи	Кількість груп	Кількість дітей
1.	Старосамбірська д/у № 1	5	136
2.	Старосамбірська д/у № 2	3	95
3.	Добромильська д/у	2	49
4.	Нижанковицька д/у	2	38
5.	Стрільківська д/у	1	42
6.	Хирівська д/у	3	76
7.	В.Лужецький дитячий садок	1	26
8.	Міженецький дитячий садок	1	19
9.	Новоміський дитячий садок	1	18
10.	Стрільбицький дитячий садок	1	19

Щодо комп'ютерного забезпечення шкіл району, то за даними відділу освіти Старосамбірської районної державної адміністрації на 01.09.2007 року 76,76 % загальноосвітніх закладів району I-II та I-III ступенів не були забезпечені комп'ютерною технікою. У середньому по загальноосвітніх навчальних закладах I-II та I-III ступенів району 1 комп'ютер розрахований на роботу 69 учнів.

Позашкільна освіта

Складовою частиною системи позашкільної освіти є позашкільні навчальні заклади. Проте, як свідчить статистика за останні роки, розвиток мережі позашкільних закладів бажає бути кращим. Сьогодні в районі функціонує 3 заклади різних типів. Протягом 2006 року у позашкільних закладах навчалася 1188 учнів, що складало 8,6% від загальної кількості дітей шкільного віку.

Таблиця 4.6.

Мережа позашкільних навчальних закладів району у 2006 році

№ п/п	Назва позашкільного навчального закладу	Кількість закладів
1	Центр дитячо-юнацької творчості	1
2	Мала академія наук Старосамбірського району	1
Всього позашкільних закладів естетичного, науково-технічного, еколого-натуралістичного, туристсько-краєзнавчого напрямків		2
3	Дитячо-юнацька спортивна школа	1
Всього в районі		3

В останні роки відділ освіти працює над реалізацією таких Програм як „Шкільний автобус”, „Дошкільна і позашкільна освіта”, „Комп’ютеризація сільських шкіл”, „Програма харчування учнів 1-4 класів на 2007-2008 роки”, „Енергозбереження”.

Десять дошкільних установ не задовільняють потреби всього населення району. Тому необхідно докласти зусиль для того, щоб у населених пунктах району відкривалися нові дошкільні установи. У 2007 році почато ремонт приміщень для дитячої установи в смт. Стара Сіль. Є необхідність і можливість відкриття дитячих установ у с. Велика Лінина, Страшевичі та Стар’ява.

Велику увагу необхідно приділити оптимізації мережі навчально-виховних закладів. Будівництво нових приміщень для шкіл необхідно вести поетапно, аналізуючи демографічну ситуацію в районі.

Відділ освіти працює над створенням освітніх округів. Там передбачено створення належної матеріально-технічної бази та зміцнення педагогічного потенціалу.

Отже, ключовими аспектами розвитку освіти у Старосамбірському районі можна вважати:

- Покращення матеріальної бази практично усіх шкіл району.

- Створення освітніх округів, покращення матеріальної бази опорних шкіл по округах, реалізація програми “Шкільний автобус” для забезпечення підвозу усіх бажаючих до опорних шкіл по округах, що забезпечить рівний доступ учнів до якісної освіти.

- Відсутність в районі вищих навчальних закладів.

- Практично відсутня спортивна база у школах.

- Потрібно удосконалювати виховну складову освітнього процесу в районі.

- Необхідність знаходження фінансових ресурсів для комп’ютеризації шкіл та підключення їх до мережі ІНТЕРНЕТ.

- Запровадження енергозберігаючих технологій в закладах освіти.

- Аналіз потреб і відкриття дошкільних установ в населених пунктах району.

4.4. Культура і спорт

В умовах сьогодення одним з головних завдань розвитку культури у Старосамбірському районі є забезпечення діяльності та утримання базової мережі закладів культури, забезпечення державної підтримки та сприятливого правового й господарського режиму для культурно-мистецьких організацій, об’єднань, окремих митців незалежно від підпорядкування, виду культурної діяльності, організаційних форм та форм власності, участь в розробці та реалізації міжнародних програм, а особливо із Республікою Польща, з якою межує Старосамбірський район.

У Старосамбірському районі функціонує 93 Народні доми, із них: 1 районний, 2 міські, 2 селищні, 88 сільських. 15 колективів мають звання “Народний”. Бібліотечно-бібліографічне обслуговування населення району здійснюють 84 бібліотеки, об’єднані в централізовану бібліотечну систему. На території району знаходяться 2 музичні школи (м. Старий Самбір та м. Добромилів), в яких навчається 256 учнів.

Реалізацією державної політики з питань фізичної культури та спорту в Старосамбірському районі займається відділ у справах молоді та спорту. В основі роботи є виконання цільової програми „Фізичне виховання – здоров’я нації”.

Згідно статистичних звітів в районі фізичною культурою і спортом охоплені працівники 129 колективів, в т. ч. 93 загальноосвітніх шкіл, 2 професійно - технічних училища. В районі в галузі фізичної культури і спорту працює 95 штатних працівників, з них – 78 з вищою, 17 – з середньою спеціальною освітою.

Фізичне виховання та фізкультурно-оздоровча робота в навчальних закладах проводиться згідно планів роботи. Проте залишається слабкою матеріально - технічна база. На задовільному рівні проходять спартакіади школярів району з таких видів спорту: футбол, волейбол, баскетбол, настільний теніс, легка атлетика, шахи, шашки. У дошкільних закладах району відсутні спеціалісти з фізичного виховання.

Серед сільського населення фізкультурно-оздоровчу та спортивну роботу проводить фізкультурно-спортивне товариство „Колос” та федерація футболу. В спорттовариство ”Колос” входять 32 колективи фізкультури, в яких фізкультурно-оздоровчою роботою займається 1260 осіб.

У районі проводяться чемпіонати району з гирьового

спорту, шахів, міні-футболу, волейболу, футболу, настільного-тенісу, спартакіада школярів району.

На території району працює дитячо - юнацька спортивна школа (спеціалізація: волейбол, футбол, бокс). Основним завданням школи є гармонійний розвиток особистості, фізична підготовка учнів та зміцнення здоров'я учнів засобами фізкультури та спорту, розвиток їх здібностей в обраному виді спорту. В ДЮСШ працює 13 тренерів-викладачів, займаються 524 учнів .

Ключові аспекти розвитку культури та спорту на території району такі:

- Основна проблема - збереження автентичної історико – культурної спадщини;
- Покращення матеріальної бази усіх закладів культури та спорту;
- Пасивна участь мешканців району у культурі та спорті;
- Відсутній офіційний календар культурних і спортивних заходів;
- Незадовільний стан сільських бібліотек (стан приміщень, книжковий фонд);
- Розвиток спорту у школах за рахунок допомоги спонсорів (футбольні класи);
- Наявність сучасного стадіону у м. Добромиль.

4.5. Туризм

Старосамбірщина – мальовничий край Прикарпаття, Карпат і рівнинних просторів Сянсько-Дністровського межиріччя. Старосамбірщина – край пам'яток природи та нашої історії, край туристичних маршрутів. Це той окраєць

прикарпатської землі, який загартовує своїми неповторними архітектурно-історичними пам'ятками та краєвидами, самобутніми легендами, запальними коломийками та витворами народних умільців.

Незважаючи на високий лікувально-оздоровчий, пізнавально-естетичний та туристичний потенціал, а також вигідне географічне положення району, інфраструктура туристичної індустрії на Старосамбірщині розвинена недостатньо, потребує значних інвестицій та капіталовкладень. З наявної матеріально-технічної бази туристичної сфери в районі налічується 5 підприємств готельного господарства (готель комунальної форми власності та мотель “Радич” в м.Доброміль, мотель “Фуршет” в м.Хирів, мотель “Чардаш” в м.Старий Самбір, туристичний кемпінг “Бойківський двір” в с.Ясениця-Замкова), агрооселя в с.Росохи та 25 осіб, які виявили бажання займатися агротуризмом. Нічліжна база готелів налічує 116 ліжко-місць, агроосель – 93 ліжко-місць. Підприємства готельного господарства мають тенденцію щодо збільшення кількості.

З метою розвитку дитячого та молодіжного туризму, пропаганди та популяризації різних видів туризму серед шкільної молоді, визначення рівня знань про історико-культурну спадщину рідного краю, щорічно, під час літніх канікул, в урочищі “Левурда” біля с.Стрільбичі, на базі наметового табору, проводяться туристично-краєзнавчі змагання серед школярів району.

Відновлення діяльності та реконструкція комплексів Лаврівського та Добромільського монастирів чину Святого Василя Великого сприяло активізації релігійного туризму в регіоні. Пріоритетними напрямки туристики для нашого регіону є такі:

1. Сакральний – ознайомлення з пам'ятками сакрального мистецтва. Основна сильна сторона – це діяльність церков. Догляд церковних громад – це чи не найкращий метод збереження старовинної архітектури церков.

2. Пізнавальний, який можна розділити на такі підструктури як:

- фольклор;
- кухня;
- культура;
- спорт.

3. Рекреаційний, а саме:

- пансіонати;
- будинки відпочинку;
- лікувально-рекреаційна туристика.

4. Паломницький – це прощі (Биличі, Губичі, Лаврів і т.д.), хресна дорога у Губичах, Пастушкова церква.

5. Ностальгичний, мета якого – створення інформаційно-пошукової бази і зацікавлення іноземців-вихідців із наших регіонів, повернення і відвідування ними місць народження, родинних осель, цвинтарів та ін.

6. Активний туризм:

- піший туризм (туристичні піші маршрути);
- велотуризм, зокрема, міжнародні велосипедні маршрути шлях R-63 (Бравого солдата Швейка) та шлях R-61 (Зелене коло);
- витяги, екстремальний туризм (рафтинг, альпінізм, лижний спорт, спортивно-туристичний пізнавальний захід „Левурда”, який існує в районі уже 38 років).

7. Природнича туристика – ознайомлення з флорою і фауною, характерною цьому регіону, огляд і вивчення паркової культури.

Історико-архітектурна спадщина району – надзвичайно сильна сторона у рамках розвитку туризму і створення туристичного продукту.

Найдавніші архітектурні пам'ятки Старосамбірщини:

- Комплекс монастиря в с. Лаврів, основоположник Лавр Тройденевич – литовський православний князь (1270 р.);

- Онуфріївська церква XV ст. у с. Лаврів;

- П'ятницька церква та дзвінниця (дерев'яні) 1440 р. у смт. Стара Сіль;

- Костел (церква) з оборонною вежею XV-XVI ст. у с. Скелівка;

- Василянський монастир с. Лаврів, у якому є фрески, одні з найдавніших в Україні – XV-XVI ст. Після прийняття Київською Руссю християнства опіку над монастирем бере сам князь Володимир Великий;

- Замок Гербуртів XVI ст. м. Добромиль;

- Комплекс монастиря Кармелітів (руїни) XVI ст. у с. Сусідовичі;

- Ратуша в стилі польського ренесансу 2-а пол. XVI ст. м. Добромиль, пізніше перебудована в стилі бароко, під ратушею знаходиться пам'ятник Адаму Міцкевичу;

- Троїцька церква XVI ст. у смт. Нижанковичі;

- Католицький костел Преображення 2-а пол. XVI ст. м. Добромиль;

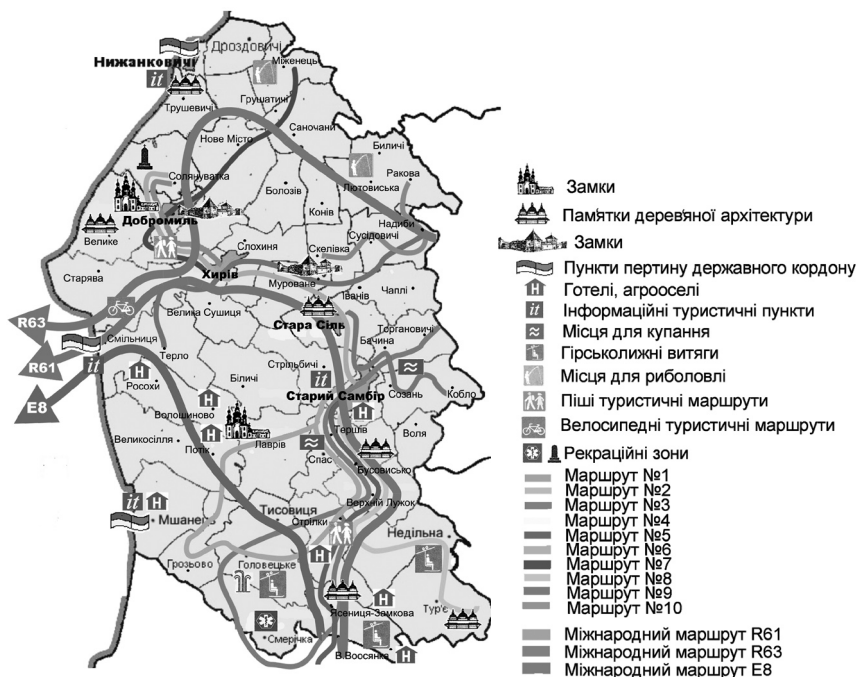
- Костел XVI-XVII ст. у с. Нове Місто;

- Церква Різдва Пресвятої Богородиці (мури і дзвінниця) у с. Росохи;

- Воскресенська церква та дзвіниця XVII ст. у смт. Стара Сіль;

- Церква Різдва Пресвятої Богородиці та дзвіниця (дерев'яні) 1773 р. у с. Бусовисько;

- Миколаївська церква та дзвінниця (дерева'яні) 1736 р. у с. Передільниця;
- Богоявленська церква 1779 р. с. Ракова;
- Комплекс Василіанського монастиря у м. Добромиль поч. XVII ст., в одній з каплиць фрески XVIII ст.;
- Дзвіниця Михайлівської церкви XVIII ст. у с. Ясениця-Замкова;
- Двіниця 1731 р. м. Добромиль;
- Дзвіниця XVIII ст. у с. Топільниця;
- Ратуша XIX ст. у смт. Нижанковичі.

Мал.33. Туристичні об'єкти Старосамбірського району

Отже, ключовими аспектами розвитку туризму на Старосамбірщині є:

- абсолютно не сформований туристичний ринок у цій частині Прикарпаття (Старий Самбір, Турка, Великий Березний, Перечин);

- відсутність туристичного продукту;

- відсутність інфраструктури туристичної індустрії;

- слабка матеріально-технічна база туристичної сфери (готелі, мотелі, агротуристичні господарства);

- відсутність туристичних стежок при необмежених природних, історичних та культурних можливостях для їх створення;

- сприятливі природні умови для розвитку туризму;

- рекреаційний потенціал;

- наявність територій, придатних для розвитку гірськолижного туризму;

- наявний потенціал для розвиток релігійного (пілігримного) туризму;

- наявність 2 пунктів пропуску через державний кордон на території району, у перспективі – будівництво ще трьох, що може забезпечити притік іноземних туристів.

4.6. Охорона здоров'я та соціальна допомога

У Старосамбірському районі функціонує 8 лікарень. Медичне обслуговування населення району забезпечують такі: Старосамбірська центральна районна лікарня, Добромільська району лікарня, Хирівська міська лікарня, Нижанковицька селищна лікарня, Стрільківська дільнична лікарня, Мшанецька

дільнична лікарня, Міженецька дільнична лікарня, Новоміська дільнична лікарня, міжрайонний тубдиспансер, загалом у районі – 570 лікарняних ліжок.

В районі функціонують: Лютовиська, Скелівська, Головецька, Стар'явська лікарські амбулаторії, Великосушицька і Верхньолужецька лікарська амбулаторія загальної практики сімейної медицини, 88 фельдшерсько-акушерських пунктів. Радіус обслуговування центральної районної лікарні – 50 км.

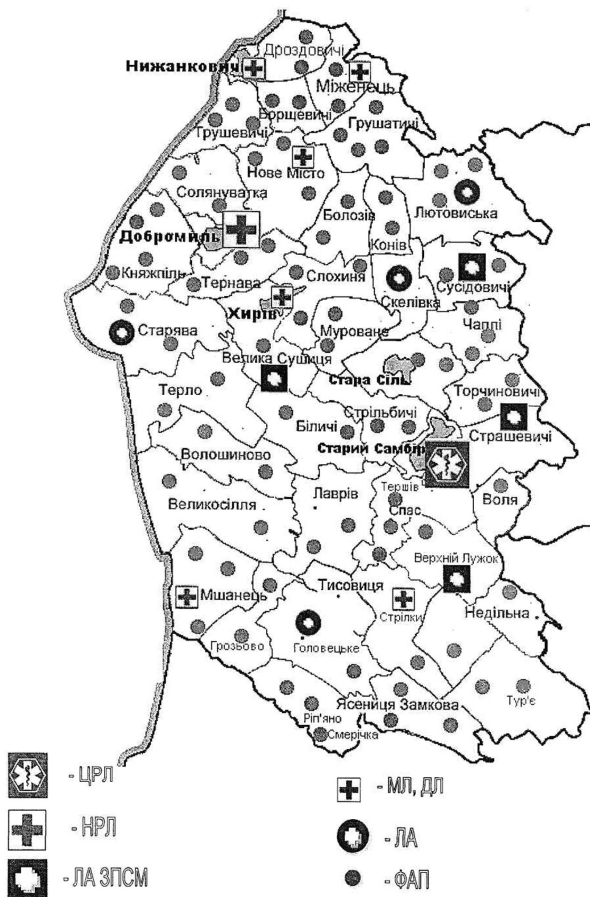
Всі лікарні і лікарські амбулаторії знаходяться в пристосованих приміщеннях, крім Міженецької дільничної лікарні. Особливо в незадовільному стані знаходяться стаціонари ЦРЛ. Окремі стаціонарні відділення розміщені в 4 населених пунктах: в м. Старому Самборі (терапевтичне з кардіологічними ліжками, хірургічне з реанімаційними ліжками, дитяче, пологове, гінекологічне), в смт. Стара Сіль (неврологічне), в с. Скелівка (інфекційне), в с. Лаврів (психоневрологічне).

В медустановах району працює 140 лікарів, з них з вищою категорією – 37 (26,4%), першою – 41 (29,3%), другою – 20 (15%), мають сертифікати – 42 (30%). Забезпеченість лікарями на 10 тис. осіб становить 17,6 – найменша серед районів області. На сьогодні забезпеченість лікарями складає 75% від потреб.

Матеріально-технічна база медичних закладів вкрай незадовільна. Протягом останніх років не поновлювалася апаратура, твердий та м'який інвентар, інструментарій, санітарний транспорт.

Медичні заклади знаходяться в структурі центральної районної лікарні і, як структурні підрозділи центральної районної лікарні, акредитовані, ліцензовані на право проведення медичної практики та на використання наркотичних засобів. Акредитована клінічна лабораторія. Бактеріологічна лабораторія

не має своїх приміщень і розташована на базі лабораторії райсанепідстанції.

Мал.34. Розміщення медичних закладів (2006 рік)

В районі функціонує 2 відділення швидкої медичної допомоги: в Старосамбірській ЦРЛ з філіалом в с. Стрільки і в

Добромильській РЛ з філіалом в м.Хирові. Радіус обслуговування відділень – понад 25 км.

Медичні заклади району потребують поліпшення матеріально-технічної бази приміщень, доукомплектування медичною апаратурою і обладнанням. Не всі лікарні і лікарські амбулаторії забезпечені відповідним санітарним транспортом. 38 ФАПів не телефонізовані.

Сьогодні в ЦРЛ в м.Старому Самборі немає низки спеціалізованих відділень і тому хворі лікуються в м. Львові і Самбірській ЦРЛ. Дальше розширення ЦРЛ на базі існуючих приміщень неможливе. Тому на VII сесії районної ради V скликання було прийнято рішення № 76 від 21 грудня 2006 р. про будівництво хірургічного корпусу як першого етапу будівництва ЦРЛ на території колишнього військового містечка по вул. Дністровій Старого Самбора.

Щодо охорони здоров'я району, то насамперед стоїть питання подальшого вдосконалення надання медичної допомоги населенню першого і другого рівня. Малопотужною є центральна районна лікарня.

Отже, основним завданням у галузі медицини є забезпечення ефективної дворівневої медицини у районі, яка передбачає:

1. Реформування первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини;
2. Створення потужної центральної районної лікарні із сучасною матеріально-технічною базою;
3. Створення мережі швидкої невідкладної медичної допомоги.

Слід також охарактеризувати рівень розвитку соціального захисту у Старосамбірському районі. Соціальна підтримка малозабезпечених верств населення та соціальний захист ветеранів війни та УПА, праці та інвалідів залишаються пріоритетними напрямками соціальної політики в районі.

Складна демографічна ситуація і, насамперед, різке зменшення народжуваності, зумовило вжиття дієвих заходів на урядовому рівні. Зокрема, починаючи з 1 квітня 2005 року суттєво збільшилися розміри державних допомог.

В районі забезпечується виконання постанови Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2006 року № 106 щодо призначення і виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам та надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях.

Кількість одиноких непрацездатних громадян, інвалідів, які обслуговуються відділеннями соціальної допомоги територіальних центрів вдома, зростає. Зокрема, у 2007 році їх кількість складала 0,8 тис. осіб, що на 1,4% більше порівняно з 2006 роком. Існує потреба більш широкої охопленості цієї категорії громадян обслуговуванням у віддалених населених пунктах.

У районі проводиться робота із залучення благодійних, релігійних організацій, спонсорів для надання одиноким непрацездатним громадянам, інвалідам безкоштовного гарячого харчування. Завдяки послідовній роботі забезпечується

належний рівень соціального захисту ветеранів війни та інвалідів всіх категорій. В районі нараховується понад 23,4 тис. пенсіонерів, з них майже 21,6 тис. пенсіонерів, які отримують пенсію за Законом України «Про загальне обов'язкове державне пенсійне страхування». Пенсії за віком зростатимуть, зокрема завдяки продовженню їх перерахунку у зв'язку із зростанням середньої заробітної плати, встановленням мінімального рівня пенсій на рівні підвищеного прожиткового мінімуму тощо.

Основним проблемним питанням у галузі соціальної допомоги та соціального захисту населення залишається велика кількість пілг за різними напрямками, що не забезпечуються фінансовими можливостями.

4.7. Ринок праці

Ринок праці Старосамбірщини впродовж останніх років формувався в умовах реформування та реструктуризації виробництва, зменшення кількості вільних робочих місць, хронічних фінансових труднощів. Пожвавлення економічної діяльності останніх років призвело до певних позитивних змін на фіксованому ринку праці, а саме: зменшення рівня зареєстрованого безробіття та вивільнення працівників, збільшення кількості вільних робочих місць та створення додаткових робочих місць.

Діяльність органів влади району спрямована на пошук нових форм та методів роботи з працедавцями, вирішення співпраці з соціальними партнерами та громадськими організаціями. Пріоритетним буде забезпечення адресного характеру надання соціальних послуг незайнятим громадянам,

враховуючи індивідуальні особливості кожного з них, шляхом реалізації усього спектру заходів активної політики зайнятості.

Економічною діяльністю в районі зайнято біля 29,9 тис. осіб, економічно активного населення у віці 15-70 років, у тому числі кількість зайнятого населення працездатного віку склала 28,1 тис. осіб. Чисельність зайнятого населення у порівнянні з попередніми роками частково зменшується.

У 2006 році в районі було створено 840 нових робочих місць. Особлива увага приділяється створенню робочих місць на промислових підприємствах та об'єктах торгівлі, що відповідає необхідності відновлення промислового комплексу району та створення малого та середнього бізнесу. Забезпечити сталий економічний розвиток в сучасних умовах можливо лише за рахунок новітніх технологій з використанням кваліфікованої робочої сили (вже на сьогодні в районі відчувається дефіцит спеціалістів складних технічних професій) з відповідно високою оплатою праці.

На сьогодні не використовується в повній мірі значний потенціал Старосамбірщини як туристичного та рекреаційного центру. Тому створення відповідної інфраструктури – підґрунтя для значного розширення сфери зайнятості населення. Обсяги пропозиції робочої сили формувалися, переважно, за рахунок осіб, які не були зайняті більше 1 року – 14,4 %, працівників, звільнених за згодою сторін та після закінчення строку – 67,6 %, а також працівників, вивільнених з підприємств, установ та організацій району – 6,2 %.

Упродовж 2006 року службою зайнятості району соціальні

послуги були наданні 7690 незайнятим громадянам, з них 4540 особам з числа тих, хто звернувся в пошуках роботи, серед яких і 265 випускників навчальних закладів.

Упродовж 12 місяців 2006 року в районі за рахунок усіх джерел фінансування було створено 840 робочих місць, в т. ч. фізичними особами району з правом найму робочої сили створено 630 додаткових робочих місць, про що укладено трудові договори, які зареєстровано у центрі зайнятості. Також 210 осіб пройшли реєстрацію як суб'єкти підприємницької діяльності. Для розвитку підприємницької діяльності та з метою забезпечення зайнятості безробітних упродовж року надана одноразова допомога з безробіття для започаткування підприємницької діяльності 24 безробітним на загальну суму 62,6 тис. грн. Здійснення активної політики зайнятості населення, соціального захисту незайнятих громадян проводитиметься, зокрема, через реалізацію, затвердженої рішенням сесії Старосамбірської районної ради від 13 січня 2006 року №297 „Програми зайнятості населення Старосамбірського району на 2006 – 2007 роки”.

Таблиця 4.7.

Показники забезпечення зайнятості і соціального захисту населення від безробіття

Показник	Одиниця виміру	2006 рік
Кількість незайнятих осіб, які звернулись з питань працевлаштування, враховуючи перехідних з попереднього року.	осіб	7795
в тому числі:		
вивільнено з галузей народного господарства	осіб	476
звільнено з причин плинності кадрів	осіб	271
випускники навчальних закладів	осіб	509
інші категорії незайнятого працездатного населення	осіб	6429
Кількість незайнятого населення, яку передбачається зайняти - всього	осіб	2885
в тому числі:		
працевлаштування в галузях народного господарства	осіб	1495
скерування на навчання і підвищення кваліфікації	осіб	397
залучення до громадських робіт	осіб	993
Необхідна кількість робочих місць	одиниць	4800
Створення нових робочих місць	одиниць	900
Витрати на реалізацію заходів щодо сприяння зайнятості і соціального захисту від безробіття - всього	тис.грн.	5259,9
в тому числі:		
на працевлаштування безробітних шляхом надання дотацій працедавцям	тис.грн.	230,1
перепідготовка незайнятих трудовою діяльністю громадян	тис.грн.	84,2
оплата праці громадян, які скеровуються на громадські роботи	тис.грн.	231,4
Виплата допомоги з безробіття	тис.грн.	4698,4

4.8. АВС-аналіз місцевої громади

Переваги:

- радше позитивний суспільний клімат;
- наявність унікальних пам'яток матеріальної та нематеріальної культурної спадщини;
- вигідні природні умови та передумови для розвитку туризму;
- перспективний підхід щодо переходу на лікарські амбулаторії загальної практики сімейної медицини

Недоліки:

- депопуляція (зменшення населення, старіння);
- неналежна оптимізація загальноосвітніх навчальних закладів;
- недосконалість виховної складової у системі розвитку освіти району;
- відсутність вищих навчальних закладів;
- практично відсутнє фінансування для збереження об'єктів культурної спадщини;
- відсутність систематичних культурних та спортивних масових заходів у районі;
- практично не розвинений дорослий спорт, відсутність свідомості жителів у цьому напрямку;
- відсутність туристичного продукту;
- відсутня туристична інфраструктура;
- відсутність сучасної укомплектованої районної лікарні;
- велика кількість осіб, яким надається соціальна допомога;
- найвищий рівень безробіття в області;
- відсутність кваліфікованої робочої сили;

– слабка громадська активність мешканців району;
– низька підприємницька активність мешканців району;
відсутність “підприємницької жилки”.

Суперечливі питання:

– встановлена ЗУ “Про статус гірських населених пунктів” доплата у розмірі 25% до заробітної плати та пенсії покращує матеріальний стан мешканців району чи є стримуючим фактором для розвитку підприємництва?

– висока політична активність району є позитивним фактором, що об’єднує громадськість, чи навпаки, сприяє розколу у територіальних громадах?

– факт великої кількості нелегальних мігрантів є причиною депресивного розвитку району чи навпаки, знімає напругу на ринку праці, сприяє зростанню якості життя сімей мігрантів?

Розділ V. Місцева економіка

5.1. Зовнішні умови, в яких функціонує економіка району

Старосамбірський район є гірським депресивним і дотаційним районом, більшість якого складає сільське населення. Ці чинники, з одного боку, визначають його перспективність, а з іншого – загрозу для подальшого розвитку, особливо в економічному плані.

Основні фактори, які мають (чи мали) вплив на умови функціонування економіки району:

Економічні:

1. Зникнення економічної кооперації з іншими регіонами України та теперішніми країнами СНД.

2. Сільськогосподарська та земельна реформи, внаслідок яких виробництво на селі стало дрібнотоварним з низьким рівнем технологічності.

3. Відсутнє конкретне районування території району, відтак необхідно розмежувати район за спеціалізацією економічної діяльності (промисловість, сільськогосподарське виробництво, туризм тощо).

4. В економіці малоефективно використовуються місцеві ресурси (земля, ліс тощо).

5. Немає великих підприємств за галузевим принципом (2-3 підприємства) – це в лісопереробній промисловості, в сільському господарстві – на кооперативних засадах (асоціації, агроторгові доми).

6. Важливим фактором впливу є трудова міграція.

Законодавчі:

Необхідна оптимізація податкового, митного, земельного, лісового законодавства.

Зовнішні умови, в яких функціонує економіка Старосамбірського району, також можна умовно розділити на два рівні впливу законодавчих та нормативних актів, в яких згадується наш район:

І рівень – державний. Тут маємо на увазі статус гірських населених пунктів, розбудова кордону (МАПП “Смільниця” діє, планується будівництво ще трьох), в питаннях вирубування лісів та функціонування природоохоронних територій (Верхньодністровські Бескиди). Не згадується район в мережі транспортних коридорів держави, в Програмі розвитку Карпатського регіону. В питаннях сільського господарства район в однакових умовах з іншими районами області (відшкодування сільгоспвиробникам). Слід відзначити розподіл інвестиційних

коштів з державного бюджету для нашого району: на одного мешканця припадає на половину менше коштів від середнього показника по сільських районах області.

II рівень – обласний. Низька присутність району в обласних Програмах соціально-економічного та культурного розвитку (в інвестиційній програмі на 2007 рік включений один проект, а в інших районах у середньому – 3- 4), цільових програмах розвитку сільського господарства, промисловості, туризму.

Не можна не зупинитися на такому негативному факторі, як відтік за межі району і держави кваліфікованих працівників і працездатного населення, які є основою для формування середнього класу – основи будь-якої економічно-розвиненої країни світу.

5.2. Характеристика місцевого сектора економіки

5.2.1. Галузева структура економіки

Домінуючими галузями економіки є торгівля і послуги, промисловість, потім ідуть будівництво та сільське господарство. Але якщо звернути увагу на діаграму про зайнятість у відповідних галузях, подану нижче, то передову позицію займає приватний сектор, тобто підприємництво. А це вже та категорія, яка потребує найбільшої уваги як гарант стабільності та економічного зростання.

Сьогодні малий бізнес в районі представлено 1114 суб'єктами малого бізнесу (фізичних та юридичних осіб), що становить 1% обласної кількості, в тому числі – 151 малих підприємств (0.9 %) та 964 підприємців - фізичних осіб(1.2%).

З розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення в області припадає 19 малих підприємств. За цим показником район посідає 19 місце в області.

За видами економічної діяльності останніми роками найбільше підприємств функціонує в торгівлі (53,8%), у промисловості (16,4%), в сільському та лісовому господарстві (3,9%), в будівництві (8,9 %). Частка надходжень до бюджету від суб'єктів підприємницької діяльності, юридичних і фізичних осіб складає 53,8%.

Одним із важливих завдань державної політики на сучасному етапі є розвиток малого підприємництва. Мале підприємництво має величезне значення для вирішення проблем зайнятості, бо воно здатне створювати нові робочі місця і поглинати надлишкову робочу силу при циклічних спадах і структурних змінах в економіці. Важлива функція малого підприємництва полягає у пом'якшенні соціальної напруги і демократизації ринкових відносин: саме воно служить формуванню середнього класу суспільства.

Таблиця 5.1

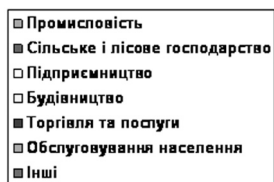
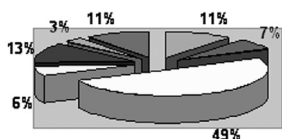
**Галузева структура економіки Старосамбірського району
(чистий дохід-виручка від реалізації продукції (робіт, послуг). тис.грн.**

Види економічної діяльності	роки				
	2002	2003	2004	2005	2006
Всього	33829,4	39411,3	50866,5	70300,5	103284,8
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	5013,0	5508,9	8020,0	8532,3	10643,7
Промисловість	9691,7	13152,3	17197,9	20472,6	21660,5
Будівництво	1426,3	2369,7	5608,8	12170,6	7434,4
Оптова та роздрібна торгівля	15543,4	15536,7	16955,9	24600,2	57924,5
Готелі та ресторани	1044,5	711,5	638,4	901,4	1018,2
Транспорт і зв'язок	564,2	790,5	895,6	603,2	722,5
Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам	331,2	1053,4	1129,3	1446,1	2725,6
Колективні, громадські та особисті послуги	212,5	288,3	420,6	1574,1	1155,4

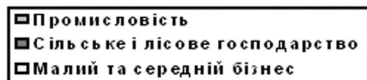
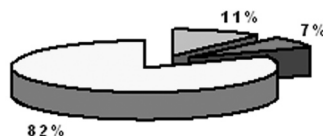
Таблиця 5.2

**Динаміка розвитку галузевої структури економіки
Старосамбірського району
(чистий дохід-виручка від реалізації продукції (робіт, послуг), %**

Види економічної діяльності	Роки				
	2002	2003	2004	2005	2006
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	14,8	14,0	15,8	12,1	10,3
Промисловість	28,6	33,4	33,8	29,1	21,0
Будівництво	4,2	6,0	11,0	17,3	7,2
Оптова та роздрібна торгівля	46,0	39,4	33,3	35,0	56,1
Готелі та ресторани	3,1	1,8	1,3	1,3	1,0
Транспорт і зв'язок	1,7	2,0	1,8	0,9	0,7
Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам	1,0	2,7	2,2	2,1	2,6
Колективні, громадські та особисті послуги	0,6	0,7	0,8	2,2	1,1

**Мал.35. Галузева
структура економіки
Старосамбірського району**

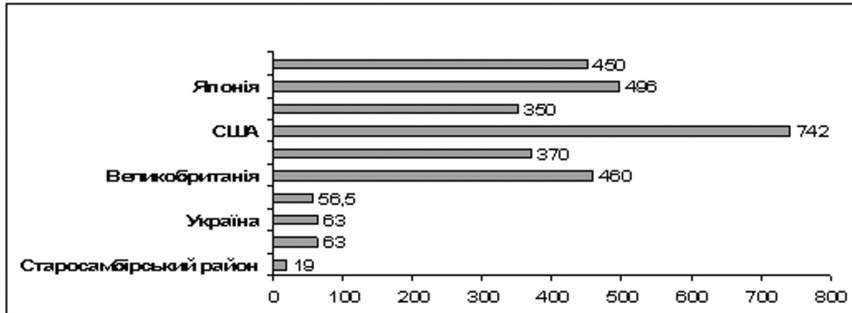

**Мал.36. Зайнятість населення
у секторах економіки**

Коротко дамо характеристику основним галузям економіки району.

Підприємництво.

У першу чергу порівнюємо рівень розвитку підприємництва у районі, Україні та економічно розвинутих державах світу.

Мал.37. Кількість малих підприємств на 10 тисяч населення

Розвиток підприємництва в районі відбувається через реформування існуючих підприємств в малі, створення нових самостійних підприємницьких структур. В районі спостерігається тенденція до зменшення кількості малих підприємств, що пояснюється переорієнтацією на перехід із числа юридичних осіб в число фізичних.

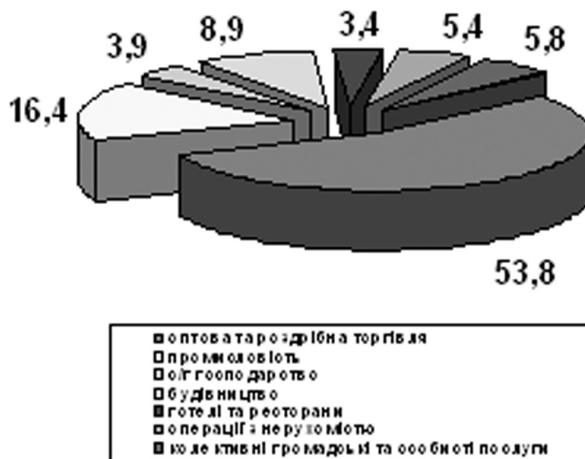
Протягом 2005 року зареєстровано 19 підприємств малого бізнесу – юридичних осіб, підприємців 274 – фізичних осіб. Враховуючи звітні дані I півріччя 2005 року та дані I півріччя 2006 року, спостерігається зменшення кількості малих підприємств. На підприємствах малого бізнесу зайнято 1716 осіб, 964 осіб займалися підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи. Малі підприємства забезпечують роботою 16 % зайнятого в економіці району населення. В галузі сільського господарства сьогодні

функціонує 22 селянсько-фермерські господарства. Важливою ланкою малого бізнесу є діяльність підприємців – фізичних осіб.

Характерною особливістю розвитку малого підприємництва є його орієнтація на торгово-посередницьку діяльність, оскільки торгівля завдяки швидкості обігу капіталу більш приваблива та потребує менших вкладень, на відміну від підприємств виробничого виду.

Найбільша кількість малих підприємницьких формувань розташована в містах району та територіях Стрілківської, Скелівської, Лютовиської, Міженецької та Терлівської сільських рад.

Аналізуючи стан розвитку малого підприємництва не

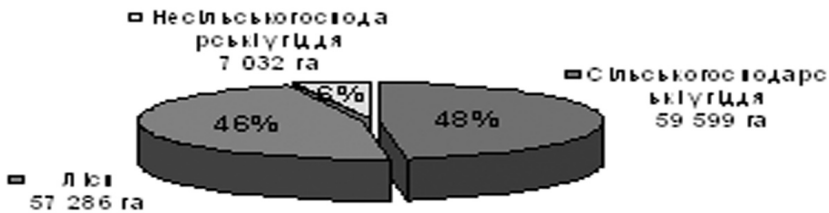
Мал.38. Розподіл малих підприємств за видами діяльності

можливо не звернути увагу на таке важливе соціальне питання, як оплата праці у сфері малого бізнесу. Зарплата на малих підприємствах є дуже низькою і її розмір за 2005 рік згідно статистичних даних становив 244,41 грн.

Відтак можна зробити висновок, що в сучасних умовах малий бізнес на Старосамбірщині ще не став фактором стабільності, рушійною силою економічних перетворень, джерелом поповнення доходів бюджету.

Сільське господарство.

На сільськогосподарський комплекс району припадає 5 % валової продукції області. За часткою сільськогосподарського виробництва район посідає 5 місце в області. В районі нараховується 49 агроформувань нового типу, з яких 18 – приватно-орендних господарств, 31 – фермерське господарство та 19,2 тис. індивідуальних підсобних господарств.

Мал.39. Розподіл земельних ресурсів на території району

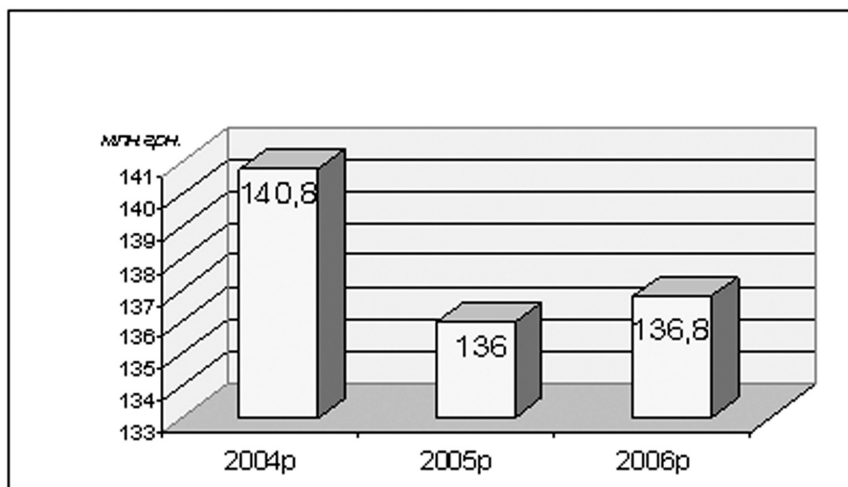
В структурі використання земельних ресурсів частка малих підсобних господарств складає 89 % загального обсягу землі сільськогосподарського призначення, що становить 58,2 тис. га. сільськогосподарських угідь, в тому числі:

- рілля – 38 471 га;
- сади – 1 495 га;
- сіножаті – 4 090 га;
- пасовища – 14 157 га.

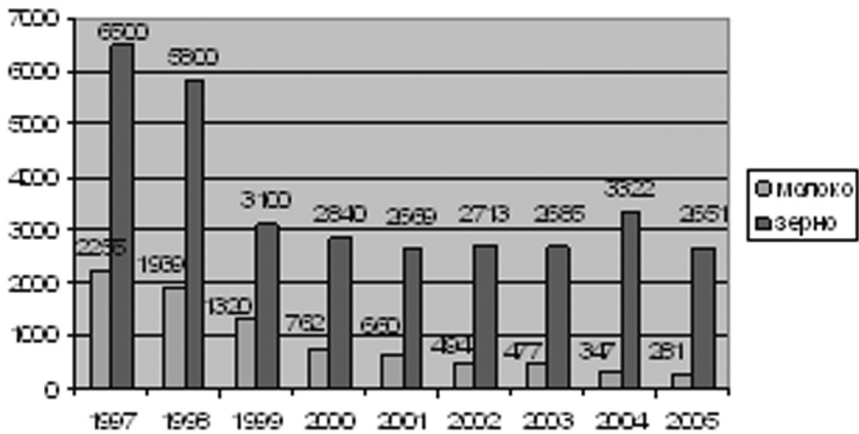
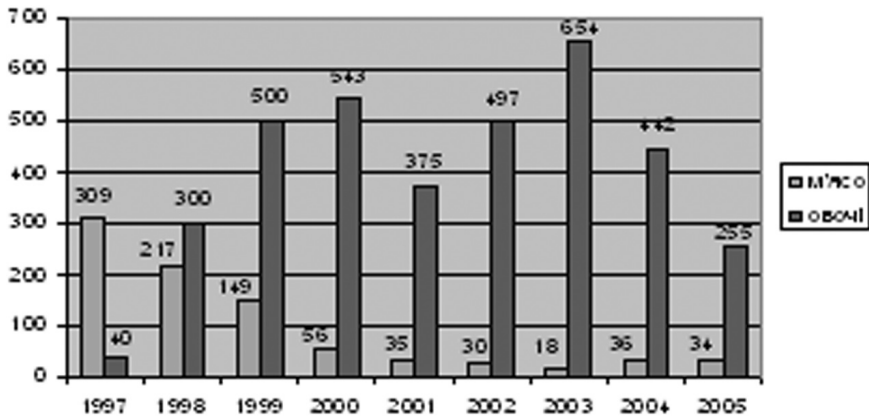
Сільськогосподарські підприємства займають 7,8 % (4513 га. ріллі), з яких 3,5 тис. га. зайнято під посівами.

Район характеризується сприятливими природно-кліматичними умовами для вирощування зернових, технічних, просапних та фуражних культур. У структурі посівів зернові складають 23,4 %, технічні – 1,7 %, картопля – 7,8 %, овочі – 2,3 %, кормові культури та сінокоси – 54,8 %. Валова продукція сільського господарства (у порівняльних цінах) в 2006 році склала – 136,8 млн. грн.

Виробництво зернових культур в 2006 році становило 14,1 тис. тонн, цукрових буряків 3,2 тис. тонн, картоплі 80,0 тис. тонн, овочів – 11,2 тис. тонн.

Мал.40. Обсяги валової продукції сільського господарства (у порівняльних цінах)

Мал.41. Кількість виготовленої продукції сільськогосподарськими підприємствами за період 1997-2005 роки

Пожавлення стану сільськогосподарської галузі у 2006 році відбулося завдяки реалізації таких заходів:

- продовження роботи щодо видачі державних актів

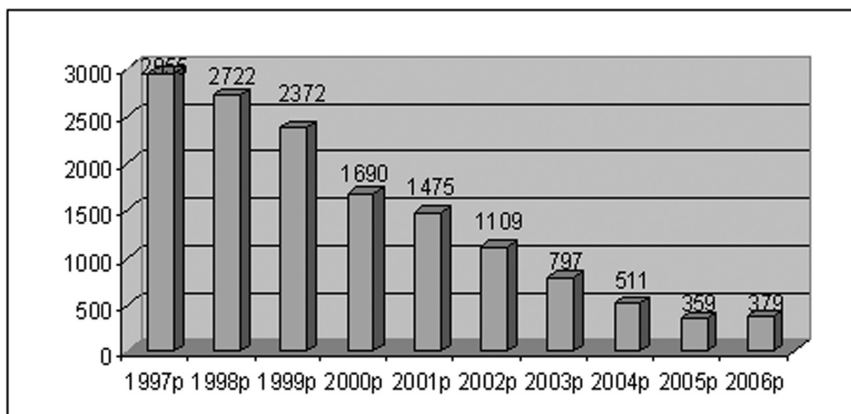
на право власності на землю з метою формування нових організаційних форм господарювання;

– активізації селекційної роботи в рослинництві і тваринництві;

– сприяння створенню інфраструктури з надання послуг по технічному обслуговуванню аграрних підприємств;

– сприяння наданню фінансової підтримки сільськогосподарським товаровиробникам району.

За останні роки в галузі АПК відбулися складні процеси, які привели до спаду виробництва сільськогосподарської продукції в галузях рослинництва і тваринництва. Посівні площі скоротилися на 40%, в тому числі: зернових – на 33%, зменшилися посівні площі технічних культур, залишається без обробітку 12,0 тис. га ріллі або 34,8%.

Мал.42. Кількість людей зайнятих у сільськогосподарських підприємствах

В 2006 році в сільській місцевості було зайнято 4851 особи, в тому числі в сільському господарстві – 582 особи. В районі

налічується 19199 домогосподарств, із працездатного населення в особистих селянських господарствах зайнято тільки 11396 осіб, а 18870 осіб не працюють і не навчаються.

З метою відродження сільськогосподарської галузі в Старосамбірському районі як основної галузі економіки району, як гаранта соціально-економічної стабільності сільської місцевості, а також із перспективою збільшення робочих місць, Старосамбірська районна рада затвердила Стратегію розвитку сільського господарства Старосамбірського району на 2007-2011 роки.

Пріоритетні напрямки Стратегії визначено відповідно до трьох зон, на які умовно поділено територію району:

I зона – рівнинна:

1. Рослинництво (зернові і фуражні культури, льон, ріпак, овочі), тваринництво (молочне і м'ясне скотарство, відгодівля молодняка ВРХ, птахівництво, рибальство, садівництво, бджільництво).

2. Розвиток селекції у рослинництві та селекційно-племінній справі у молочному та м'ясному скотарстві.

II зона – передгірська:

1. Рослинництво (фуражні культури, льон, ріпак, овочі), тваринництво (м'ясне скотарство, відгодівля ВРХ, рибальство).

Мал.43. Районування території Старосамбірського району

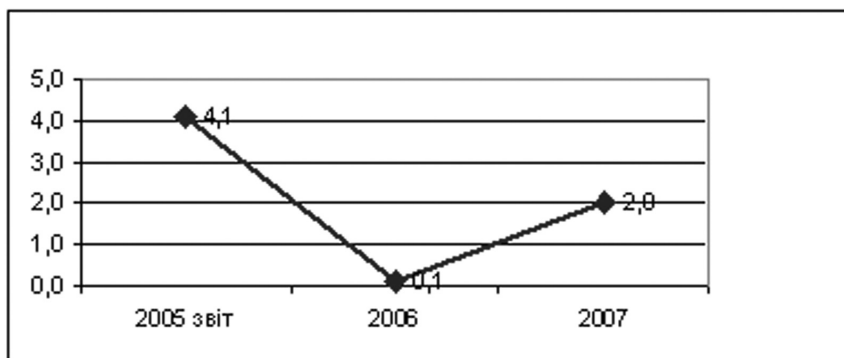
2. Селекційно-племінна робота для м'ясного тваринництва.

III зона – гірська:

1. Рослинництво (фуражні культури, льон), тваринництво (м'ясне скотарство, відгодівля ВРХ, рибальство).

Промисловість

Промисловість Старосамбірського району виробляє 0,2 % промислової продукції області. Частка промислового комплексу у загальнорайонному валовому випуску продукції складає майже 30%.

Мал.44. Динаміка темпів приросту обсягів промислового виробництва

Всі промислові підприємства утримують позитивну динаміку збільшення темпів промислового виробництва.

У галузі машинобудування у 2006 році приріст обсягів промислового виробництва складе 3,5%, за рахунок інноваційної діяльності ВАТ “Екватор”. Прогнозується збереження позитивної динаміки розвитку за рахунок оновлення асортименту продукції, розширення ринків збуту.

Наявна матеріально-технічна база, її ефективне використання, аналіз ринків збуту та конкурентного середовища дають підстави прогнозувати у майбутньому збільшення обсягів промислового виробництва.

Промисловий комплекс району представлений трьома основними напрямками :

- деревообробна промисловість;
- переробна промисловість;
- машинобудування.

Протягом останніх років в районі продовжується тенденція росту промислового виробництва. У 2006 році виробляли продукцію 10 промислових підприємств, які забезпечили обсяг виробництва у 16,5 млн.грн., що в порівняних цінах на 1,3% більше відповідного періоду минулого року.

У галузевій структурі промислового виробництва станом на 2005 рік питома вага окремих галузей відповідно складає :

- видобування неенергетичних матеріалів – 6,4 %;
- легка промисловість – 7,2 %;
- машинобудування – 30,7 %;
- виробництво деревини та виробів з деревини – 10,4 %;
- харчова промисловість – 8,7 %;
- виробництво неметалевих мінеральних виробів (будматеріалів) – 10,4 %;
- поліграфічна промисловість – 0,6 %;
- інші промислові виробництва – 25,6%.

Таблиця 5.2

Галузева структура промислової продукції за видами діяльності (%)

Галузь	2002	2003	2004	2005
Вся промисловість	100,0	100,0	100,0	100,0
1. Добувна промисловість	2,2	4,7	4,5	3,1
- видобування енергетичних матеріалів				-
- видобування неенергетичних матеріалів	2,2	4,7	4,5	3,1
2. Обробна	86,5	81,4	95,5	96,9
- харчова промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів			11,2	11,4
- легка промисловість	36,1	23,5	17,5	7,7
- виробництво деревини та виробів з деревини		8,2	8,9	18,7
- целюлозно-паперова промисловість, поліграфічна промисловість, видавнича справа	0,9	0,7	0,5	0,5
- виробництво продуктів нафтоперероблення				-
- хімічна і нафтохімічна промисловість				-
- виробництво інших неметалевих мінеральних виробів	11,9	13,5	9,2	10,3
- металургія та оброблення металу				-
- машинобудування	15,0	14,6	18,7	30,9
- інші промислові виробництва	22,6	20,9	29,5	17,4
3. Виробництво та розподіл електроенергії, газу, тепла та води	11,3	13,9		-

Будівництво.

1. Галузь, що дуже інтенсивно розвивається, за рахунок індивідуального житлового будівництва.

2. Запровадження енергозберігаючих та новітніх технологій приводить до значної економії енергоносіїв

3. Недоліком на цьому етапі є відсутність будівництва соціального житла і об'єктів соціальної інфраструктури.

Інші галузі можна об'єднати в одну групу, для яких характерним є:

1. Сформованість в основному з представників підприємництва;

2. Дуже великий потенціал щодо розвитку сфери послуг, особливо в гірській частині району;

3. Неоднорідність цієї групи – є ринкові структури та бюджетні, що впливає насамперед на якість наданих послуг, прибутковість та можливість вижити в умовах ринкової економіки.

5.2.2. Клімат для підприємництва.

Чинники, які впливають на клімат для підприємництва:

1. Влада;

2. Податкова система;

3. Контролюючі органи (правоохоронні органи, контрольно-ревізійне управління, пожежна інспекція, санепідемстанція та інші).

Стримуючим чинником розвитку малого підприємництва є недостатнє забезпечення фінансовими ресурсами. Враховуючи відсутність вільних бюджетних коштів, фінансова підтримка з боку держави є обмеженою, тому потрібно шукати інші альтернативні шляхи фінансування.

Податкове законодавство по відношенню до

підприємницьких структур потребує істотних змін, найперше, стосовно оподаткування. Як відомо, основний тягар щодо наповнення районного бюджету лежить на підприємницьких структурах. А тут велику роль відіграє ставлення податкової служби та інших контролюючих органів до підприємців і навпаки. Доречним є проведення анкетування суб'єктів підприємницької діяльності на предмет таких взаємовідносин та їх покращення.

5.2.3. Тіньовий сектор.

У сучасних умовах тіньовий сектор – одна з найболючіших проблем економіки, і не тільки нашого району. За найскромнішими припущеннями щонайменше третина, а то й половина діяльності знаходиться в цій площині. Умови, що склалися в державі, не сприяють повній легалізації бізнесу, причому це стосується усіх галузей економіки. Втрачається велика кількість доходів до районного і місцевих бюджетів, що у свою чергу впливає на розвиток території, соціальне становище.

Тіньова діяльність набрала особливого розмаху у лісопереробній сфері та сфері послуг (торгівля, будівництво тощо). Вона відбувається завдяки сприянню представників певних органів, відсутності ліцензій, приховування фактичної кількості працівників.

5.3. Умови функціонування місцевої економіки

5.3.1. Ринок нерухомості

На сьогоднішній день ринок нерухомості на Старосамбірщині є несформованим сегментом економіки. Переважаючим є індивідуальне будівництво, що в основному задовольняє власні потреби і виконується за власні кошти. Відсутнє будівництво соціального житла для найменш

захищених категорій громадян. Але тут є позитив відносно сплати державного мита при ввезенні з-за кордону будівельних матеріалів, сантехніки. Також у районі існує велика кількість комунального майна, яке неефективно використовується.

5.3.2. Ринок праці.

Ринок праці Старосамбірщини впродовж останніх років формувався в умовах реформування та реструктуризації виробництва, зменшення кількості вільних робочих місць, хронічних фінансових труднощів. Пожвавлення економічної діяльності призвело до певних позитивних змін на ринку праці, а саме: зменшення рівня зареєстрованого безробіття та вивільнення працівників, збільшення кількості вільних робочих місць та створення додаткових робочих місць.

Діяльність органів влади району спрямована на пошук нових форм та методів роботи з працедавцями, вирішення співпраці з соціальними партнерами та громадськими організаціями. Пріоритетним буде забезпечення адресного характеру надання соціальних послуг незайнятим громадянам, враховуючи індивідуальні особливості кожного з них, шляхом реалізації усього спектру заходів активної політики зайнятості. Робота спрямовуватиметься на активізацію зусиль безробітних до самозайнятості шляхом проведення семінарів з техніки пошуку роботи, роз'яснення переваг започаткування підприємницької діяльності. Професійне навчання безробітних спрямовуватиметься на розвиток індивідуальної форми навчання, становлення та проведення модульної системи навчання.

5.3.2.1. Функціональний анальфabetизм

Під функціональним анальфabetизмом розуміємо нездатність до читання поточного (непрофесійного) тексту,

написаного рідною мовою читача, а також нездатність до використання інформації, яка міститься в ньому. Насамперед необхідно зазначити: для того, щоб оцінювати цю ознаку, необхідно створити щільний інформаційний простір для підприємництва та мешканців району, забезпечити вільний доступ до інформації через різні ЗМІ.

5.3.2.2. Самокерованість

Економічна діяльність, ринок праці вимагають сьогодні самокерованих людей, а ключовий елемент економіки району – працедавці-підприємці – виключно самокеровані люди. На сучасному етапі склалися умови, за яких багато випускників навчальних закладів не працюють за спеціальністю або взагалі залишають межі району, області, держави. У нашому районі основною сферою працевлаштування є бюджетні установи та організації, де робота зводиться до виконання конкретних завдань, що в свою чергу виключає кваліфікованих осіб з числа самокерованих людей, знижує професійність діяльності.

5.3.3. Інституції підтримки підприємців

5.3.3.1. Ринкові інституції

На жаль, інституції ринку в районі ще не сформовані. Через районний центр зайнятості проводиться підтримка новостворених підприємців, але в більшості випадків це зводиться до отримання тільки відповідних коштів. Новостворена спілка підприємців району ще не виконує своїх функцій з питань підтримки підприємців.

В районі діють філії таких банків: „Кредо Банк”, „Надра”, „Ощадний Банк”, „Приватбанк”, „РайффайзенБанк Аваль”, кредитна спілка “Анісія-Опора”, які надають відповідні банківські послуги.

Основними клієнтами по кредитуванні є представники

бюджетної сфери, пенсіонери, які мають стабільні доходи з мінімальними ризиками для банків.

Що стосується підприємців (а особливо початківців), то вони не є частими клієнтами цих установ через низьку фінансову забезпеченість.

5.3.3.2. Громадські організації, що реалізують програми підтримки бізнесу

Громадських та позаурядових організацій із сприяння бізнесу, на жаль, у районі немає. Значно покращили б ситуацію такі установи, як Агентство Регіонального Розвитку, Інкубатор підприємництва тощо. Найближчими до району такі інституції є в обласному центрі – Львові. У більшості випадків вони працюють на обласному і вищому рівнях.

5.3.4. Місцеве самоврядування як учасник місцевих економічних відносин

5.3.4.1. Участь місцевого самоврядування у місцевій економіці

Враховуючи, що район дотується на 86% з державного бюджету, можна сказати, що сьогодні допомога місцевій економіці з боку органів влади відсутня. Однак на перспективу вже прийнято низку рішень щодо підтримки інвестиційно привабливих територій, розбудови прикордоння (Смерічка, Мшанець, Смільниця, Нижанковичі, Лаврів, Биличі тощо).

Необхідно інтенсивно розвивати діяльність у сфері інвестицій, інфраструктури, ринку нерухомості, дольової участі у нових починаннях, організованих за принципом комунально-приватного чи іншого партнерства.

5.3.4.2. Орган місцевого самоврядування створює перешкоди місцевій економіці

Для того, щоб район як адміністративна одиниця не створював перешкод для місцевої економіки, необхідно

створювати умови для здорової конкуренції (особливо в дотуванні певних видів діяльності чи певних суб'єктів господарювання) та рівноправності.

5.3.5. Енергетична незалежність району

Для забезпечення енергетичної незалежності району необхідно:

1. Провести моніторинг наявних енергетичних ресурсів:

- гідроресурсів;
- вітрових ресурсів;
- біоресурсів (дрова, відходи переробки лісу і лізозаготівлі, сільськогосподарської продукції та її переробки (рослинного та тваринного походження);

- побутових відходів (твердих та біологічних).

2. Провести моніторинг існуючих:

- ЛЕП;
- газопроводів;
- продуктопроводів;
- геотермальних вод;
- покладів нафти та попутніх продуктів.

5.4. А-В-С- аналіз місцевої економіки

Переваги:

- вигідне геополітичне становище району.

Недоліки:

- відтік фінансових ресурсів, людського капіталу із Старосамбірського району;

- відсутність великих масивів земельних площ;
- відсутність неурядових структур із сприяння бізнесу;
- підняття цін на газ, енергоносії та вугілля;
- застаріле і фізично зношене обладнання і потужності.

Суперечливі питання:

- Чи відсутність високотехнологічних підприємств є загрозою для розвитку району в цілому?
- Чи сусідство з Європейським Союзом є загрозою чи перевагою для перспектив розвитку економіки району?

Розділ VI. Бюджет

Бюджет – це основоположний документ, що визначає напрямки діяльності місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування впродовж фінансового року та визначає джерела фінансових ресурсів. Його мета – слугувати документом, за яким здійснюється планування доходів, та формувати логічний та чіткий план розподілу доходів між найважливішими програмами надання суспільних послуг.

6.1. Структура бюджету

Бюджет місцевого самоврядування, а ми розглядатимемо зведений бюджет Старосамбірського району, в структуру якого входять районний бюджет та бюджети міст, селищ та сіл району, розробляється і затверджується відповідно до вимог Бюджетного кодексу України, Закону України «Про Державний бюджет України», Закону України «Про міжбюджетні відносини між районним бюджетом та бюджетами територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань» та інших нормативно-правових актів.

Бюджет містить в собі доходи та видатки, що спрямовуються на виконання повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Доходи і видатки відповідно складають єдиний баланс бюджету, в нашому випадку, зведеного бюджету Старосамбірського району.

Дохідна частина бюджету формується за рахунок:

- власних доходів, до яких відносять податкові та неподаткові надходження;
- офіційних трансфертів, до яких відносять кошти, що надходять з міських, селищних та сільських рад;
- дотації з нової лінійки вирівнювання, що одержуються з державного бюджету ;
- субвенції.

Видачки бюджету включають в себе призначення, встановлені відповідними рішеннями (рішенням про районний бюджет та рішеннями про бюджети міських, селищних та сільських рад), на конкретні цілі, які пов'язані з реалізацією програм надання в районі соціальних послуг.

6.2. Принцип формування бюджетів в Україні

Місцеві бюджети в Україні відповідно до законодавства формуються за постатейним (традиційним) методом і в своїй основі відображають виключно коди програм та цифри на фінансування, що в свою чергу не забезпечує прозорості всього процесу формування через те, що для пересічних громадян, необізнаних у сфері економіки та бюджетування, ці коди та цифри не несуть жодного інформаційного навантаження. Існуюча бюджетна класифікація є формалізованою системою, в структурі якої найбільшим недоліком і є його абсолютна нечитабельність – не тільки для жителів району, а й для виконавців завдань. Він показує, скільки буде витрачено на кожну статтю видатків місцевими закладами та установами. Також недоліками укладання бюджету за постатейним методом є те, що :

- під час складання та виконання бюджету не враховуються зобов'язання минулих років;

– важко реалізувати програми та досягати певних цілей, що говорить про недосконале управління бюджетними коштами.

Неврегульованим сьогодні залишається контроль за доходами та видатками місцевих бюджетів, оскільки місцеві ради практично позбавлені змоги контролювати процес виконання затверджених ними бюджетів.

Загалом існує декілька типів складання бюджету:

1. Постатейний підхід до складання бюджету.
2. Програмний метод складання бюджету.
3. Складання бюджету за результатами.
4. Складання бюджету від нуля.
5. Цільовий метод складання бюджету.

Кожен з цих типів має свої переваги та недоліки. Тому багато країн світу при формуванні бюджету застосовують поєднання декількох методів. Це дозволяє підвищити рівень переваг та знівелювати існуючі недоліки.

Сьогодні в Україні паралельно з традиційною системою бюджетування пропонують складання бюджету за так званим програмно-цільовим методом, який орієнтований на планування бюджету на середньострокову перспективу. Це перехід від контролю за цільовим використанням бюджетних коштів до поєднання контролю за фактичними результатами від надання громадянам бюджетних послуг. У випадку застосування програмно-цільового методу фінансування планується на період від трьох до п'яти років, а видатки ґрунтуються на чітких завданнях і показниках виконання. Такі довгострокові переваги прийняття бюджету за цим методом дозволяють :

1. Підвищити прозорість та покращити якість бюджетного процесу;

2. Забезпечити підзвітність громадянам;
3. Збільшити рівень довіри до органів влади.

6.3. Формування доходів

6.3.1. Принцип формування доходів районного бюджету

Таблиця 6.1

Формування доходів районного бюджету

Основні види доходів, які плануються в районному бюджеті	Доходи, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів (кошик №1)	Доходи, що не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів (кошик №2)
50% плати податку з доходів фізичних осіб; (загальний фонд)	50% плати податку з доходів фізичних осіб;	
15% плати за землю; (загальний фонд)	15% плати за землю	
плата за державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності (спеціальний фонд) – не планується	плата за державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності - не планується	
адміністративні штрафи (загальний фонд) – не планується	адміністративні штрафи – не планується	
податок на прибуток підприємств, що належать до комунальної власності; (загальний фонд)		податок на прибуток підприємств, що належать до комунальної власності

інші надходження; (загальний фонд)		інші надходження;
плата за утримання дітей в школах –інтернатах (спеціальний фонд)		плата за утримання дітей в школах –інтернатах
кошти від приватизації майна районної комунальної власності (спеціальний фонд)		кошти від приватизації майна районної комунальної власності
надходження дивідендів, нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, що є у власності районної ради; (спеціальний фонд) – не планується		надходження дивідендів, нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, що є у власності районної ради – не планується
власні надходження бюджетних установ, які утримуються за рахунок коштів районного бюджету (спеціальний фонд)		власні надходження бюджетних установ, які утримуються за рахунок коштів районного бюджету
доходи від розміщення в установах банків тимчасово вільних залишків бюджетних коштів (загальний фонд) –не планується		доходи від розміщення в установах банків тимчасово вільних залишків бюджетних коштів – не планується

До доходів районного бюджету віднесено також :

- дотацію вирівнювання;
- субвенцію;
- кошти, що передаються від одного бюджету до іншого в порядку міжбюджетних розрахунків.

6.3.2. Принцип формування доходів бюджетів міст, селищ, сіл району

Таблиця 6.2

Формування доходів бюджетів міст, селищ та сіл району

Основні види доходів, які плануються в бюджетах міст, селищ та сіл	Доходи, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів (кошик №1)	Доходи, що не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів (кошик №2)
25% плати податку з доходів фізичних осіб; (загальний фонд)	25% плати податку з доходів фізичних осіб;	
60% плати за землю; (загальний фонд)		60 % плати за землю
податок з власників транспортних засобів		податок з власників транспортних засобів
адміністративні штрафи (загальний фонд)	адміністративні штрафи –	
податок на прибуток підприємств, що належать до комунальної власності; (загальний фонд)		податок на прибуток підприємств, що належать до комунальної власності
інші надходження; (загальний фонд)		інші надходження;
податок на промисел		податок на промисел
платежі за спеціальне використання природних ресурсів		платежі за спеціальне використання природних ресурсів
плата за торговий патент	плата за торговий патент	
фіксований с/г податок		фіксований с/г податок

місцеві податки і збори		місцеві податки і збори
єдиний податок	єдиний податок : 43% для фізичних осіб; 23% для юридичних осіб	
надходження від грошово-речових лотерей		надходження від грошово-речових лотерей
державне мито	державне мито	
збір за забруднення навколишнього середовища		збір за забруднення навколишнього середовища
дозвіл на розміщення об'єктів торгівлі	дозвіл на розміщення об'єктів торгівлі	
кошти від продажу землі н/с призначення та відчуження майна(спеціальний фонд)		кошти від продажу землі н/с призначення та відчуження майна
надходження дивідендів, нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, що є у власності місцевих рад; (спеціальний фонд)		надходження дивідендів, нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, що є у власності місцевих рад.
власні надходження бюджетних установ, які утримуються за рахунок коштів місцевого бюджету (спеціальний фонд)		власні надходження бюджетних установ, які утримуються за рахунок коштів місцевого бюджету
доходи від розміщення в установах банків тимчасово вільних залишків бюджетних коштів (загальний фонд) – не планується		доходи від розміщення в установах банків тимчасово вільних залишків бюджетних коштів – не планується

До доходів бюджетів міст, селищ та сіл району віднесено також :

- дотацію вирівнювання;
- субвенцію;
- кошти, що передаються від одного бюджету до іншого в порядку міжбюджетних розрахунків.

6.4. Аналіз дохідної частини бюджету району

6.4.1. Аналіз надходжень до районного бюджету протягом 2005-2007 років

Вчому полягає діяльність органів влади Старосамбірського району в питаннях, спрямованих на ефективну мобілізацію доходів до районного бюджету, іншими словами, на наповнення дохідної частини районного бюджету? Для цього зосередимо увагу на основних видах надходжень до районного бюджету і покажемо це графічно.

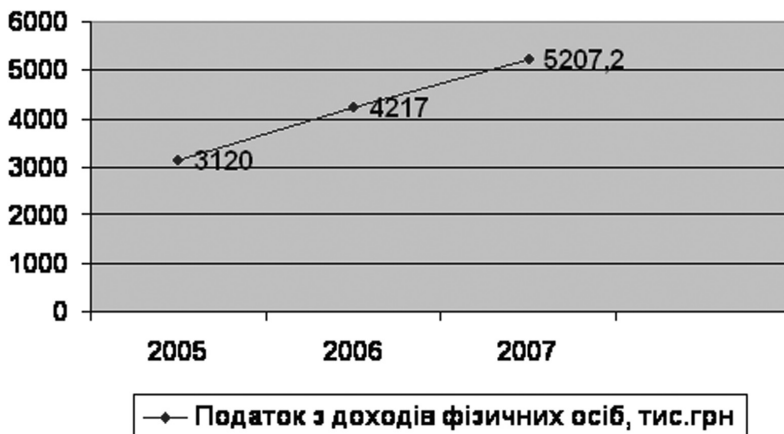

Рис. 45. Податок з доходів фізичних осіб

Рис.46. Податок на прибуток підприємств комунальної власності

Рис. 47. Плата за землю

Рис. 48. Інші надходження

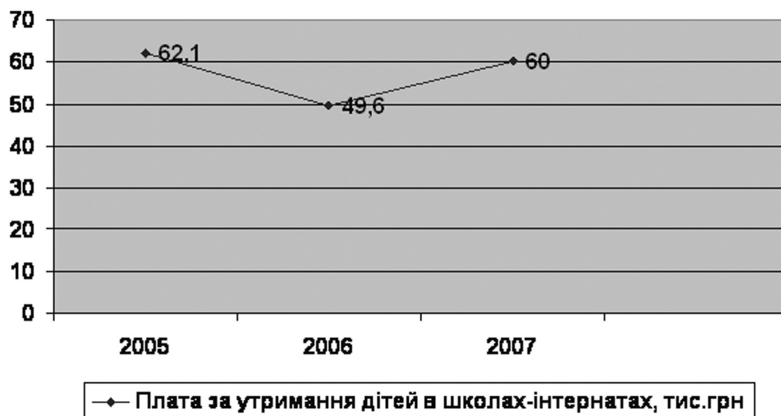

Рис.49. Плата за утримання дітей в школах-інтернатах

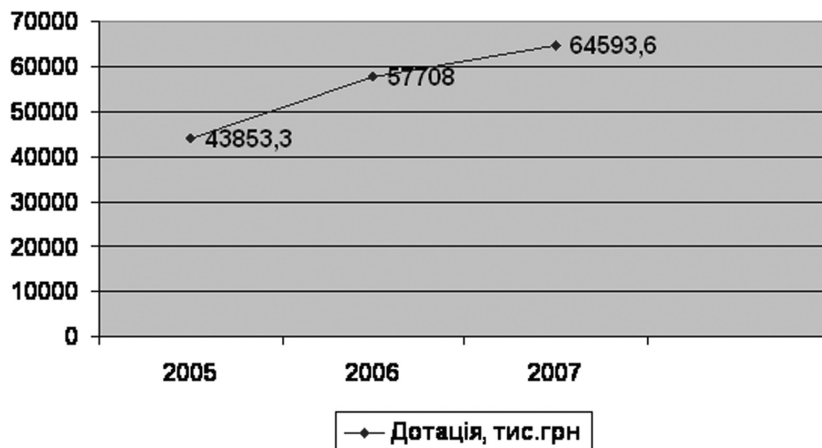

Рис. 50. Дотація

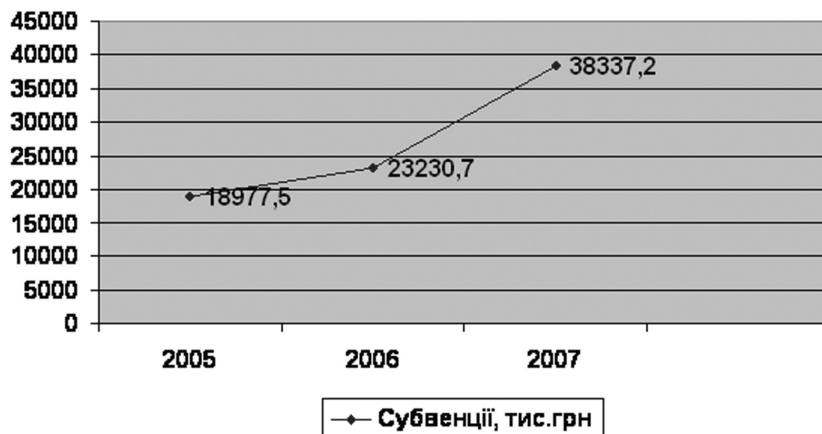
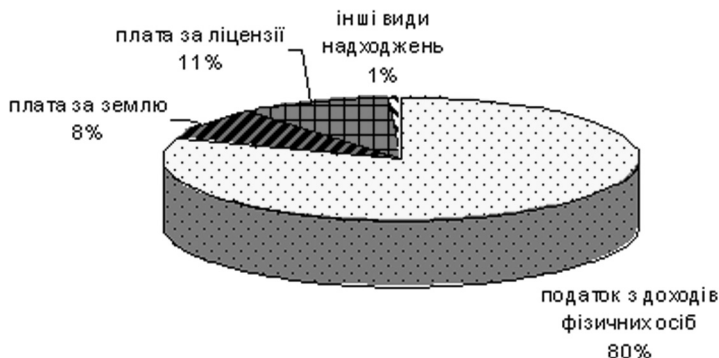

Рис.51. Субвенції

Загальний фонд доходів районного бюджету
Структуру дохідної частини загального фонду районного бюджету у 2007 році можна зобразити так:

Мал.52. Структура дохідної частини загального фонду

Спеціальний фонд доходів, в т.ч. бюджет розвитку

Доходи спеціального фонду районного бюджету сформовано за рахунок:

- 50 % надходжень податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів на території району;
- 25 % надходжень на території району збору за забруднення навколишнього природного середовища та інших надходжень до фонду охорони навколишнього середовища;
- власних надходжень бюджетних установ, які утримуються за рахунок коштів районного бюджету;
- надходжень коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва;
- коштів від відчуження майна, яке знаходиться у

комунальній власності, в тому числі від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що перебуває у комунальній власності (зараховується 100% надходжень);

– надходження дивідендів, нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, що є у власності територіальної громади (зараховується 100% надходжень;

6.4.2. Доходи від майна, яке належить до спільної власності територіальних громад району

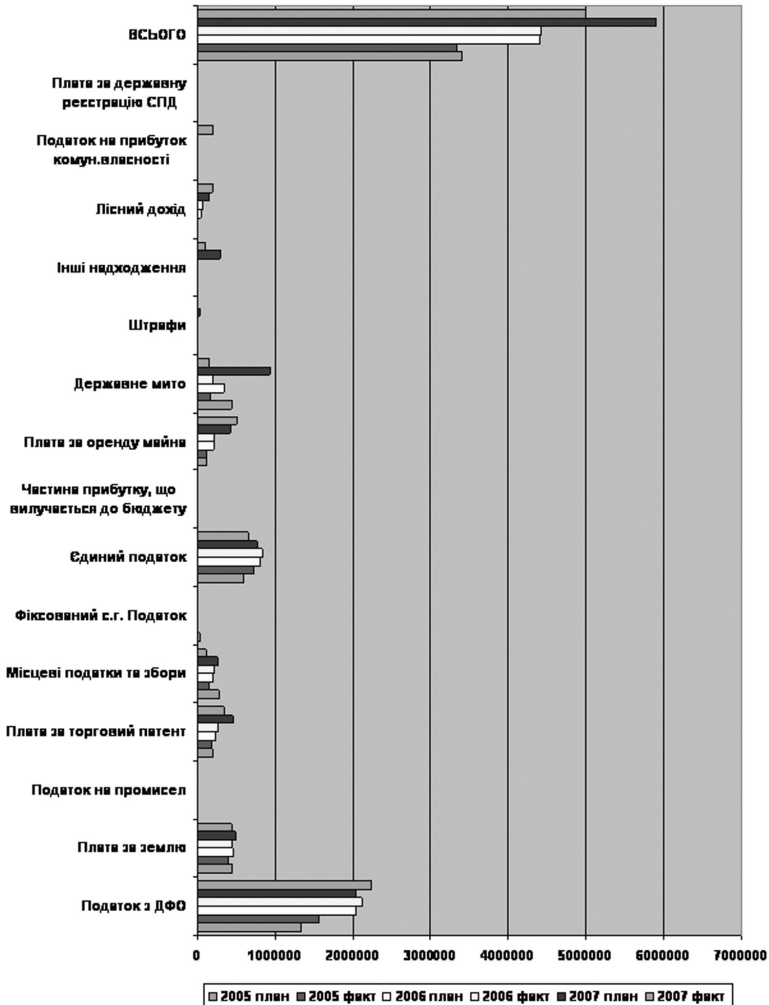
До переліку об'єктів спільної (комунальної) власності територіальних громад району належить 339 об'єктів :

1. Об'єкти охорони здоров'я – всього 105 об'єктів;
2. Об'єкти культурної сфери –107 об'єктів;
3. Об'єкти освітньої сфери – 113 об'єктів;
4. Інші –14 об'єктів.

Якщо спробувати проаналізувати надходження від відчуження майна, що належить до спільної власності територіальних громад району, то картина буде не дуже оптимістичною, оскільки станом на жовтень 2007 року на продаж виставлено тільки один об'єкт номінальною вартістю 59,0 тис. грн. Ще декілька технічних споруд (зокрема будівлі Передільницької військової частини) проходять процедуру експертної оцінки. Проте від продажу цих об'єктів суттєвих надходжень бюджет розвитку не отримає.

Що стосується задачі в оренду об'єктів спільної (комунальної) власності територіальних громад району, то ці кошти спрямовуються в основному на покриття витрат установ, які і здають приміщення в оренду.

6.4.3. Аналіз надходжень до бюджету міст, селищ та сіл району протягом 2005-2007 років.

Мал.53.Аналіз надходжень до бюджету міст, селищ та сіл району протягом 2005-2007 років.

Якщо провести аналіз дохідної частини районного бюджету, то практично за всіма показниками є збільшення надходжень, окрім батьківської плати. На графіках не зображено надходження від продажу майна, що належить до спільної власності територіальних громад району. Цей вид доходу не планувався протягом 7 років, тому є надія, що об'єкт, який виставляється на аукціон, буде продано, а район отримає в спеціальний фонд районного бюджету певні надходження.

Проблемним, і таким, яке потребує вивчення, є питання надходження плати за оренду приміщень комунальної власності (тут варто скористатись досвідом сусідніх районів, оскільки вони набагато ефективніше працюють в цьому напрямку). Враховуючи досить значну кількість об'єктів комунальної власності, слід розробити такий механізм отримання орендної плати, при якому ми зможемо не тільки покривати витрати установ, що здають ці приміщення в оренду, а й отримувати додаткові надходження в районний бюджет.

Ще одне питання, яке потребує ґрунтовного вивчення – це надходження від дивідендів на частки (паї) господарських товариств, що є у власності районної ради. На жаль, цей вид податку в дохідній частині районного бюджету не планується, оскільки районна рада не має дольової частки в таких товариствах. Польський досвід свідчить, що цей вид – важливе джерело наповнення місцевого бюджету. Слід врахувати ще й такий фактор, що участь районної ради в таких товариствах дозволила б, з одного боку, отримувати додаткові надходження, а з іншого, як представницький орган влади на місцях – виступати певним гарантом та захищати членів товариств від небажаних ризиків, іншими словами, підвищувати рівень довіри до влади.

З аналізу дохідної частини бюджетів сіл, селищ та міст

можна простежити постійну тенденцію до невиконання запланованих доходів. Відтак можна зробити висновок, що ради тенденційно завищують планові показники, тому тільки одиниці спроможні виконати свої бюджетні зобов'язання. Так, за підсумками 2006 року тільки 22 місцеві ради з 44-х спромоглися виконати свої бюджети. Гальмівним фактором в цій ситуації виступає дотація, яка не додає бажання головам місцевих рад працювати над збільшенням власних надходжень.

Підсумовуючи все сказане, а також з наведених графіків та діаграм, можна зробити такі висновки:

1. Дохідна частина бюджету сформована в основному за рахунок офіційних трансфертів (дотації, субвенції), одержаних з державного бюджету. Дотаційність бюджету складає 85%-86 %, що свідчить про високу залежність районного бюджету від вищих ланок бюджетної системи.

2. Серед власних надходжень основним податком залишається податок з доходів фізичних осіб, питома вага якого в загальній системі власних надходжень до районного бюджету становить 96,1 % і саме від цього податку залежить виконання районного бюджету в цілому.

3. Залишається низьким рівень надходжень податку на прибуток підприємств і організацій, що належать до комунальної власності. Це пояснюється невеликою кількістю підприємств комунальної власності, що працюють на умовах самоокупності та отримання прибутків.

4. Недостатні надходження до бюджету плати за землю (на сьогодні грошова оцінка земель, яка б допомогла суттєво збільшити плату за оренду землі, проведена тільки у двох містах району).

5. Не плануються в районному бюджеті надходження

дивідендів, нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, що є у власності районної ради; доходи від розміщення в установах банків тимчасово вільних залишків бюджетних коштів.

6. Низький рівень планування надходжень від відчуження майна, що належить до спільної власності територіальних громад району, оренди приміщень та продажу землі несільськогосподарського призначення.

6.5. Основні чинники, що впливають на окремі види надходжень до зведеного бюджету Старосамбірського району

Таблиця 6.3

Фактори, що впливають на обсяги надходжень до бюджету

№ п/п	Назва податку	Фактори, що впливають на обсяги надходжень
Надходження, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів („кошик №1”)		
1	Прибутковий податок з громадян у т.ч.	Рівень заробітної плати, кількість працівників, своєчасність виплати заробітної плати
2	Фіксований податок на доходи фізичних осіб від підприємницької діяльності	Кількість громадян, які обрали форму оподаткування доходів за фіксованою ставкою; встановлена місцевим урядом ставка податку
3	Державне мито	Кількість дій, що обкладаються митом
4	Плата за торговий патент	Кількість торгових точок та підприємств, що надають побутові послуги; встановлена ставка плати

5	Єдиний податок	Кількість зареєстрованих платників єдиного податку – фізичних осіб, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи; кількість найманих працівників; встановлені місцевим урядом ставки податку. Кількість зареєстрованих платників єдиного податку – юридичних осіб; виручка від реалізації; вибрана суб'єктом підприємництва ставка оподаткування
6	Адміністративні штрафи	Кількість зафіксованих порушень, що належать до компетенції виконкомів; кількість і розміри накладених штрафів.
Надходження, що не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів („кошик №2”)		
7	Плата за землю	Площі земельних ділянок у власності і користуванні. Вартість землі, відповідно до грошової оцінки. Ставки і коефіцієнти на ділянки, грошова оцінка яких не проведена
8	Орендна плата за землю	Площі земель державної і комунальної власності, надані в оренду; розмір орендної плати
9	Збір за парковку автомобілів	Кількість відведених і обладнаних місць для парковки; загальний час паркування; встановлена місцевим урядом ставка збору

10	Ринковий збір	Кількість відведених і обладнаних місць для ринкової торгівлі; кількість днів роботи ринків; встановлена місцевим урядом ставка ринкового збору
12	Податок з реклами	Вартість послуг із встановлення та розміщення реклами; кількість оголошень і повідомлень, що передаються через засоби масової інформації, щити та інші рекламні об'єкти, розміщені на будинках, вулицях і т.п.; встановлена місцевим урядом ставка податку
13	Збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі	Кількість місць, відведених місцевою владою для розміщення об'єктів торгівлі; встановлена місцевим урядом ставка збору
14	Фіксований сільськогосподарський податок	Площа сільськогосподарських угідь
15	Податок на промисел	Сумарна вартість товарів, ставка податку
16	Податок на прибуток комунальних підприємств	Сума прибутку підприємств, що належать до комунальної власності; ставка податку
17	Платежі за використання природних ресурсів місцевого значення	Обсяги природних ресурсів місцевого значення, що добуваються на території; ставки збору
18	Податок з власників транспортних засобів	Кількість одиниць транспортних засобів, зареєстрованих на території; ставки податку
19	Плата за забруднення навколишнього середовища	Кількість підприємств, що роблять шкідливі викиди; обсяги викидів; розмір плати за викиди

20	Власні надходження бюджетних установ	Обсяги платних послуг, що надаються бюджетними установами, розмір плати за послуги
21	Кошти від відчуження майна, що перебуває в комунальній власності	Кількість об'єктів та їхня грошова оцінка
22	Збір з власників собак	Кількість тварин; встановлена місцевою радою ставка податку
23	Збір за використання місцевої символіки	Вартість виробленої продукції з використанням місцевої символіки, встановлена місцевою радою ставка збору
24	Збір на право проведення кіно- і телезйомок	Витрати на проведення місцевою радою організаційних заходів
25	Комунальний податок	Кількість працівників на підприємствах (юридичних особах), крім бюджетних установ, планово-дотаційних та сільськогосподарських підприємств; встановлена місцевою радою ставка податку.

У результаті проведеного аналізу можна зробити висновок: будь-який вид надходжень прямо залежить від чинників, що впливають на обсяги цих надходжень, а ті, у свою чергу, формуються під впливом місцевої політики органів влади та органів місцевого самоврядування.

6.6. Формування політики органів влади та органів місцевого самоврядування щодо збільшення надходжень до місцевого бюджету

В цьому розділі всі визначення матимуть умовний характер. У процесі формування місцевої політики беруть участь такі суб'єкти :

- Органи виконавчої влади (X);
- Органи місцевого самоврядування (Y);
- Державна податкова інспекція (Z);

Кожен із суб'єктів наділений рівними можливостями: ІНІЦІАТИВНІСТЮ та ПРОФЕСІОНАЛІЗМОМ.

Основним принципом у формуванні місцевої політики є взаємовідповідальність усіх суб'єктів. Це означає, що кожен суб'єкт, маючи рівні можливості та виконуючи визначені завдання, повинен працювати як цілісний механізм на єдиний результат. Тому:

$F(X; Y; Z) = \text{досягнення поставленої мети}$

Висновок: відсутність одного з елементів рівняння не дозволить отримати кінцевого результату, що свідчитиме про відсутність місцевої політики у питанні збільшення надходжень.

6.7. Формування видатків

Видатки бюджету включають в себе призначення, встановлені відповідними рішеннями (рішенням про районний бюджет та рішеннями про бюджети міських, селищних та сільських рад), на конкретні цілі, які пов'язані з реалізацією програм надання в районі соціальних послуг.

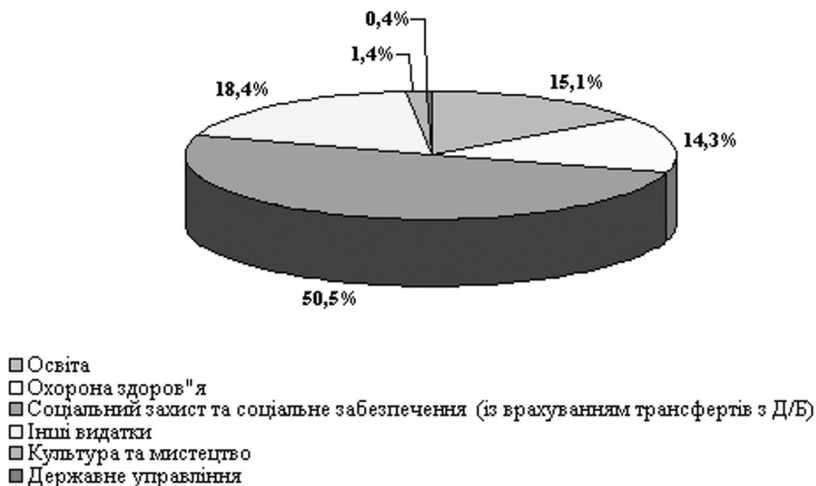

Рис. 54. Видатки бюджету

Принцип формування видатків, аналогічно як і доходів бюджету, визначений законодавчо.

6.7.1. Принцип формування видатків районного бюджету.

Таблиця 6.4

Формування видатків районного бюджету

Видатки що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів	Видатки, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів
органи місцевого самоврядування освіти: - загальноосвітні навчальні заклади в т.ч. гімназії; - загальноосвітні школи-	- місцева пожежна охорона - позашкільна освіта - соціальний захист та соціальне забезпечення; - програми місцевого значення

<p>інтернати, дитячі будинки сімейного типу;</p> <ul style="list-style-type: none"> - вищі навчальні заклади, що перебувають у спільній власності територіальних громад району 	<p>стосовно дітей, жінок, сім'ї;</p> <ul style="list-style-type: none"> - місцеві програми соціального захисту окремих категорій населення; - місцеві програми розвитку ЖКГ; - культурно-мистецькі програми місцевого значення; - інші програми, затверджені відповідною радою згідно із законом.
<p>охорона здоров'я :</p> <ul style="list-style-type: none"> - лікарні широко профілю, поліклініки, амбулаторії, дільничні лікарні, ФАПи, в т.ч. ті, що знаходяться на території сіл, селищ міст; - програми медико-санітарної освіти) 	
<p>соціальний захист та соціальне забезпечення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - територіальні центри і відділення соц. допомоги на дому; - пільги ветеранам війни та праці, допомога сім'ям з дітьми, додаткові виплати на покриття витрат по оплаті житлово-комунальних послуг, компенсаційні виплати за пільговий проїзд окремих категорій громадян; - районні і міські програми і заходи щодо реалізації державної політики стосовно дітей, молоді, жінок і сім'ї; 	
<p>культура і мистецтво:</p> <ul style="list-style-type: none"> - державні культурно-освітні програми (бібліотеки, музеї, будинки культури, школи естетичного виховання дітей); 	
<p>державні програми розвитку фізичної культури і спорту:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ДЮСШ; <p>заходи з фізичної культури і спорту та фінансова підтримка організацій</p>	

6.7.2. Принцип формування видатків бюджету міст, селищ та сіл району

Таблиця 6.5

Формування видатків бюджету міст, селищ та сіл району

Видатки, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів	Видатки, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів
органи місцевого самоврядування сіл, селищ та міст районного значення	<ul style="list-style-type: none"> - місцева пожежна охорона; - позашкільна освіта; - соціальний захист та соціальне забезпечення; - програми місцевого значення стосовно дітей, жінок, сім'ї; - місцеві програми соціального захисту окремих категорій населення; - місцеві програми розвитку ЖКГ; - культурно-мистецькі програми місцевого значення; - інші програми, затверджені відповідною радою згідно із законом.
дошкільна освіта	
медичні амбулаторії, дільничні лікарні, ФАПи	
сільські, селищні та міські клуби та бібліотеки	

Відповідно до згаданого вже постатейного методу формування бюджету в системі розподілу видатків, основним недоліком є те, що не враховуються зобов'язання минулих років, а це не дозволяє реалізувати програми та досягати визначених цілей на перспективу.

Окрім того, можемо засвідчити відсутність моніторингу за використанням бюджетних коштів. Цільове призначення

в цьому випадку не беремо до уваги, але обов'язково мусимо акцентувати на якісному використанні бюджетних коштів.

6.8. Фіскальна політика органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування

З приведених у параграфі 6.4 чинників, що впливають на окремі види надходжень до зведеного бюджету району, перейдемо до фіскальної політики органів влади та органів місцевого самоврядування в плані формування політики власних доходів в окремо взятих категоріях податків та зборів.

Фіскальні повноваження місцевих органів влади – це визначене законодавством право на :

- отримання надходжень від податків та зборів відповідно до потреби виконання власних функцій в межах власної компетенції (власні джерела доходів);

- виконання видатків відповідно з власними та делегованими функціями, покладеними на відповідний орган влади;

- розробку, затвердження та виконання бюджету для виконання власних самоврядних функцій.

До власних джерел доходів місцевих рад району відносяться ті, які ними обраховуються і прогножуються, зараховуються до бюджету та витрачаються згідно з завданнями, які відносяться до компетенції відповідних органів влади.

Фінансові джерела виконання завдань, покладених на місцеві органи влади, можуть бути згруповані таким чином:

1. Доходи з національних джерел (передані загальнодержавні податки та частки загальнодержавних податків, а також цільові і загальні грошові трансферти (дотації, субвенції);

2. Місцеві податки і збори;
3. Плата за надані послуги;
4. Надходження від економічної діяльності;
5. Позики.

Місцеві органи влади наділені правами в сфері місцевого оподаткування:

1. Запроваджують місцеві податки і збори, встановлені законодавством, чи скасовують окремі податки і збори на відповідній території.

2. Встановлюють ставки оподаткування та зборів в межах, встановлених законодавством.

3. Визначають порядок сплати місцевих податків і зборів.

4. Запроваджують пільги з місцевого оподаткування.

Одним з прикладів ставки оподаткування, встановленої законодавством на території Старосамбірського району, є прийняття рішення сесією районної ради „Про затвердження переліку видів підприємницької діяльності та ставок єдиного податку для фізичних осіб, які займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи”, на прикладі якого і спробуємо висвітлити фіскальні функції органів місцевого самоврядування. Під час обговорення цього питання виявилось, що в районі є терени, де, скажімо, застосування „м'якої” фіскальної політики, а саме ставок єдиного податку, можна розцінювати як безгосподарність місцевої влади. Це стосувалось території, прилеглої до міжнародного пункту пропуску через кордон „Смільниця-Кросценко”, де місцева влада, окрім проблем, пов'язаних з благоустроєм та екологією території, не отримувала нічого. Тому підхід до вирішення цього питання був таким. Ця територія за своєю сутністю є

інвестиційно-привабливою, тому розміри єдиного податку тут не можуть бути такими як, скажімо, у віддаленій гірській частині району, куди підприємцю йти не вигідно. Виходячи з цього, на сесії районної ради розміри податку на цій території були затверджені в максимальних розмірах, що за прогнозами збільшить надходження до місцевого бюджету. Підводячи підсумки 2007 року, можемо оцінити правильність такого кроку, а у перспективі – формувати політику району у встановленні цього податку в інших інвестиційно-привабливих територіях.

Варто згадати про державну податкову інспекцію, оскільки ця структура також наділена певними фіскальними повноваженнями і її роль ми не можемо недооцінювати. Протягом останніх років спостерігаємо таку тенденцію, що податкова інспекція з карального органу перетворилася на орган, який виконує дорадчу, роз'яснювальну та заохочувальну функції в питаннях збільшення сплати податків та зборів на території району.

6.9. ABC-аналіз бюджету Старосамбірського району

Переваги :

- відсутні.

Недоліки :

- діючий принцип складання бюджету, який не забезпечує прозорості всього процесу його формування;
- низький відсоток самостійності бюджету, що обмежує розподіл видатків, пов'язаних з реалізацією важливих для району програм;
- недостатній рівень діяльності органів влади та органів місцевого самоврядування в питаннях наповнення місцевих бюджетів;
- недосконалий розподіл видатків, при якому практично

не враховуються зобов'язання минулих років;

- відсутність моніторингу за процесом використання бюджетних коштів.

Суперечливі питання :

- чи дотаційність бюджету є стримуючим чи рушійним фактором в питанні надходження до бюджету ?

Розділ VII. Стратегічний баланс – ABC-аналіз Старосамбірського району

Переваги:

- Вигідне геополітичне і природне розташування району;

- Наявність великої кількості пам'яток автентичної культурно-духовної спадщини;

- Інвестиційний потенціал району;

- Вигідні передумови для розвитку туризму;

- Якісний стан та висока продуктивність земельних угідь у низинній частині району;

- Розвинута мережа населених пунктів;

- Значні запаси мінеральних вод, нафти та будівельних ресурсів;

- Унікальний історико-культурний, туристичний та рекреаційний потенціал.

Недоліки:

- Нерозвинена, несучасна економіка;

- Відсутність комплексної ефективної системи за-господарювання територією району;

- Відсутність каналізаційних мереж, сховищ організованого складування відходів, утилізації твердих побутових відходів;

- Відсутність сформованого туристичного продукту;

- Відсутня цілеспрямована політика органів влади району в питанні формування бюджетів, наповнення їх дохідних частин та контролю за використанням коштів;

- Негативні демографічні тенденції: депопуляція, нелегальна трудова міграція;

- Низька інвестиційна активність;

- Негативні тенденції на ринку праці – найвищий рівень безробіття в області, водночас, відсутність висококваліфікованої робочої сили;

- Наявність зовнішнього конкурента: відтік фінансових ресурсів, людського капіталу із Старосамбірського району до більш економічно розвинутого м. Самбір;

- Відсутність залізничного сполучення між Україною та Європейським Союзом, що проходило б через Старосамбірський район і виступало б найкоротшим шляхом зі Львова до країн Центральної Європи.

Суперечливі питання:

- Чи відсутність високотехнологічних підприємств гальмує економічний розвиток району?

- Чи віддаленість від основних “метрополій” – м. Львів та м. Київ є загрозою для перспектив розвитку економіки району?

- Чи факт великої кількості нелегальних мігрантів є причиною депресивного розвитку району чи навпаки, знімає напругу на ринку праці, сприяє зростанню якості життя сімей мігрантів?

- Що можна зробити для росту екологічної свідомості мешканців району?

- Чи відсутність основних транспортних коридорів на території Старосамбірського району є перспективою чи

перешкодою для його подальшого соціально-економічного розвитку?

ЧАСТИНА 2. СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ, ПРІОРИТЕТИ ТА НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Місія Стратегії

На підставі проведеного аналізу сучасного стану розвитку Старосамбірського району визначено основну місію Стратегії сталого розвитку:

Підвищення рівня життя мешканців Старосамбірщини за рахунок підвищення рівня використання наявного потенціалу (конкурентних переваг)

2. 2. Основне бачення розвитку району у 2008 – 2017 роках:

Працювати над перевагами, притаманними району з метою ліквідації недоліків соціально-економічного та культурного розвитку Старосамбірщини.

2. 3. Стратегічні та операційні цілі

2.3.1. Стратегічна ціль 1: Створення умов для всебічного гармонійного розвитку мешканців Старосамбірщини

ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ:

ОП 1.1 Створення сучасної дорожньо-транспортної, інженерної (водо-, газо-, тепло-, електропостачання, водовідведення, зв'язок, доступ до мережі ІНТЕРНЕТ, запобігання паводкам) інфраструктури:

1.1.1 розбудова транспортної та прикордонної інфраструктури з метою підвищення промоції Старосамбірського району;

1.1.2 забезпечення розвитку сучасної телекомунікаційної

інфраструктури з метою підвищення рівня якості телекомунікаційних послуг;

11.3. модернізація та ефективне використання існуючих інженерних мереж та будівництво нових.

ОП 1.2 Забезпечення надання якісних освітніх, медичних та соціальних послуг мешканцям району:

1.2.1 покращення матеріально-технічної бази освітніх округів;

1.2.2 забезпечення рівного доступу учнів до отримання якісних освітніх послуг та самореалізації (шкільний автобус, Інтернет, бібліотечний фонд, школи естетичного виховання, спортивні школи, будинок школяра);

1.2.3 створення умов для системного національно-патріотичного виховання молоді Старосамбірського району;

1.2.4 розбудова мережі вищої освіти у Старосамбірському районі;

1.2.5 забезпечення всього населення району якісними медичними послугами, що надаватимуться лікарськими амбулаторіями загальної практики сімейної медицини;

1.2.6 будівництво потужної районної центральної лікарні;

1.2.7 забезпечення ефективного надання швидкої невідкладної медичної допомоги мешканцям району;

1.2.8 створення недержавних соціальних центрів;

1.2.9 створення мережі закладів соціальної опіки населення;

1.2.10 забезпечення особам з обмеженими можливостями доступу до місць загального користування.

ОП 1.3 Створення умов для самореалізації населення шляхом збільшення пропозиції робочих місць на ринку праці:

1.3.1 створення на базі існуючих в районі неурядових організацій кадрової агенції, яка б здійснювала свою діяльність на території гірських районів Львівської області;

1.3.2 створення механізму залучення коштів трудових мігрантів у господарку району з метою створення нових робочих місць;

1.3.3 контрахтування студентів (розроблення механізму припинення відтоку висококваліфікованих кадрів з району шляхом оплати підприємствами навчання студентів у ВНЗ);

2.3.2. Стратегічна ціль 2: Створення сприятливих умов для розвитку місцевої економіки

ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ:

ОП 2.1 Формування сприятливого інвестиційного клімату у районі:

2.1.1 створення системи збору та надання інформації про ділові інвестиційні можливості району та наявні земельні ділянки, підприємства, нерухоме майно, природні і трудові ресурси, умови інвестування тощо;

2.1.2 сприяння формуванню привабливого інвестиційного середовища для створення спільних підприємств;

2.1.3 спрощення системи дозвільних (погоджувальних) процедур при реєстрації та започаткуванні діяльності суб'єктів господарювання.

ОП 2.2 Розвиток малого і середнього підприємництва:

2.2.1 розроблення і впровадження програми розвитку територій у сільській місцевості шляхом вдосконалення

ринкової інфраструктури та підтримки підприємництва на селі;

2.2.2 створення системи моніторингу потреб місцевих підприємств в сфері організації ведення діяльності;

2.2.3 створення на базі існуючих в районі неурядових організацій бізнес-інкубатора, який б здійснював свою діяльність на території гірських районів Львівської області.

ОП 2.3 Ефективне управління ресурсами району:

2.3.1 формування інформаційної бази даних про наявні в районі ресурси (природні, об'єкти майна);

2.3.2 розробка Схеми просторового розвитку Старосамбірського району з визначенням економічних зон району відповідно наявних ресурсів і природно-географічних умов;

2.3.3 ефективне та раціональне загосподарювання простору району;

2.3.4 розробка генеральних планів забудови інвестиційно-привабливих територій.

ОП 2.4 Розширення фінансово-економічних можливостей територіальних громад:

2.4.1 вдосконалення механізму сплати місцевих податків і зборів та збільшення надходжень до місцевих бюджетів;

2.4.2 запровадження системи моніторингу залучення внесків інвесторів у розбудову соціальної інфраструктури населених пунктів;

2.4.3 забезпечення зв'язку з вищими органами влади на етапі розробки нормативно-правових актів, проектів, програм, бюджету, конкурсів;

2.4.4 узгодження діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо пріоритетних питань розвитку району;

2.4.5 розробка програм створення і розвитку місцевих гарантійних фондів та фондів взаємодопомоги та добровільних об'єднань суб'єктів господарювання (асоціацій, корпорацій та ін.).

ОП 2.5 Енергетична незалежність:

2.5.1 створення інформаційної бази даних енергетичного потенціалу району (гідро-, вітро-, біоенергетичних запасів, тощо);

2.5.2 ефективне використання існуючих джерел енергії;

2.5.3 вивчення можливостей застосування альтернативних джерел енергії;

2.5.4 розробка програм сталого енергозабезпечення населених пунктів району з врахуванням комплексу наявного енергетичного потенціалу на відповідних територіях.

2.3.3. Стратегічна ціль 3: Старосамбірський район – ворота Європи в Україну

ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ:

ОП 3.1. Розбудова мережі піших, автомобільних та залізничних пунктів пропуску через державний кордон на території Старосамбірського району:

3.1.1 загосподарювання сервісних зон існуючих та планованих пунктів пропуску через державний кордон;

3.1.2 взаємодія з вищими органами влади України та Республіки Польща щодо прискорення процесу будівництва пунктів пропуску через державний кордон „Нижанковичі-Мальховіце”, „Мшанець -Бистре” та „Трушевичі – Нове Сади”;

3.1.3 взаємодія з вищими органами влади України та Республіки Польща з метою отримання міжнародного статусу поїзда, що курсує по рейсу „Сянок-Хирів” та продовження його до м. Варшава через м. Перемишль.

ОП 3.2 Вхідження Старосамбірського району у**Транс'європейську транспортну мережу:**

3.2.1 вивчення можливості проходження відгалужень Європейської системи транспортних коридорів через Старосамбірський район;

3.2.2 підвищення якості дорожньої інфраструктури;

3.2.3 вивчення можливостей щодо розгляду вищими органами влади пропозиції залізничного сполучення європейською колією між м. Львів (Україна) та м. Відень (Австрія) через Старосамбірський район.

ОП 3.3. Створення вищих навчальних закладів**міжнародного типу на базі колишніх військових частин:**

3.3.1 ініціювання перемовин між керівництвом НАТО та МЗС України щодо відкриття на базі колишньої Хирівської військової частини навчально-тренувального комплексу для військовослужбовців;

ОП 3.4 Розширення та поглиблення транскордонної співпраці між органами влади та місцевого самоврядування, інституціями, підприємствами та неурядовими організаціями, спрямованої, в першу чергу, на спільну реалізацію інфраструктурних проєктів та програм:

3.4.1 Виконання угод про транскордонну співпрацю, укладених між Старосамбірським районом та адміністративно-територіальними одиницями Польщі (Бещадським та Перемишльським повітами);

3.4.2 сприяння створенню мереж співпраці між органами влади та місцевого самоврядування, інституціями, підприємствами та неурядовими організаціями в рамках Карпатського Єврорегіону;

3.4.3 підготовка і подання проєктів, в першу чергу

інвестиційних, в донорські організації та програми (як українські, так і закордонні).

2.3.4. Стратегічна ціль 4: Збереження автентичної культурної та історичної спадщини і довкілля як запорука розвитку туризму у районі

ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ:

ОП 4.1. Створення туристичного продукту:

4.1.1 проведення моніторингу потреб туристів;

4.1.2 стимулювання промоційних кампаній туристичного потенціалу Старосамбірського району;

4.1.3 створення туристичних стежок на території району та участь у створенні нових туристичних маршрутів та продовженні існуючих;

4.1.4 створення туристично-інформаційного центру, напрацювання бази даних наявних в районі туристичних продуктів і послуг.

ОП 4.2. Покращення стану навколишнього середовища району, забезпечення його екологічної стабільності, забезпечення підвищення екологічної свідомості мешканців району:

4.2.1. забезпечення безперебійної та надійної роботи всіх споруд, призначених для видобутку, виробництва, транспортування до споживачів питної води та водовідведення, належної експлуатації об'єктів централізованого водопостачання в сільських населених пунктах;

4.2.2. створення спеціальних організацій по експлуатації водозабірних та очисних споруд в сільській місцевості;

4.2.3. вирішення питання каналізування об'єктів в сільській місцевості;

4.2.4. забезпечення постійного контролю за станом і якістю води відкритих водойм;

4.2.5. поетапне впровадження роздільного збирання цінних компонентів ТПВ за місцем їх утворення;

4.2.6. створення сучасних умов сталого ведення лісового господарства та лісової переробки, ефективне та повторне використання лісових відходів та утилізація за місцем їх утворення.

ОП 4.3. Збереження автентичної культурної матеріальної та нематеріальної спадщини Старосамбірщини:

4.3.1 створення „родзинки” – напрацювання концепції та проведення унікального фестивалю (акцентуючи на особливостях району) з метою популяризації території;

4.3.2 збір, збереження та популяризація автентики району;

4.3.3 збереження матеріальної культурної спадщини і створення відповідного музею;

4.3.4 підготовка видань, в тому числі академічних, про культурну спадщину району;

4.3.5 збереження пам’яток матеріальної та нематеріальної культурної спадщини на цифрових носіях;

4.3.6 розробка внутрішньої та міжнародної промоційної кампанії культурної спадщини району.

ОП 4.4 Розвиток і промоція рекреаційного потенціалу Старосамбірського району:

4.4.1 створення рекреаційного бренду Старосамбірського району;

4.4.2 заохочення органів місцевого самоврядування та приватних інвесторів до розвитку сучасної рекреаційної бази в районі;

4.4.3 сприяння розвитку рекреаційного потенціалу шляхом розробки генеральних планів забудови у територіях,

сприятливих для розвитку рекреації;

4.4.4 стимулювання промоційних кампаній рекреаційного потенціалу району.

ЧАСТИНА 3. РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СТАРОСАМБІРСЬКОГО РАЙОНУ НА 2008 – 2017 РОКИ

3.1. Інструменти реалізації Стратегії

3.1.1 Фінансові інструменти

Реалізація стратегічних цілей та пріоритетних напрямів Стратегії сталого розвитку Старосамбірщини до 2017 року фінансується за рахунок бюджету та інших джерел відповідно до законодавства.

Для виконання (фінансування) стратегічних цілей Стратегії сталого розвитку Старосамбірщини до 2017 року основні виконавці – органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування розробляють відповідні цільові програми, проекти, заходи, укладають угоди щодо регіонального розвитку тощо, передбачають обсяги фінансування, які є підставою для врахування їх в бюджетах різних рівнів на відповідний фінансовий рік.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії сталого розвитку Старосамбірщини до 2017 року здійснюватиметься за рахунок коштів, передбачених для вирішення цього завдання в рішеннях про місцеві бюджети на відповідні роки, залучених коштів з бюджетів вищих рівнів (співфінансування) та інших джерел відповідно до законодавства.

Фінансування заходів з реалізації Стратегії сталого розвитку Старосамбірщина до 2017 року повинне здійснюватися в тому числі за рахунок коштів інвесторів, які залучаються для реалізації конкретних інвестиційних проектів та програм,

міжнародних фінансових організацій, інших джерел. Пріоритетним є формування фінансових джерел на основі публічно-приватного партнерства.

3.1.2. Планові інструменти – визначення конкретних проектів та стратегічних програм

Таблиця 3.1

Проекти та програми, передбачені до реалізації у Старосамбірському районі у 2008 - 2017 роках

№	Назва проекту	Бюджет проекту	Джерела фінансування	Термін виконання	Відповідальні за виконання
<i>Розбудова транспортної та прикордонної інфраструктури з метою підвищення рівня доступності (промоції) Старосамбірського району</i>					
1	Реконструкція автомобільної дороги „Старий Самбір – Смільниця” та „Самбір – Нижанковичі” та побудова об’їздів міст Старий Самбір, Хирів, Добромиль	480 млн. грн.	Державний бюджет	2015	Служба автомобільних доріг у Львівській області
2	Реконструкція автомобільної дороги „Стрілки – Мшанець” та побудова об’їзду с. Мшанець	77 млн. грн.	Державний бюджет	2010	Служба автомобільних доріг у Львівській області
3	Реконструкція дороги „Биличі – Трушевичі” і побудова під’їзду до державного кордону в с. Трушевичі	92 млн. грн.	Державний бюджет	2011	Служба автомобільних доріг у Львівській області
4	Реконструкція автомобільної дороги „Мшанець – Велика Лінина – Тершів”	83 млн. грн.	Державний бюджет	2015	Служба автомобільних доріг у Львівській області

5	Реконструкція автомобільної дороги „Стара Сіль – Скелівка – Болозів – Нове Місто – Биличі”	104 млн. грн.	Державний бюджет	2017	Служба автомобільних доріг у Львівській області
6	Реконструкція автомобільної дороги „Старий Самбір – Біличі – Терло – Смільниця”	104 млн. грн.	Державний бюджет	2010	Служба автомобільних доріг у Львівській області
7	Реконструкція автомобільної („курортної”) дороги „Трускавець – Східниця - Тур’є – Стрілки – Смеречка”	120 млн. грн.	Державний бюджет	2013	Служба автомобільних доріг у Львівській області
8	Будівництво дороги „Головецько – Піцарева”	45 млн. грн.	Державний бюджет	2016	Служба автомобільних доріг у Львівській області
9	Будівництво дороги „Спас – Тисовиця”	48 млн. грн.	Державний бюджет	2017	Служба автомобільних доріг у Львівській області
10	Будівництво дороги „Волошиново – Велика Лінина”	45 млн. грн.	Державний бюджет	2017	Служба автомобільних доріг у Львівській області
11	Будівництво дороги „Великосілля – Смільниця”	105 млн. грн.	Державний бюджет	2016	Служба автомобільних доріг у Львівській області
12	Будівництво дороги „Велика Сушиця – Стрільбичі”	65 млн. грн.	Державний бюджет	2017	Служба автомобільних доріг у Львівській області
13	Будівництво дороги „Мігово – Катина”	25 млн. грн.	Державний бюджет	2017	Служба автомобільних доріг у Львівській області

14	Будівництво дороги «Нижанковичі – Вілюничі – Дроздовичі»	35 млн. грн.	Державний бюджет	2017	Служба автомобільних доріг у Львівській області
15	Будівництво дороги «Нижанковичі – Пацьковичі – Міженець»	50 млн. грн.	Державний бюджет	2017	Служба автомобільних доріг у Львівській області
16	Будівництво дороги «Конів – Буково»	20 млн. грн.	Державний бюджет	2017	Служба автомобільних доріг у Львівській області
17	Будівництво дороги «Сусідовичі - Грибне»	32 млн. грн.	Державний бюджет	2017	Служба автомобільних доріг у Львівській області
18	Будівництво залізобетонного моста (довжина 50 метрів погонних) і автомобільної дороги Муроване – Городовичі (довжина – 2 км) вздовж туристичного маршруту „Шляхами бравого вояка Швейка”	15 млн. грн.	Державний бюджет	2017	Служба автомобільних доріг у Львівській області
19	Будівництво залізобетонного моста довжиною 50 метрів погонних та автомобільної дороги Смільниця – Старий Самбір – Заріччя	15 млн. грн.	Державний бюджет	2017	Служба автомобільних доріг у Львівській області
<i>Забезпечення розвитку сучасної телекомунікаційної інфраструктури з метою підвищення рівня якості телекомунікаційних послуг</i>					
20	Розбудова мережі комунальних ретрансляторів для забезпечення мешканців району високоякісним телефонним зв'язком, Інтернет - зв'язком, цифровим телебаченням та радіомовленням	25 млн. грн.	Державний, обласний районний, місцевий бюджети	2017	РДА
21	Покриття району мережами стільникового зв'язку	12 млн. грн.	Інвестиції власників	2017	РДА

<i>Модернізація та ефективне використання існуючих інженерних мереж та будівництво нових</i>					
22	Побудова водозаборів та водопроводів в усіх населених пунктах району	35 млн. грн.	Державний бюджет, місцеві бюджети, кошти грантів	2017	РДА
23	Побудова мережі підвідних газопроводів у населених пунктах району	40 млн. грн.	Державний бюджет, місцеві бюджети, кошти мешканців району	2017	РДА
24	Реконструкція ліній електропередач району	35 млн. грн.	Інвестиції власників, кошти мешканців району	2017	РДА
25	Реконструкція наявних у районі мостів, що перебувають в аварійному стані	30 млн. грн.	Державний бюджет	2017	РДА
<i>Покращення матеріально-технічної бази освітніх округів</i>					
26	Закупівля електронних підручників школам – освітнім округам	220 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів	2008 - 2009	Відділ освіти РДА
27	Забезпечення освітніх округів лабораторним обладнанням	1 млн. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів	2009 - 2011	Відділ освіти РДА
28	Закупівля мультимедійних проекторів у школи – освітні округи	300 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів	2009 - 2010	Відділ освіти РДА
29	Покращення матеріально-технічної бази в спортивних залах освітніх округів	1,5 млн. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів, кошти меценатів	2008 - 2017	Відділ освіти РДА

30	Поповнення бібліотечного фонду в освітніх округах	200 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів, кошти меценатів	2008 - 2017	Відділ освіти РДА
<i>Забезпечення рівного доступу учнів до отримання якісних освітніх послуг та самореалізації (шкільний автобус, Інтернет, бібліотечний фонд, школи естетичного виховання, спортивні школи, будинок школяра)</i>					
31	Напрацювання та реалізація програми „Шкільний автобус”	2 310 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів	2008 - 2017	Відділ освіти РДА
32	Забезпечення перспективних шкіл-сателітів освітніх округів навчально - комп'ютерними комплексами (НКК)	950 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів, кошти меценатів	2008 - 2013	Відділ освіти РДА
33	Закупівля шкільного спортивного інвентарю перспективним школам-сателітам освітніх округів	1 млн. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів, кошти меценатів	2008 - 2017	Відділ освіти РДА
34	Поповнення бібліотечного фонду у перспективних школах-сателітах освітніх округів	250 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів, кошти меценатів	2008 - 2017	Відділ освіти РДА
35	Створення дошкільних установ на місцях вивільнених приміщень шкіл-сателітів	2,5 млн. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів, кошти меценатів	2008 - 2017	Відділ освіти РДА
36	Проведення щорічного конкурсу мікропроектів для учнівського самоврядування, присвяченого Дню місцевого самоврядування	55 тис. грн	Кошти грантів, кошти меценатів	2008 - 2017	Відділ освіти РДА

<i>Створення умов для системного національно-патріотичного виховання молоді Старосамбірського району</i>					
37	Створення мереж дитячих виховних організацій, їх матеріальної бази в освітніх округах	1 100 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів, кошти меценатів	2009 - 2017	Відділ освіти РДА
38	Створення цілодобового табору відпочинку для дітей в с. Скелівка	350 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів, кошти меценатів	2009	Відділ освіти РДА
39	Створення круглодобового табору відпочинку для дітей в с. Нове Місто	900 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів, кошти меценатів	2010	Відділ освіти РДА
40	Створення круглодобового табору відпочинку для дітей в с. Великосілля	500 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів, кошти меценатів	2011	Відділ освіти РДА
41	Створення круглодобового табору відпочинку для дітей в с. Грозьово	900 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів, кошти меценатів	2012	Відділ освіти РДА
42	Створення районного центру дитячо-юнацької творчості та забезпечення його ефективного функціонування	1 700 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів, кошти меценатів	2010 - 2015	Відділ освіти РДА

43	Присвоєння звання кожній школі – освітньому округу району	20 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів, кошти меценатів	2009	Відділ освіти РДА
44	Присвоєння звання кожній із шкіл-сателітів освітніх округів району	50 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів, кошти меценатів	2010 – 2012	Відділ освіти РДА
45	Забезпечення розробки логотипів і прапорів навчально-виховних закладів району	500 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів, кошти меценатів	2008 - 2017	Відділ освіти РДА
<i>Розбудова мережі вищої освіти у Старосамбірському районі</i>					
46	Пристаювання освітніх програм Прикарпатського фінансово-економічного коледжу до потреб роботодавців району, введення нових спеціальностей	100 тис. грн.	Кошти підприємців, кошти грантів	2008 - 2017	Районна рада
47	Перепрофілювання наявних у районі вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації відповідно потреб роботодавців району	150 тис. грн..	Кошти підприємців, кошти грантів	2008 - 2017	Районна рада
48	Укладення кожним освітнім округом Угоди про співпрацю із вищими навчальними закладами	11 тис. грн	Місцеві бюджети	2008 - 2017	Відділ освіти РДА
<i>Забезпечення населення району якісними медичними послугами</i>					
49	Будівництво потужної районної центральної лікарні	35 млн. грн.	Державний бюджет, місцеві бюджети	2017	РДА
50	Забезпечення ефективного надання швидкої невідкладної допомоги мешканцям району	2 млн. грн.	Місцеві бюджети, державний бюджет	2012	РДА

51	Створення спільного українсько-польського пункту надання швидкої невідкладної медичної допомоги на території МАПП „Смільниця – Кросценко”	3 млн. грн.	Кошти гранів, місцеві бюджети, закордонні бюджети	2012	РДА
<i>Створення мережі недержавних соціальних служб</i>					
52	Запровадження Єдиного державного автоматизованого реєстру пільговиків у Старосамбірському районі	500 тис. грн.	Місцеві бюджети	2008	Управління соціального захисту населення РДА
53	Забезпечення безперешкодного доступу до місць загального користування особам з обмеженими можливостями	1 млн. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2010	Управління соціального захисту населення РДА
54	Створення куштових відділень „Соціальної допомоги вдома”	100 тис. грн.	Місцеві бюджети	2011	Управління соціального захисту населення РДА
55	Створення на базі соціальних працівників місцевих рад 3 окружних відділень територіального центру	100 тис. грн.	Місцеві бюджети	2010	Управління соціального захисту населення РДА
<i>Забезпечення надання ефективної соціальної допомоги потребуючим верствам населення району</i>					
56	Перепрофілювання дільничної лікарні у с. Мшанець у заклад соціальної опіки населення	300 тис. грн.	Місцеві бюджети	2010	Управління соціального захисту населення РДА
57	Надання щорічної матеріальної допомоги до пенсії у сумі 600 грн воїнам УПА	4,5 млн. грн.	Місцеві бюджети	2008 - 2017	Управління соціального захисту населення РДА
<i>Підвищення якості людського капіталу Старосамбірщини</i>					

58	Створення на базі існуючих в районі неурядових організацій кадрової агенції, яка б здійснювала свою діяльність на території гірських районів Львівської області	300 тис. грн.	Місцеві бюджети кошти грантів	2009	Районна рада
59	Створення механізму залучення коштів трудових мігрантів у господарку району з метою створення нових робочих місць	500 тис. грн.	Місцеві бюджети кошти грантів, кошти мешканців району	2010	Районна рада
60	Контрактування студентів (розроблення механізму припинення відтоку висококваліфікованих кадрів з району шляхом оплати підприємствами навчання студентів у ВНЗ)	200 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти підприємців	2010	Районна рада
<i>Сприяння формуванню привабливого інвестиційного середовища</i>					
61	Створення системи збору, систематизації та надання інформації про ділові інвестиційні можливості району та наявні земельні ділянки, підприємства, нерухоме майно, природні і трудові ресурси, умови інвестування тощо	100 тис. грн.	Місцеві бюджети	2010	РДА
62	Розвиток діалогу між контролюючими органами і підприємцями (офіс, служба підтримки)	50 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2009	РДА
63	Створення системи постійного надання інформації про економічні можливості району у мережі ІНТЕРНЕТ	30 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2008	РДА

64	Забезпечення участі району у економічних виставках і форумах	100 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2008 - 2017	РДА
65	Розробка і реалізація програми „Старосамбірщина – земля, сприятлива для інвестицій”	200 тис. грн.	Місцеві бюджети	2010	РДА
66	Спрощення системи дозвільних (погоджувальних) процедур при реєстрації та діяльності суб'єктів господарювання	50 тис. грн.	Місцеві бюджети	2008	РДА
67	Створення на базі існуючих в районі неурядових організацій бізнес-інкубатора, який би здійснював свою діяльність на території гірських районів Львівської області	400 тис. грн.	Кошти грантів	2011	РДА
68	Створення інформаційної бази даних про наявні в районі ресурси (природні, об'єкти майна)	100 тис. грн.	Місцеві бюджети	2010	РДА
69	Розробка Схеми просторового розвитку Старосамбірського району з визначенням економічних зон району відповідно наявних ресурсів і природно-географічних умов	500 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2017	РДА
<i>Ефективне та раціональне загосподарювання простору району</i>					
70	Створення системи розміщення продуктивних сил на території району відповідно до Схеми просторового розвитку Старосамбірського району	100 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2013	Районна рада, РДА
71	Напрацювання системи співучасті громади району в одержанні частки прибутків від видобутку корисних копалин, нафти і газу на території району	200 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2010	Районна рада, РДА

72	Створення мисливських господарств у селах Великосілля, Тур'є, Топільниця, Ясениця-Замкова	15 млн. грн.	Інвестиції власників	2010	Районна рада
<i>Розробка генеральних планів забудови інвестиційно-привабливих територій</i>					
73	Створення планувальної спілки та планувального бюро з метою розробки планів забудови населених пунктів гірських районів Львівщини	500 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2009	Районна рада, ДОРад Асоціація гірських районів Львівщини „Бойківські Бескиди”
74	Розробка генерального плану забудови с. Смеречка	500 тис. грн.	Місцеві бюджети, інвестиції власників, концесійні кошти	2009	РДА
75	Розробка генерального плану забудови с. Лаврів	300 тис. грн.	Місцеві бюджети, інвестиції власників, концесійні кошти	2010	РДА
76	Розробка генерального плану забудови с. Биличі	500 тис. грн.	Місцеві бюджети, інвестиції власників, концесійні кошти	2010	РДА
77	Розробка генерального плану забудови с. Ясениця – Замкова	400 тис. грн.	Місцеві бюджети, інвестиції власників, концесійні кошти	2009	РДА
78	Розробка генерального плану забудови місцевості Саліна	300 тис. грн.	Місцеві бюджети, інвестиції власників, концесійні кошти	2009	РДА

79	Розробка генерального плану забудови с. Недільна	300 тис. грн.	Місцеві бюджети, інвестиції власників, концесійні кошти	2010	РДА
80	Розробка генерального плану забудови місцевості Левурда	300 тис. грн.	Місцеві бюджети, інвестиції власників, концесійні кошти	2011	РДА
81	Розробка генерального плану забудови території гравійного кар'єру	400 тис. грн.	Місцеві бюджети, інвестиції власників, концесійні кошти	2012	РДА
<i>Удосконалення механізму сплати місцевих податків і зборів та збільшення надходжень до місцевих бюджетів</i>					
82	Проведення навчань місцевих голів і депутатів з питань формування бюджетів	100 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2009	РДА
83	Запровадження програмно-цільового методу формування бюджетів місцевих рад	1 млн. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2009	РДА
<i>Узгодження діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо пріоритетних питань розвитку району</i>					
84	Запровадження системи моніторингу залучення внесків інвесторів у розбудову соціальної інфраструктури населених пунктів	200 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти мешканців району	2010	РДА
85	Створення Ради моніторингу виконання Стратегії сталого розвитку Старосамбірського району на 2008-2017 роки з представників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, неурядових організації, підприємців	20 тис. грн.	Місцеві бюджети	2008	Районна рада, РДА

86	Розробка програм створення і розвитку місцевих гарантійних фондів та фондів взаємодопомоги, а також добровільних об'єднань суб'єктів господарювання (асоціацій, корпорацій та ін.)	200 тис. грн.	Кошти грантів	2010	РДА
<i>Створення інформаційної бази даних енергетичного потенціалу району (гідро-, вітро-, біоенергетичних тощо)</i>					
87	Створення бази даних наявних у районі гідроенергетичних ресурсів	200 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2010	РДА
88	Створення бази даних наявних у районі вітроенергетичних ресурсів	300 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2010	РДА
89	Створення бази даних наявних у районі біоенергетичних ресурсів	250 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2010	РДА
<i>Ефективне та економне використання існуючих джерел енергії</i>					
90	Формування районного паливного ринку матеріалів з біомаси	300 тис. грн.	Інвестиції власників	2009	РДА
91	Переведення соціальних закладів (установ освіти, культури, охорони здоров'я) на альтернативні джерела енергопостачання	15 млн. грн.	Місцеві бюджети, інвестиції власників, кошти грантів	2008 – 2017	РДА
92	Побудова вітрової електростанції у м. Старий Самбір	8 млн. грн.	Інвестиції власників	2014	РДА
93	Використання водного потенціалу району для вироблення енергетичних ресурсів	5 млн. грн.	Інвестиції власників	2017	РДА

94	Розробка і реалізація програм сталого енергозабезпечення населених пунктів району з врахуванням комплексу наявного енергетичного потенціалу	3 млн. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2014	РДА
95	Створення організації з питань енергозбереження та енергобезпеки району	300 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2009	РДА
<i>Загосподарювання сервісних зон існуючих та планованих пунктів пропуску через державний кордон</i>					
96	Розробка генерального плану забудови МАПП „Смільниця”	500 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти замовників	2009	РДА
97	Розробка генерального плану забудови планованого МАПП „Нижанковичі”	700 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти замовників	2009	РДА
98	Розробка генерального плану забудови планованого МАПП „Мшанець”	400 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти замовників	2009	РДА
99	Розробка генерального плану забудови планованого МАПП „Трушевичі”	200 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти замовників	2009	РДА
100	Створення підприємства з функціонування та обслуговування сервісних зон з дольовою участю районної ради із залученням ресурсів трудових мігрантів	300 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти замовників	2009	РДА
101	Створення точкових сервісних зон на перетині автомобільних шляхів у районі	1 500 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти замовників	2010	РДА
<i>Взаємодія з вищими органами влади України та Республіки Польща щодо прискорення процесу будівництва пунктів пропуску через державний кордон „Нижанковичі–Мальховіце” та „Мшанець –Бистре” та „Трушевичі – Нове Сади”</i>					

102	Проведення круглого столу із вищими органами влади України та Республіки Польща за участю зацікавлених сторін з питання прискорення процесу будівництва пункту пропуску через державний кордон „Нижанковичі – Мальховіце”	20 тис. грн.	Залучені кошти	2008	Районна рада
103	Проведення круглого столу із вищими органами влади України та Республіки Польща за участю зацікавлених сторін з питання прискорення процесу будівництва пункту пропуску через державний кордон „Мшанець – Бистре”	20 тис. грн.	Залучені кошти	2008	Районна рада
104	Проведення круглого столу із вищими органами влади України та Республіки Польща за участю зацікавлених сторін з питання ініціювання процесу будівництва пункту пропуску через державний кордон „Трушевичі – Нове Сади”	35 тис. грн.	Залучені кошти	2009	Районна рада
<i>Взаємодія з вищими органами влади України та Республіки Польща з метою отримання міжнародного статусу поїзда, що курсує по рейсу „Сянок– Хирів” та продовження його до м. Варшава через м. Перемишль</i>					
105	Вивчення можливості отримання міжнародного статусу поїзда, що курсує по рейсу „Сянок – Хирів” та продовження його до м. Варшава через м. Перемишль шляхом проведення круглих столів	35 тис. грн.	Залучені кошти	2009	Районна рада
<i>Вивчення можливості проходження відгалужень Європейської системи транспортних коридорів через Старосамбірський район</i>					

106	Проведення спільних українсько-польських конференцій за участю зацікавлених сторін з метою вивчення можливості проходження відгалужень Європейської системи транспортних коридорів через Старосамбірський район	35 тис. грн.	Залучені кошти	2009	Районна рада
<i>Підвищення якості дорожньої інфраструктури</i>					
107	Видавництво путівника „Дороги Старосамбірщини”	15 тис. грн.	Кошти грантів	2009	Районна рада
108	Створення комунального підприємства „Райшляхбуд”	3 млн. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти, інвестиції власників	2010	Районна рада
109	Створення системи маркування і ознакування автомобільних шляхів Старосамбірського району	500 тис. грн.	Кошти грантів, інвестиції власників	2010	РДА
<i>Вивчення можливостей щодо розгляду вищими органами влади пропозиції залізничного сполучення європейською колією між м. Львів (Україна) та м. Відень (Австрія) через Старосамбірський район</i>					
110	Проведення круглого столу за участю українських та польських експертів з метою вивчення можливостей залізничного сполучення європейською колією між м. Львів (Україна) та м. Відень (Австрія) через Старосамбірський район	25 тис. грн.	Кошти грантів	2009	Районна рада
<i>Ініціювання перемовин між керівництвом НАТО та МЗС України щодо відкриття на базі колишньої Хирівської військової частини навчально-тренувального комплексу для військовослужбовців</i>					

111	Проведення конференції за участю представників НАТО та МЗС України щодо відкриття на базі колишньої Хирівської військової частини навчально-тренувального комплексу для військовослужбовців	50 тис. грн.	Залучені кошти	2010	Районна рада
<i>Виконання угод про транскордонну співпрацю, укладених між Старосамбірським районом та адміністративно-територіальними одиницями Польщі (Бецадським та Перемишльським повітами);</i>					
112	Щорічне підписання та реалізація Виконавчого протоколу до Угоди про транскордонне співробітництво між Старосамбірським та Турківським районами Львівської області (Україна) та Бецадським повітом Підкарпатського воєводства (Республіка Польща)	50 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів	2008 - 2017	Районна рада, РДА
113	Щорічне підписання та реалізація Виконавчого протоколу до Угоди про транскордонну співпрацю між Старосамбірським районом Львівської області (Україна) та Перемишльським повітом Підкарпатського воєводства (Республіка Польща)	50 тис. грн	Місцеві бюджети, кошти грантів	2008 - 2017	Районна рада, РДА
<i>Сприяння створенню мереж співпраці між органами влади та місцевого самоврядування, інституціями, підприємствами та неурядовими організаціями в рамках Карпатського Євро регіону</i>					
114	Участь у напрацюванні Спільної стратегії розвитку української та польської сторін Карпатського Євро регіону	40 тис. грн.	Кошти грантів	2008	Районна рада
115	Участь у написанні галузевих стратегій, що стосуються окремих напрямків співпраці	150 тис. грн.	Кошти грантів	2010	Районна рада

116	Участь у напрацюванні, реалізації та промоції спільних транскордонних та міжрегіональних програм та проектів	100 тис. грн.	Кошти грантів	2009	Районна рада
<i>Підготовка і подання проектів, в першу чергу інвестиційних, в донорські організації та програми (як українські, так і закордонні)</i>					
117	Щорічна участь районної ради та місцевих рад у Конкурсі сприяння розвитку органів місцевого самоврядування (написання інфраструктурних проектів)	2 млн. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2008 - 2017	Районна рада, місцеві ради
118	Щорічна участь районної ради та місцевих рад, неурядових організацій у конкурсах в рамках Інструменту добросусідства Україна – Польща – Білорусь 2007 – 2013 (написання інфраструктурних проектів)	7 млн. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2008 - 2017	Районна рада, місцеві ради
119	Щорічна участь районної ради та місцевих рад, неурядових організацій у конкурсах донорських організацій з метою отримання грантів на дофінансування інфраструктурних та соціальних проектів	2 млн. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2008 - 2017	Районна рада, місцеві ради
<i>Проведення моніторингу потреб туристів</i>					
120	Проведення зондажного дослідження потреб туристів з метою формування районного ринку туристичних послуг	200 тис. грн.	Кошти грантів, місцеві бюджети, залучені кошти	2011	РДА

Стимулювання промоційних кампаній туристичного потенціалу Старосамбірського району					
121	Організація та щорічне проведення сплаву туристів по р. Дністер	700 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2010 - 2017	РДА
122	Щорічне проведення фестивалю „Швейкіада”, видавництво промоційних матеріалів з цього питання	800 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2008 - 2017	Районна рада, РДА
123	Проведення щорічних туристичних змагань у Левурді	500 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2008 - 2017	РДА
124	Проведення раз у чотири роки фестивалю в с. Лаврів у рамках проведення Всесвітніх бойківських фестин	400 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2008 - 2017	РДА
125	Видавництво туристичних пугівників	100 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2008 - 2017	РДА
Створення туристичних стежок на території району та участь у створенні нових туристичних маршрутів та продовженні існуючих					
126	Створення середніми загальноосвітніми школами району спільно із лісництвами ДЛМГ та ЛМГ „Галсіліс” туристичної екологічної стежки „Від Харівського до З’явління” у с. Міженець	50 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2008	Районна рада, відділ освіти РДА, ДЛМГ, ЛМГ „Галсіліс”

127	Створення середніми загальноосвітніми школами району спільно із лісництвами ДЛМГ та ЛМГ „Галсілля” туристичної краєзнавчої стежки „Острогірка” у с. Стрільбичі	45 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2009	Районна рада, відділ освіти РДА, ДЛМГ, ЛМГ „Галсілля”
128	Створення середніми загальноосвітніми школами району спільно із лісництвами ДЛМГ та ЛМГ „Галсілля” туристично-краєзнавчої стежки у селах Стрільки, Топільниця, Недільна	80 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2009	Районна рада, відділ освіти РДА, ДЛМГ, ЛМГ „Галсілля”
129	Створення середніми загальноосвітніми школами району спільно із лісництвами ДЛМГ та ЛМГ „Галсілля” туристичної історико-етнографічної стежки „Шляхами творчості Володимира Шагали” у смт. Нижанковичі	30 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2008	Районна рада, відділ освіти РДА, ДЛМГ, ЛМГ „Галсілля”
130	Створення середніми загальноосвітніми школами району спільно із лісництвами ДЛМГ та ЛМГ „Галсілля” туристичної історично-природничої стежки „Стежки древнього міста” у м. Старий Самбір	30 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2009	Районна рада, відділ освіти РДА, ДЛМГ, ЛМГ „Галсілля”
131	Створення середніми загальноосвітніми школами району спільно із лісництвами ДЛМГ та ЛМГ „Галсілля” туристичної історично-природничої стежки „Відгомін смерек” у с. Терло	25 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2008	Районна рада, відділ освіти РДА, ДЛМГ, ЛМГ „Галсілля”

132	Створення середніми загальноосвітніми школами району спільно із лісництвами ДЛМГ та ЛМГ „Галсілля” туристичної стежки у м. Хирів	40 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2009	Районна рада, відділ освіти РДА, ДЛМГ, ЛМГ „Галсілля”
133	Створення середніми загальноосвітніми школами району спільно із лісництвами ДЛМГ та ЛМГ „Галсілля” туристичної стежки „По сакральних об'єктах Хирова” у м. Хирів	20 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2009	Районна рада, відділ освіти РДА, ДЛМГ, ЛМГ „Галсілля”
134	Створення середніми загальноосвітніми школами району спільно із лісництвами ДЛМГ та ЛМГ „Галсілля” туристичної стежки „Збережи це у пам'яті” у с. Велика Лінина	15 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2008	Районна рада, відділ освіти РДА, ДЛМГ, ЛМГ „Галсілля”
135	Створення середніми загальноосвітніми школами району спільно із лісництвами ДЛМГ та ЛМГ „Галсілля” туристичної екологічної стежки у с. Нове Місто	25 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2009	Районна рада, відділ освіти РДА, ДЛМГ, ЛМГ „Галсілля”
136	Створення середніми загальноосвітніми школами району спільно із лісництвами ДЛМГ та ЛМГ „Галсілля” туристичної стежки-легенди „Мохначка” у с. Лютовиська	18 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2009	Районна рада, відділ освіти РДА, ДЛМГ, ЛМГ „Галсілля”
137	Створення середніми загальноосвітніми школами району спільно із лісництвами ДЛМГ та ЛМГ „Галсілля” туристичної стежки „Замок Гербургів” у м. Доброміль	27 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2008	Районна рада, відділ освіти РДА, ДЛМГ, ЛМГ „Галсілля”

138	Створення середніми загальноосвітніми школами району спільно із лісництвами ДЛМГ та ЛМГ „Галсіліс” туристичної стежки „Саліна” у м. Добромилів	50 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2009	Районна рада, відділ освіти РДА, ДЛМГ, ЛМГ „Галсіліс”
139	Створення середніми загальноосвітніми школами району спільно із лісництвами ДЛМГ та ЛМГ „Галсіліс” туристичної стежки „Спогади про Шептицького” у м. Добромилів	30 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів, залучені кошти	2008	Районна рада, відділ освіти РДА, ДЛМГ, ЛМГ „Галсіліс”
<i>Створення туристично-інформаційного центру, напрацювання бази даних наявних в районі туристичних продуктів і послуг</i>					
140	Створення туристично-інформаційного центру у м. Старий Самбір	200 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2009	Районна рада, РДА, міська рада
141	Створення туристично-інформаційного пункту на території сервісної зони МАПП „Смільниця”	150 тис. грн.	Кошти грантів	2010	Районна рада, РДА
142	Напрацювання створеним туристично-інформаційним центром бази даних наявних в районі туристичних продуктів і послуг	150 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти грантів	2009	Районна рада, РДА
<i>Забезпечення безперебійної та надійної роботи всіх споруд, призначених для видобутку, виробництва, транспортування до споживачів питної води та водовідведення</i>					
143	Передбачення дольової участі замовників у розвиток мереж водопостачання	5 тис. грн.	Місцеві бюджети	2008	РДА
144	Забезпечення документального оформлення, облаштування зон санітарної охорони джерел водопостачання та водопроводів господарсько-питного водопостачання	500 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти фондів	2014	РДА

145	Закупівля керамічних дозуючих патронів для проведення постійного хлорування води в громадських криницях	150 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти фондів	2009	РДА
146	Капітальний ремонт та встановлення сучасних споруд для очищення господарсько-побутових та промислових стічних вод в м. Старий Самбір	3 млн. грн.	Державний бюджет, місцеві бюджети, кошти фондів	2014	РДА
147	Введення в експлуатацію очисних споруд м. Хирів, будівництво очисних споруд в м. Добромиль	5 млн. грн.	Державний бюджет, місцеві бюджети, кошти фондів	2015	РДА
<i>Створення спеціальних організацій по експлуатації водозабірних та очисних споруд, каналізування об'єктів в сільській місцевості</i>					
148	Створення 5-ти окружних комунальних підприємств з метою вирішення питань каналізування об'єктів в сільській місцевості.	1 млн. грн.	Місцеві бюджети, кошти фондів, кошти грантів	2012	РДА, районна рада
149	Забезпечення належного контролю за місцевими очисними спорудами малої каналізації у сільських населених пунктах, на окремо розташованих об'єктах	1 млн. грн.	Місцеві бюджети, кошти фондів, кошти грантів	2014	РДА, районна рада
<i>Забезпечення постійного контролю за станом організації та здійснення санітарної очистки населених пунктів та підтримка території в належному санітарному стані</i>					
150	Здійснення контролю за виконанням плану виробничо-лабораторного контролю стічної води на всіх етапах очистки, знезараження та дотримання протиепідемічного режиму на очисних станціях	100 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти фондів	2008 – 2017	РДА, санітаційна станція

151	Закупівля мобільної лабораторії для відбирання проб з метою контролю за санітарним станом і якістю води відкритих водойм	500 тис. грн.	Місцеві бюджети, кошти фондів, кошти грантів	2001	РДА, санепідстанція
<i>Поетапне впровадження роздільного збирання цінних компонентів ТПВ за місцем їх утворення</i>					
152	Рекультивация, реконструкція та санація діючих звалищ	500 тис. грн.	Державний бюджет, місцеві бюджети, кошти фондів, кошти грантів	2008	РДА, місцеві ради
153	Будівництво 5-ти нових окружних полігонів для зберігання ТПВ, які відповідатимуть екологічним вимогам	2 млн. грн.	Державний бюджет, місцеві бюджети, кошти фондів, кошти грантів	2009	РДА, місцеві ради
154	Створення окремих ділянок (при полігонах ТПВ) для компостування органічної частини ТПВ	5 млн. грн.	Державний бюджет, місцеві бюджети, кошти фондів, кошти грантів	2010	РДА, місцеві ради
155	Створення системи централізованої санітарної очистки сільських населених пунктів району	3 млн. грн.	Державний бюджет, місцеві бюджети, кошти фондів, кошти грантів	2010	РДА
<i>Створення сучасних умов сталого ведення лісового господарства та лісової переробки, ефективне та повторне використання лісових відходів та утилізація за місцем їх утворення</i>					

156	Збільшення обсягів відтворення лісів шляхом природного поновлення та методом створення наметових культур	500 тис. грн.	Державний бюджет, інвестиції власників, кошти замовників, концесійні кошти	2008 – 2017	ДЛМГ, ЛМГ „Галсіліс”
157	Розширення відтворення, поліпшення природного складу і якості лісів, підвищення їх продуктивності	700 тис. грн.	Державний бюджет, інвестиції власників, кошти замовників, концесійні кошти	2012	ДЛМГ, ЛМГ „Галсіліс”
158	Проведення механізації трудомістких робіт на лісозаготівельних та лісогосподарських заходах	2 900 тис. грн.	Державний бюджет, інвестиції власників, кошти замовників, концесійні кошти	2015	ДЛМГ, ЛМГ „Галсіліс”
159	Створення мережі 7-ми окружних полігонів для розміщення відходів лісозаготівлі та лісовиробництва з метою їх безвідходної переробки та утилізації	1 300 тис. грн.	Державний бюджет, інвестиції власників, кошти замовників, концесійні кошти	2009	РДА
<i>Створення „родзинки” в районі – напрацювання концепції та проведення унікального фестивалю (акцентуючи на особливостях регіону) з метою популяризації територій</i>					
160	Щорічне проведення акції „Отчий ліс”, формування концепції проведення в рамках „Отчого лісу” щорічного фестивалю	5 млн. грн.	Залучені кошти, місцеві бюджети, кошти грантів	2008 - 2017	Районна рада
161	Підтримка інших фестивалів, що проводитимуться на території району	1 млн. грн.	Залучені кошти	2008 - 2017	РДА, районна рада
<i>Збір, збереження та популяризація автентики району</i>					

162	Підтримка польових досліджень автентики району	250 тис. грн.	Залучені кошти	2008 - 2017	Районна рада
<i>Збереження матеріальної культурної спадщини і створення відповідного музею</i>					
163	Створення краєзнавчого музею в м. Старий Самбір	1 млн. грн.	Місцеві бюджети, залучені кошти	2015	Районна рада, міська рада
164	Створення музеїв у місцях, пов'язаних із проживанням відомих осіб	3 млн. грн.	Місцеві бюджети, залучені кошти	2008 - 2017	Районна рада, місцеві ради, відділ культури РДА
<i>Видання, в тому числі академічні, про культурну спадщину району</i>					
165	Фінансування видання альманаху „Старосамбірщина”	45 тис. грн.	Місцеві бюджети, залучені кошти	2008	Районна рада, відділ культури РДА
166	Видання альбому „Ікони Старосамбірщини”	250 тис. грн.	Місцеві бюджети, залучені кошти	2009	Районна рада, відділ культури РДА
<i>Збереження пам'яток матеріальної та нематеріальної культурної спадщини на цифрових носіях</i>					
167	Створення електронного каталогу пам'яток матеріальної та нематеріальної культурної спадщини району	500 тис. грн.	Місцеві бюджети, залучені кошти	2012	Районна рада, відділ культури РДА
<i>Внутрішня та міжнародна промоційна кампанія культурної спадщини району</i>					
168	Щорічне видання календарів з метою промоції культури району	90 тис. грн.	Залучені кошти	2008 - 2017	Районна рада
169	Створення Інтернет-сторінки „Культура Старосамбірщини”	10 тис. грн.	Залучені кошти	2008	РДА
170	Участь у міжнародних культурних фестивалях	25 тис. грн.	Залучені кошти	2008 - 2017	Районна рада, відділ культури РДА

<i>Створення рекреаційного бренду Старосамбірського району</i>					
171	Проведення конкурсу на створення рекреаційного бренду Старосамбірського району	100 тис. грн.	Місцеві бюджети, залучені кошти	2009	РДА
<i>Заохочення органів місцевого самоврядування та приватних інвесторів до розвитку сучасної рекреаційної бази в районі</i>					
172	Створення Єдиного дозвільного офісу для започаткування рекреаційної та туристичної діяльності	150 тис. грн.	Місцеві бюджети	2009	РДА
173	Запровадження штатної одиниці – спеціаліста з питань розвитку рекреації у районі	50 тис. грн.	Місцеві бюджети	2009	РДА, районна рада
<i>Сприяння розвитку рекреаційного потенціалу шляхом розробки генеральних планів забудови у територіях, сприятливих для розвитку рекреації</i>					
174	Розробка генерального плану забудови Ріп'янської сільської ради	1 300 тис. грн.	Місцеві бюджети, залучені кошти	2009	РДА
175	Розробка генерального плану забудови Топільницької сільської ради	1 млн. грн.	Місцеві бюджети, залучені кошти	2009	РДА
176	Розробка генерального плану забудови Ясенице-Замківської сільської ради	800 тис. грн.	Місцеві бюджети, залучені кошти	2009	РДА
177	Розробка генерального плану забудови Тур'ївської сільської ради	550 тис. грн.	Місцеві бюджети, залучені кошти	2009	РДА
178	Розробка генерального плану забудови Прозівської сільської ради	600 тис. грн.	Місцеві бюджети, залучені кошти	2009	РДА
179	Розробка генерального плану забудови Головецької сільської ради	1 млн. грн.	Місцеві бюджети, залучені кошти	2009	РДА

180	Розробка генерального плану забудови Великосільської сільської ради	900 тис. грн.	Місцеві бюджети, залучені кошти	2009	РДА
181	Розробка генерального плану забудови Терлівської сільської ради	1 500 тис. грн.	Місцеві бюджети, залучені кошти	2009	РДА
182	Розробка генерального плану забудови Волошинівської сільської ради	800 тис. грн.	Місцеві бюджети, залучені кошти	2009	РДА
<i>Стимулювання промоційних кампаній рекреаційного потенціалу району</i>					
183	Розміщення інформації в мережі ІНТЕРНЕТ щодо рекреаційних можливостей району	20 тис. грн.	Місцеві бюджети, залучені кошти	2008 - 2017	РДА

3.2. Зв'язок Стратегії сталого розвитку Старосамбірського району на 2008 – 2017 із стратегічними національними та регіональними документами.

Україна вступила у XXI століття державою, що динамічно розвивається і прагне більш активно включитися у світові суспільно-економічні процеси, інтегруватися в європейське співтовариство. Така спрямованість розвитку потребує нових підходів до використання економічного, людського та природно-ресурсного потенціалу регіонів, що забезпечить досягнення якісно нового рівня ефективності і конкурентоспроможності економіки та життя населення.

Маючи значний економічний та інтелектуальний потенціал, Україна в цілому, як і регіони, за інтегрованою оцінкою ефективності економіки, рівнем життя та екологічної безпеки, конкурентоспроможності суб'єктів господарювання

поки що значно поступається країнам Західної і Центральної Європи. За цих обставин державна регіональна політика повинна бути спрямована на створення умов підвищення конкурентоздатності регіонів як основи динамічного розвитку та зменшення значних диспропорцій між ними у продуктивності, зайнятості та стандартам життя.

Поряд з тим, основними пріоритетними напрямками розвитку Львівської області, які прописані в додатку до Державної стратегії розвитку України виступають: прикордонне співробітництво, розвиток транспортної мережі, логістика, розбудова інфраструктури перетину кордону, реструктуризація вугільної, гірничо-видобувної й хімічної промисловості, розвиток агропромислового комплексу, легкої, меблевої промисловості, розвиток рекреаційно-курортного комплексу, науково-освітня сфера, протипаводковий захист.

Варто зазначити, що поруч із напрацюванням Державної стратегії розвитку, регіональних стратегій розвитку (Львівська область), кожна адміністративно-територіальна одиниця також повинна розробити свою внутрішню стратегію розвитку, яка витримувала б та враховувала всі індикатори розвитку, в т.ч. природнокліматичні, соціальні, економічні, політичні показники. Тут є доречним девіз: «мислити глобально – діяти локально». Розробка кожної регіональної Стратегії повинна дотримуватись певних принципів: принцип програмування, принцип концентрації, принцип синхронізації дій („принцип синергії”), принцип поляризованого розвитку, принцип додатковості, принцип субсидіарності, принцип збалансованого розвитку, принцип партнерства, принцип єдності, а відтак бути співзвучною та гармонійно доповнювати, виправдовувати основні пріоритетні напрямки розвитку держави в цілому,

та конкретного регіону зокрема, щоб її цілі та завдання були чіткими, досяжними та результативними.

На нашу думку, варто провести порівняльний аналіз Стратегії сталого розвитку Старосамбірського району із Державною стратегією розвитку до 2015 р., Стратегією розвитку Львівщини до 2015 р., та Інструментом партнерства та добросусідства Польща-Білорусь-Україна 2007-2013 рр., Стратегією сталого розвитку Карпат, Концепцією стратегії сталого розвитку України.

При розробці Стратегії сталого розвитку Старосамбірського району брались до уваги та аналізувались зазначені документи, тому відповідно концептуальна частина Стратегії відповідає вимогам сталого розвитку.

Тепер спробуємо проаналізувати місію, стратегічні та операційні цілі Стратегії сталого розвитку Старосамбірського району та порівняти їх із Державною стратегією розвитку та Стратегією розвитку Львівщини.

Отже, місію Державної стратегії сталого розвитку можна сформулювати так: „СИЛЬНІ РЕГІОНИ – БАГАТА КРАЇНА – ЩАСЛИВА ЛЮДИНА,” стратегії Львівщини – підвищення якості життя мешканців Львівщини, створення умов для їхньої самореалізації та розвитку. Місія нашої стратегії – підвищення рівня життя мешканців Старосамбірщини як результат зростання конкурентоспроможності району.

Як бачимо, в трьох визначеннях чільне місце посідає людина, її добробут, духовний розвиток та можливість самореалізації.

Першочерговими і необхідними стратегічними цілями державної стратегії розвитку є:

1. Підвищення конкурентоспроможності регіонів та зміцнення їх ресурсного потенціалу;
2. Розвиток людських ресурсів;
3. Розвиток міжрегіональної співпраці;
4. Створення інституційних умов регіонального розвитку.

А зараз наведемо основні стратегічні цілі стратегії розвитку Львівщини:

1. Львівська область – регіон сталого економічного та підприємницького розвитку;
2. Львівська область – ворота України до Європейського Союзу;
3. Львівська область – регіон високоосвічених людей, інноваційного потенціалу та технологічно розвинутих підприємств;
4. Львівщина – регіон чистого і привабливого навколишнього середовища, культури, туризму і рекреації.

Нижче подамо головні стратегічні цілі Стратегії розвитку Старосамбірського району:

- I. Створення сприятливих умов для розвитку місцевої економіки.
- II. Старосамбірський район – ворота Європи в Україну.
- III. Створення умов для всебічного гармонійного розвитку мешканців Старосамбірщини.
- IV. Збереження автентичної культурної, історичної та екологічної спадщини як передумова розвитку туризму у районі.

Із порівняння видно, що стратегічні цілі Стратегії Старосамбірського району та стратегії розвитку Львівщини переплітаються, це й не дивно, оскільки як і Львівська область в цілому, так і Старосамбірський район зокрема, вважаються

прикордонними зонами, в обох суб'єктів є досить високий потенціал для розвитку економіки, в тому числі туристичної сфери та самореалізації людини у суспільстві як особистості. І звичайно, ж природнокліматичні умови та геополітичне становище, без сумніву, є одним із найвигідніших та найбільш інвестиційно привабливих.

Що ж до порівняння цієї Стратегії із Державною стратегією, звичайно ж є деякі розбіжності, але все-таки основна ідея дотримується, а саме: також відводиться акцент на людський капітал, в обох випадках йдеться про підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів, посилення рівня міжрегіональної співпраці.

Якщо ж спробувати аналізувати більш конкретні операційні цілі зазначених стратегій, то вони тісно переплітаються, мається на увазі, що у всіх присутня основна ідея. Звичайно ж, є різниця у формулюванні, у терміновості досягнення тієї чи іншої цілі, її бюджеті та способах реалізації.

Варто також провести порівняльний аналіз із Інструментом партнерства та добросусідства Польща-Білорусь-Україна, адже це є одні з основних стратегічних партнерів нашої держави та регіону, зокрема, і це в свою чергу дає можливість фінансування певних проектів з бюджету Європейського Союзу. Отже, основними пріоритетними напрямками цього інструменту на 2007 - 2013 роки є:

- Підвищення конкурентоспроможності прикордонних територій (розвиток підприємництва, розвиток туристичної сфери, покращення доступу до прикордонних територій);
- Підвищення якості життя (охорона навколишнього середовища прикордонних територій, безпечне та ефективне функціонування міжнародних пунктів пропуску);

- Ініціативна співпраця місцевих громад (створення інституцій локального розвитку).

- Технічна допомога.

Відтак пріоритетні напрямки розвитку згаданого інструменту також є співзвучними, а тому дають можливість реалізувати проекти Стратегії сталого розвитку Старосамбірського району, в тому числі і за рахунок коштів Європейського Союзу.

3.3. Моніторинг та оцінка реалізації Стратегії

Результати реалізації Стратегії визначаються шляхом проведення моніторингу розвитку Старосамбірського району. Мета моніторингу – контролювати процес здійснення заходів, оцінювати їх ефективність, а також відповідність процесу розвитку району згідно із встановленими завданнями. Основними завданнями моніторингу є збір, узагальнення, періодичний аналіз показників соціально-економічного розвитку району та визначення ефективності реалізації Стратегії. Моніторинг проводиться на підставі даних структурних підрозділів райдержадміністрації, територіальних підрозділів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Аналіз звіту з моніторингу повинен дати оцінку стану розвитку району і можливі рекомендації щодо подальшої роботи та прийняття відповідних управлінських рішень.

Звіт про реалізацію Стратегії заслуховується на засіданні сесії районної ради, висвітлюється в засобах масової інформації та обговорюється із залученням представників громадськості, бізнесу, неурядових організацій.

Для моніторингу економічних і соціальних явищ міст і районів, вивчення реального стану розвитку економіки району,

своєчасного прийняття заходів, спрямованих на підтримку Стратегії сталого розвитку Старосамбірського району на 2008–2017 роки, Головним управлінням статистики розроблена інформаційна система “Статистичний моніторинг соціально-економічного розвитку Львівщини” (далі – Статистичний моніторинг). Головною метою Статистичного моніторингу є надання важливої систематизованої цифрової статистичної інформації щодо соціально-економічного розвитку району як на поточний момент, так і у динаміці, для потреб системи державного управління та місцевого самоврядування всіх рівнів.

Статистичний моніторинг – це електронна база аналітичної інформації, яку готує Головне управління статистики за підсумками поточної галузевої статистичної звітності впродовж року: експрес-інформації з окремих питань економічного розвитку, прес-інформації, експрес-доповіді, аналітичні доповіді, статистичні бюлетені, збірники.

- Експрес-інформація – це оперативна статистична інформація з окремих актуальних питань, викладена у вигляді табличного та графічного матеріалу, у разі необхідності може містити стислі методологічні пояснення. Готується як офіційне повідомлення на фірмовому бланку статистичного управління. Термін випуску експрес-інформації – не пізніше, ніж на 2-3 день після отримання статистичних зведень.

- Експрес-доповідь – це аналітичний, оперативний матеріал з окремих актуальних питань, який може вмещувати таблиці та графіки. Термін випуску – не пізніше тижневого строку після закінчення розробки звітності.

- Аналітична-доповідь – це інформаційно-аналітичний матеріал, який всебічно характеризує актуальні питання

соціально-економічного становища району, розвитку конкретного виду економічної діяльності або висвітлює актуальні питання соціально-економічного становища району. Аналітичні доповіді готуються не пізніше тритижневого строку після закінчення розробки звітності.

- Доповідь, яка готується із залученням інформації різних галузей статистики у межах регіонального управління статистики або до її написання залучаються інші відомства чи організації, є комплексною.

- Бюлетень – це видання, яке вміщує оперативну, періодичну статистичну інформацію, яка характеризує різні напрямки соціально-економічного розвитку і викладена у вигляді табличного матеріалу. Бюлетені також можуть включати методологічні пояснення та графічний матеріал. Поділяються на зведені та галузеві. Зведені бюлетені можуть вміщувати економічні доповіді з окремих питань соціально-економічного становища.

- Статистичний збірник – це видання, яке готується за даними річної статистичної звітності, найбільш повно характеризує соціально-економічні явища. Крім того, основні показники збірника наводяться у динаміці за попередні роки, мають річну або більшу періодичність. Збірники викладені у вигляді табличного матеріалу, можуть вміщувати методологічні пояснення та графічний матеріал. Вони поділяються на зведені, галузеві та тематичні.

- Зведені статистичні збірники видаються за більш широкою, ніж бюлетені, програмою і включають різноманітні статистичні дані за кілька років, які всебічно характеризують економічні та соціальні аспекти розвитку регіону.

- Галузеві та тематичні збірники вміщують статистичну

інформацію, яка найбільш повно характеризує конкретну галузь чи напрямок розвитку економіки або ж всебічно висвітлює вибрану тему.

- Прес-випуски – це підготовлені для засобів масової інформації статистичні повідомлення з різних питань за конкретний період, оформлений та представлений як окремий збірник з поміткою “Прес-випуск №:” або “Прес-бюлетень №:”.

Уся статистична інформація стандартизована та представлена за єдиною схемою, яка через електронні засоби комунікації передаватиметься до районної ради, а відтак, розповсюджуватиметься серед зацікавлених осіб.

Моніторинг розвитку Старосамбірського району проводитиметься за такими тематичними розділами:

- ТЕРИТОРІЯ (адміністративна територія; земельна площа; природні ресурси; охорона навколишнього середовища)

- НАСЕЛЕННЯ (загальна характеристика; рух населення; перепис населення)

- ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ТА ОПЛАТА ПРАЦІ (зайнятість та безробіття; заробітна плата)

- ЖИТЛО ТА ІНФРАСТРУКТУРА КОМУНАЛЬНА (житло; інфраструктура комунальна)

- ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО (підприємства і організації в ЄДРПОУ; підприємництво; приватизація)

- ФІНАНСИ

- ІНВЕСТИЦІЇ (капітальні інвестиції; іноземні інвестиції; спеціальні економічні зони)

- МАТЕРІАЛЬНІ РЕСУРСИ (основні засоби; матеріальні, паливні та вторинні ресурси)

• СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО, МИСЛИВСТВО, ЛІСОВЕ ТА РИБНЕ ГОСПОДАРСТВО (загальні показники, рослинництво, тваринництво, мисливство, лісове господарство, рибне господарство)

• ПРОМИСЛОВІСТЬ

• БУДІВЕЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ (діяльність будівельних підприємств; введення в експлуатацію будівель і споруд)

• ТОРГІВЛЯ(оптова та біржова; роздрібна; ресторанне господарство)

• ТРАНСПОРТ І ЗВ'ЯЗОК (транспорт; зв'язок)

• СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА (освіта; охорона здоров'я; соціальний захист; культура)

• ПОСЛУГИ (нефінансові послуги; готелі; туризм)

• ЦІНИ І ТАРИФИ (індекси споживчих цін на товари і послуги; індекси цін виробників промислової продукції)

• НАУКА, ІННОВАЦІЇ, ІНФОРМАТИЗАЦІЯ

• МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ

• ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ

• МОРАЛЬ, ПОЛІТИЧНА ТА ГРОМАДСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

• ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

• ДОХОДИ І ВИТРАТИ

Слід також зазначити, що орган, відповідальний за реалізацію Стратегії сталого розвитку – Старосамбірська районна державна адміністрація – двічі на рік звітуватиметься сесії районної ради про хід виконання Стратегії. Під час таких звітів сесія районної ради зможе приймати рішення щодо внесення змін у Стратегію сталого розвитку.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Конституція України.
1. Закон України „Про стимулювання розвитку регіонів”.
2. Концепція державної регіональної політики, затверджена Указом Президента України від 25.05.01 № 341.
3. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу, затверджена Указом Президента України від 11.06.98 № 615.
4. Указ Президента України від 10.08.99 № 973 “Про Основні напрями розвитку туризму в Україні до 2010 року”.
5. Загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки, схвалена Законом України від 21.09.2000 № 1989.
6. Указ Президента України від 20.12.2000 № 1356/2000 “Про Основні засади розвитку соціальної сфери села”.
7. Національна програма сприяння розвитку малого підприємництва в Україні, схвалена Законом України від 21.12.2000 № 2157.
8. Стратегія подолання бідності, схвалена Указом Президента України від 15.08.01 № 637.
9. Державна програма розвитку автомобільних доріг загального користування на 2005 – 2010 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 03.08.05 № 710.
10. Закон України від 17.01.2002 № 2988 ”Про Загальнодержавну програму розвитку водного господарства”.
11. Закон України від 07.02.02 № 3059 “Про Генеральну схему планування території України”.
12. Закон України від 16.01.03 № 433 “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні”.
13. Державна програма розвитку промисловості на 2003 – 2011 роки, схвалена постановою Кабінету Міністрів України від

28.07.03 № 1174;

14. Загальнодержавна програма розвитку малих міст України, схвалена Верховною Радою України 04.03.04.

15. Закон України “Про транскордонне співробітництво”, прийнятий Верховною Радою України 24.06.04.

16. Закон України від 24.06.04 № 1869 “Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004 – 2010 роки”.

17. Закон України „Про Загальнодержавну програму „Питна вода України” на 2006 – 2020 роки”.

18. Концепція державної політики у сфері управління якістю продукції (товарів, робіт, послуг), затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.08.02 № 447-р.

19. Закон України “Про розмежування земель державної і комунальної власності”, прийнятий Верховною Радою України 24.06.04.

20. Комплексна програма забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 13.07.04 № 905.

21. Загальнодержавна програма збереження та використання об’єктів культурної спадщини на 2004 – 2010 роки та Закон України „Про концепцію державної політики в галузі культури на 2005 – 2007 роки” від 03.03.2005 р. № 2460.

22. Державна стратегія регіонального розвитку до 2015 року. – Київ, 2006.

23. Стратегія розвитку Львівщини до 2015 року від 13 березня 2007 року № 193.

24. Я. Варда, В. Клосовські. Острови надій: розробка стратегій локального розвитку. – Івано-Франківськ: В-цтво „Нова Зоря”, 2003. – 312 с.
25. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування: навчальний посібник для посадовців місцевих та регіональних органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування. – Київ: ПРООН/МПВСР, 2007. – 269с.
26. Концептуальні засади сталого розвитку гірського

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК